לימוד יומי

חיד''א יומי - חומש בראשית

רבי חיים יוסף דוד אזולאי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חיד''א יומי - חומש בראשית

רבי חיים יוסף דוד אזולאי

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידא-יומי-חומש-בראשית/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית 5
יוֹם א' 5
יוֹם ב' 6
יוֹם ג' 7
יוֹם ד' 8
יוֹם ה' 8
יוֹם ו' 9
פָּרָשַׁת נֹחַ 10
יוֹם א' 10
יוֹם ב' 11
יוֹם ג' 12
יוֹם ד' 13
יוֹם ה' 13
יוֹם ו' 14
פָּרָשַׁת לֶךְ לְךָ 15
יוֹם א' 15
יוֹם ב' 16
יוֹם ג' 17
יוֹם ד' 18
יוֹם ה' 19
יוֹם ו' 19
פָּרָשַׁת וַיֵּרָא 20
יוֹם א' 20
יוֹם ב' 21
יוֹם ג' 22
יוֹם ד' 23
יוֹם ה' 24
יוֹם ו' 24
פָּרָשַׁת חַיֵּי שָׂרָה 25
יוֹם א' 25
יוֹם ב' 26
יוֹם ג' 27
יוֹם ד' 28
יוֹם ה' 29
יוֹם ו' 30
פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת 31
יוֹם א' 31
יוֹם ב' 32
יוֹם ג' 32
יוֹם ד' 33
יוֹם ה' 34
יוֹם ו' 35
פָּרָשַׁת וַיֵּצֵא 35
יוֹם א' 35
יוֹם ב' 36
יוֹם ג' 37
יוֹם ד' 38
יוֹם ו' 39
פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח 40
יוֹם א' 40
יוֹם ב' 41
יוֹם ג' 42
יוֹם ד' 42
יוֹם ה' 43
יוֹם ו' 44
פָּרָשַׁת וַיֵּשֶׁב 44
יוֹם א' 44
יוֹם ב' 45
יוֹם ג' 46
יוֹם ד' 47
יוֹם ה' 48
יוֹם ו' 49

פָּרָשַׁת מִקֵּץ 50
יוֹם א' 50
יוֹם ב' 51
יוֹם ג' 52
יוֹם ד' 52
יוֹם ה' 53
יוֹם ו' 54
פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ 55
יוֹם א' 55
יוֹם ב' 56
יוֹם ג' 57
יוֹם ד' 57
יוֹם ה' 58
יוֹם ו' 59
פָּרָשַׁת וַיְחִי 60
יוֹם א' 60
יוֹם ב' 61
יוֹם ג' 62
יוֹם ד' 63
יוֹם ה' 64
יוֹם ו' 64

פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית

יוֹם א׳

הֲלָכוֹת

א. וּכְבָר נִפְתְּחוּ שַׁעֲרֵי אוֹרָה זֶה תּוֹרָה, וּפָשַׁט הַמִּנְהָג לִלְמֹד אוֹר הוֹשַׁעְנָא רַבָּא, וְהָיָה מִשְׁנָה הַתּוֹרָה [ר"ל קְרִיאַת סֵפֶר דְּבָרִים], כְּכָל אֲשֶׁר דִּבֵּר בְּקָדְשׁוֹ רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זַצַ"ל.
(לֵב דָּוִד פֶּרֶק ל"ב)

ב. וְהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַחוּתּוּם, לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ בִּזְמַנָּהּ וּבְכַוָּנָה שְׁלֵמָה, וְלִהְיוֹת עֵינָא פְּקִיחָא שֶׁלֹּא יִתְנַמְנֵם בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבָעֲמִידָה, וְיָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. וְאַחַר תְּפִלָּה, יִתֵּן חֵלֶק בַּיּוֹם הַנּוֹרָא הַזֶּה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, כִּי יוֹם קָדוֹשׁ הוּא לַאדוֹנֵינוּ. וְאַחַר אֲשֶׁר יָנוּחַ לִישַׁן מְעַט, יִתְגַּבֵּר כַּאֲרִי לִלְמֹד וְלַעֲשׂוֹת צְדָקָה כְּפִי כֹּחוֹ, וְיָשִׂים אוֹרְחוֹתָיו כְּכָל אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ.
(לֵב דָּוִד פֶּרֶק ל"ב)

מוּסָר

וְהִנֵּה הָרַב בְּסֵפֶר "טוּר בָּרֶקֶת" שָׁם הִבְרִיק בַּרַקאי [מִלְּשׁוֹן הַבְרָקָה, וְהוּא רֶמֶז לְשֵׁם הַסֵּפֶר "טוּר בָּרֶקֶת"], אֲזֹהָרָה שָׁמַעְנוּ לַעֲסֹק כָּל הַלַּיְלָה בַּתּוֹרָה, וְשֶׁלֹּא לְהַפְסִיק בִּדְבָרִים בְּטֵלִים, שִׂיחַת דְּקְלִי"ם מֵאֲלֵיהֶם [ר"ל שִׂיחָה קַלָּה שֶׁאֵין לָהּ קִיּוּם], וּמַעֲלֶה עָשָׁן [ר"ל עִשּׁוּן סַנֲרִיוֹת], כִּי אָז יֵעָשֶׂה אַף וכו'. וְאִם יִלְמוֹד כָּל הַלַּיְלָה כִּדְחָזֵי וּכַנִּימוּס [כָּרָאוּי], יִנָּצֵל מִכָּרֵת וכו'.
(לֵב דָּוִד פֶּרֶק ל"ב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת -אֶפְשָׁר לִרְמֹז מַה שֶּׁאָמְרוּ זַ"ל בִּזְכוּת שְׁנֵי דְּבָרִים מִתְחַטְּאִים יִשְׂרָאֵל [מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם]: בִּזְכוּת שַׁבָּת, וּמַעֲשְׂרוֹת שֶׁהֵם צְדָקָה (וּבַעֲנִיּוּתֵנוּ בְּאַרְצֵנוּ מַאֲמָר זֶה בְּקוּנְטְרֵס פְּנֵי דָוִד פָּרָשַׁת רְאֵה בס"ד). וְהִנֵּה כִּי כֵן, אֶפְשָׁר כִּי בִּתְחִלַּת הַתּוֹרָה רָמַז לְיִשְׂרָאֵל דְּסַמָּא בְּיַדַיְיהוּ [שֶׁיֵּשׁ אֶפְשָׁרוּת בְּיָדֵיהֶם] לְיִטָּהֵר לְפָנֵי הַמָּקוֹם בְּשַׁבָּת וּמַעֲשְׂרוֹת, וְרָמְזוּ בְּתֵבוֹת "בְּרֵאשִׁית" דְּהוּא צָרוּף **יִרְא שַׁבָּת**, כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּתִקּוּנֵי הַזֹּהַר, וְגַם אָמְרוּ זַ"ל: "בְּרֵאשִׁית" בִּזְכוּת הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ "רֵאשִׁית", וּשְׁתֵּיהֶם זוֹ יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל, וְהוּא קִיּוּם הָעוֹלָם.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. עֲרָבָה שֶׁל הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, יֵשׁ לִטֹּל הַבַּדִּים בִּלְתִּי קְשׁוּרִים. הָרַמַ"ע בִּכְתָב יָד. אֲבָל הרמ"ז חָלַק עָלָיו, וְכִתַּב דְּצָרִיךְ לְקוֹשְׁרָם. וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה בִּכְתַב יָד. וְכֵן מִנְהָגֵנוּ. עֲרָבָה שֶׁל הוֹשַׁעְנָא, אֵין לְזַלְזֵל בָּהּ. טוּר בָּרֶקֶת וְסֵפֶר סֵדֶר הַיּוֹם.

(בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן תרס"ד)

ב. בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, יִקְרָא פָּרָשַׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגֵּם. הָאֲרי"י זַצַ"ל. וְגַם בְּחוּץ לָאָרֶץ שֶׁעוֹשִׂים ב' יָמִים טוֹבִים, יִקְרָאֵנָּה בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּא. וּמִכָּל מָקוֹם אִם קָרָאָהּ בְּיוֹם שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, לֹא הִפְסִיד. מַהֲרַ"ם זְכוּתוֹ תִּתְשׁוּבָה כְּתַב יָד.

(בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן רפ"ה ס"ק ד')

מוּסָר

אַחַר הַחַג וְחֹדֶשׁ חֶשְׁוָן, יִתְאַמֵּץ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם וְתַלְמוּד-תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, כִּי הוּא תְּחִלַּת הַשָּׁנָה, וְהַוֵי סִימָנָא טָבָא לְכָל הַשָּׁנָה. וְעִתָּה כִּי קָרוֹב הוּא לַעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, צָרִיךְ לְהוֹרוֹת וּלְהַרְאוֹת כִּי כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה לֹא הָיָה לְפָנִים, חַס וְשָׁלוֹם, וְאִם עַתָּה יַתְחִיל לִפְרֹק עֹל וְיִתְרַשֵּׁל מֵעֲבוֹדַת ה', לֹא לָרָצוֹן יִהְיֶה, חַס וְשָׁלוֹם. לָכֵן אַזְהַרְבָּה, יַעֲשֶׂה סִימָן טוֹב לְכָל הַשָּׁנָה, יָרוּץ כְּגִבּוֹר בְּעֵסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה כְּיָד ה' הַטּוֹבָה עָלָיו.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע סִימָן ט' אוֹת רח"צ)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי - מַה שֶּׁאָמַר "עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי", פֵּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שֶׁיִּהְיֶה טַעַם הָעֵץ כְּטַעַם הַפְּרִי. וְהִקְשָׁה הָרַב כְּלִי יָקָר דְּלָמָּה לֹא עָנַשׂ אֶת הָאֲדָמָה תֵּכֶף, וְהִמְתִּין לָהּ עַד שֶׁנִּתְקַלְּלוּ אָדָם וְחַוָּה וְנָחָשׁ? וְהָרַב זַ"ל תֵּרֵץ לְפִי דַּרְכּוֹ. וְלִי הַדַּל נִרְאֶה עַל פִּי פְּרוּשׁ רַבֵּנוּ הָאֲרי"ז זַ"ל (הֶבְאתִיו בְּרֹאשׁ דָּוִד עַל הסד"ר דַּף ה' ע"ב) שֶׁטַּעַן הַנָּחָשׁ, שֶׁעַל הָעֵץ צִוּה וְלֹא עַל הַפְּרִי (עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ). וְאִלּוּ הָיוּ כָּל הָאִילָנוֹת עֵץ וּפְרִי שָׁוִים, לֹא הָיָה מָקוֹם לְטָעוֹת שֶׁעַל הָעֵץ לְבַדּוֹ צִוָּה, כֵּיוָן דְּכָל הָעֵצִים שָׁוִים לַפְּרִי. וְכֵן רָאִיתִי בְּלִקּוּטֵי תּוֹרָה כְּתַב יָד שֶׁכָּתַב הָאֲרי"ז זַ"ל דְּלְטוֹבַת אָדָם הָרִאשׁוֹן צִוָּה "עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי", שֶׁלֹּא יִטְעֶה בְּעֵץ הַדַּעַת דְּדַוְקָא עַל הָעֵץ צִוָּה, עַיֵּן שָׁם, וּמֵאַחַר דְּמִזֶּה דְּשִׁינְתָּה הָאֲדָמָה טָעָה אָדָם הָרִאשׁוֹן, לָזֶה כְּשֶׁיָּצָא תַּקָּלָה מִשִּׁינוּיָהּ, נִתְקַלְּלָה. וְדוֹק כִּי קִצַּרְתִּי.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. מִיָּד כְּשֶׁיֵּעוֹר, יֹאמַר "מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ רַחוּם שֶׁהֶחֱזַרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי בְּחֶמְלָה רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. יְהִי רָצוֹן שֶׁתְּהֵא לִבִּי נָכוֹן וּמָסוּר בְּיָדִי וְלֹא אֶכְעֹס וְלֹא אַכְעִיסֶךָ". וְאֵין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ (סִדּוּר הָרַב יעב"ץ ד"מ).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן א, סָעִיף א)

ב. מִיָּד יִטֹּל יָדָיו כָּרָאוּי, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָקוּם יִטֹּל יָדָיו.

(בַּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן א')

מוּסָר

דִּין רֹאשׁוֹן שֶׁל סֵפֶר הַקָּדוֹשׁ שֻׁלְחָן עָרוּךְ הוּא: "יִתְגַּבֵּר כַּאֲרִי לַעֲמֹד בַּבֹּקֶר לַעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ". וְאִם חַס וְשָׁלוֹם בְּדִין רִאשׁוֹן יִשְׁלֹט עָלָיו יִצְרוֹ שֶׁלֹּא לְקַיְּמוֹ, עוֹד יָשׁוּב וְיִרְאֶה מַה יַּעֲשֶׂה בְּאַחֲרִיתוֹ. עַל כֵּן יַרְגִּיז אָדָם יֵצֶר הַטּוֹב עַל יֵצֶר הָרַע, וְיָשִׂים אֶל לִבּוֹ גַּם הַגָּהָה רִאשׁוֹנָה [רְצוֹנוֹ לוֹמַר הַהַגָּהָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הרמ"א עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ]: שִׁוִּיתִי ה' לְנֶגְדִּי תָּמִיד, כִּי מִלּוֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְכִבְיָכוֹל הוּא רוֹאֶה בְּעֲצִלוּתוֹ וְהִמָּשְׁכוֹ אַחַר הַשֵּׁנָה בְּעֵת קִימָה לִקְרִיאַת שְׁמַע וְלַתְּפִלָּה, וְיֵבוֹשׁ וְיִכָּלֵם, אָז יְדַלֵּג כְּאַיָּל לַעֲבוֹדַת ה'. וְנָכוֹן שֶׁלֹּא יְדַבֵּר בְּעִנְיָנָיו מֵעֵת אֲשֶׁר יָקוּם, וְיִהְיֶה דִּבּוּרוֹ הָרִאשׁוֹן לְבָרֵךְ קוֹנוֹ, וְכֹל שֶׁכֵּן שֶׁהוּא גֶּדֶר שֶׁלֹּא יְמַשֵּׁשׁ בִּדְבָרִים עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ וּמְשָׁרְתָיו קֹדֶם שֶׁיְּבָרֵךְ וְיִתְפַּלֵּל. וְיִפָּנֶה וְיִטֹּל יָדָיו, כִּי הוּא צֹרֶךְ גָּדוֹל מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת י"ד ע"ב) שֶׁבָּזֶה מְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֵימָה, וְיֵשׁ בַּדָּבָר סוֹד. וְכֹל זֶה הוּא אַף אִם יָכֹל לֵישֵׁב כַּמָּה שָׁעוֹת וְאֵין צָרִיךְ לְפַנּוֹת, דְּאִם צָרִיךְ, אָז פְּשִׁיטָא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (שם כ"ג.): הַנִּצְרָךְ לִנְקֵבָיו אַל יִתְפַּלֵּל, וְכָתְבוּ זַ"ל (קֹהֶלֶת רַבָּה ד, יב) שֶׁהוּא רֹאשֵׁי תֵּבוֹת הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה - אֶפְשָׁר לְרַמֵּז, "**וְאָדָם**" שֶׁמַּחֲזִיק עַצְמוֹ לָאַיִן וְהוּא נִבְזֶה בְּעֵינָיו, זֶה תּוֹעֶלֶת גָּדוֹל "**לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה**" - כִּנּוּי לַשְּׁכִינָה, כִּי הֶעָנָו כְּאִילּוּ הִקְרִיב כָּל הַקָּרְבָּנוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זַ"ל, וְזֶהוּ "לַעֲבֹד" רֶמֶז לַעֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת. וְעוֹד מוֹעִיל לְהַשִּׂיג הַתּוֹרָה. וְכֵן רָמוּז בְּסוֹפֵי תֵּבוֹת "לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה **ה ד"ת**.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. וְלֹא יִטֹּל [יָדַיִם בַּבֹּקֶר] מִמְּשָׁרֶתֶת גּוֹיָה וְלֹא מִיִּשְׂרְאֵלִית נִדָּה, כִּי הוּא בָּא לִדְחוֹת הַסִּטְרָא אַחֲרָא, וּדְבַקְּתוֹ הָרָעָה. יִלְבּוֹשׁ כְּרָאוּי, וְטוֹב שֶׁיְּקוּם מֵעֹמֶד [כְּשֶׁהוּא מְלוּבָּשׁ], וְקִימַת חֲצוֹת מַכְנִיעַ יֵצֶר הָרַע (אֲחֲרוֹנִים).

(קֶשֶׁר גְּוִדְל, סִימָן א, סְעִיף ב)

ב. לֹא יֵלֵךְ ד' אַמּוֹת בְּלִי נְטִילַת יָדַיִם, וְהוּא דָּבָר חָמוּר הַרְבֵּה מְאֹד. וְאִם כְּלֵי הָרְחִיצָה הֵם רְחוֹקִים, יֵלֵךְ פָּחוֹת פָּחוֹת מִד' אַמּוֹת.

(קֶשֶׁר גְּוִדְל, סִימָן א, סְעִיף ד)

מוּסָר

וְגַם הַנֶּפֶשׁ לוֹ תְּמַלֵּא אוֹר, וְיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה חֲדָוַת ה' הִיא מָעוּזוֹ, וְהִיא שִׂמְחָה רוּחָנִית, וְצַדִּיק יָרוֹן וְשָׂמַח רִנָּה וְצָהֳלָה בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְיִזְכֹּר אֲשֶׁר פָּגַם בְּכַמָּה חַטָּאוֹת בְּכִבּוּד הַתּוֹרָה וּבְכִבּוּד לוֹמְדֶיהָ, וְיַעֲשֶׂה גֶּדֶר לְכוֹנֵן עִנְיָנָיו מִן יוֹמָא דְּנָן וּלְעוֹלָם [מֵאוֹתוֹ יוֹם וַהֲלְאָה], וְה' לֹא יִמְנַע טוֹב לַהוֹלְכִים בְּתָמִים, הוֹלֵךְ בְּתֹם יֵלֵךְ בֶּטַח, וְשָׁקַט וְשַׁאֲנָן וְהִתְעַנֵּג בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹוֹת בְּאַהֲבָה וְיִרְאָה, יִרְאַת ה' לַחַיִּים.

(לֵב דָּוִד פֶּרֶק לֵ"ב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל הָאִשָּׁה - וְאִם תֹּאמַר אֵיךְ יָדְעָה הָאִשָּׁה בִּלְשׁוֹן הַנָּחָשׁ? יֵשׁ לוֹמַר חַוָּה הָיְתָה יוֹדַעַת בְּכָל לְשׁוֹן, וּלְזֶה נִקְרֵאת **חַוָּה**, "וַיְגַּד" [תַּרְגּוּמוֹ] **וְחַוִּי**, וְלָכֵן נִקְרֵאת "אֵם כָּל חַי". אִי נָמִי, שֶׁדִּבֵּר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי בִּתְחִלַּת הַבְּרִיאָה הָיוּ מְדַבְּרִים כֻּלָּם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה עַל פָּסוּק "וַיְהִי כָּל הָאָרֶץ שָׂפָה אַחַת", וְחַיָּה וְעוֹף בִּכְלָל. אִי נָמִי, שָׂטָן הָיָה מְדַבֵּר עִמָּהּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שֵׂרְכַב [הַשָּׂטָן] עַל הַנָּחָשׁ. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם ז"ל בְּפֵרוּשׁוֹ כְּתַב יָד.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. יִזָּהֵר מְאֹד כְּשֶׁיְּקוּם מִמִּטָּתוֹ שֶׁלֹּא יֵלֵךְ ד' אַמּוֹת בְּלִי נְטִילָה, וּבְיוֹתֵר צְרִיכִים לִיזָּהֵר הוֹלְכֵי דְּרָכִים בָּזֶה, וְטֶרֶם יִשְׁכְּבוּ יָכִינוּ לָהֶם כְּלִי לִטֹּל וּכְלִי לְקַבֵּל הַמַּיִם. וְהַמִּסְתַּכֵּל יָפֶה, יִזָּהִיר

מְאֹד לְאִשְׁתּוֹ וְלִמְשָׁרְתָיו יִזָּהֵרוּ בָּזֶה. וַיַּזְהִיר לִרְחֹץ יְדֵי הַבָּנִים קְטַנִּים כָּרָאוּי, וְלֹא יְטַמְּאוּ כָּל אֲשֶׁר יִגְּעוּ, וְתִשְׁרֶה הַסְּטָרָא אַחֲרָא בַּכָּל חַס וְשָׁלוֹם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף ס)
ב. מֵי הַנְּטִילָה, אָסוּר לְבָרֵךְ וְלִקְרוֹת נֶגְדָּם, אֶלָּא יִשְׁפְּכֵם אוֹ יְכַסֵּם.
(קֶשֶׁר גּוּדָל סִימָן א')

מוּסָר

יִקָּבַע עִתִּים לַתּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, חֹק יִתֵּן וְלֹא יַעֲבֹר. וְגַם בְּכָל עֵת שֶׁהוּא פָּנוּי, אַף שֶׁכְּבָר הִשְׁלִים חוּקוֹ, לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה מִפִּיו.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע סִימָן א' אוֹת ג')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וגו' - אֶפְשָׁר בַּמֶּה שֶׁכָּתְבוּ הָרַב תּוֹרַת חַיִּים וְהָרַב כְּלִי יָקָר ז"ל דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן הִזְהִיר לְחַוָּה עַל הַנְּגִיעָה לְגֶדֶר, וְכָךְ רָאוּי לַעֲשׂוֹת גָּדֵר וּמִשְׁמֶרֶת לְמִצְוֹת ה', אַךְ הָיָה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן לוֹמַר לְחַוָּה דְּהַמִּצְוָה הִיא הָאֲכִילָה, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת גָּדֵר שֶׁלֹּא לִנְגֹּעַ. אַךְ אָדָם הָרִאשׁוֹן אָמַר סְתָם דְּאָכִילָה וּנְגִיעָה אָסוּר וּבָחְדָא מַחְתָּא מַחְתִּינְהוּ. וְחַוָּה סָבְרָה דְּגַם נְגִיעָה הִיא מִצְוַת ה', וְזֶה גָּרַם דְּדַחֲפָה הַנָּחָשׁ, וּמִזֶּה בָּאָה לִטְעוֹת. וְנִמְצָא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן הוּא הָיָה גָּרְמָא, דְּלֹא פֵּרֵשׁ הַצִּוּוּי שֶׁהוּא הָאֲכִילָה לְבַד, וּמִשּׁוּם גָּדֵר צָרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִנְּגִיעָה. וְזֶהוּ הַתּוֹכָחָה "**כִּי שָׁמַעְתָּ וגו' אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר**" לְחַוָּה "**לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ**", וְאַתָּה אֲסַרְתָּ הַנְּגִיעָה בְּסָתָם, וְסָבְרָה דְּהַנְּגִיעָה גַּם כֵּן צִוּוּי, וְעַל יְדֵי זֶה טָעֲתָה וְאָכְלָה וְהֶאֱכִילַתּוּ, וְנִמְשַׁךְ זֶה דְּלֹא בֵּרַרְתָּ הַצִּוּוּי וְהַגָּדֵר.
(חוֹמַת אֱנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. כְּשֶׁיִּלְבַּשׁ [הַבְּגָדִים], יִקַּח הַמַּלְבּוּשׁ בְּצַד יָמִין וְיִתְּנֵנוּ לִשְׂמֹאל, וְשׁוּב יִלְבַּשׁ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף סב)
ב. תֵּכֶף יְבָרֵךְ כָּל הַבְּרָכוֹת מִבִּרְכַּת עַל נְטִילַת יָדַיִם עַד וַאֲנִי אֲבָרֵכֵם (הָאֲר"י ז"ל). וְזֶה אַחַר שֶׁלָּבַשׁ כָּרָאוּי, וּבְעוֹדוֹ לוֹבֵשׁ, לֹא יִהְיֶה לוֹבֵשׁ וּמְבָרֵךְ, כִּי אֵין לַעֲשׂוֹת אַף דָּבָר קַל בְּעוֹדוֹ מְבָרֵךְ כמ"ש ז"ל.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן א, סְעִיף ו-ז)

מוסָר

מַה טּוֹב שֶׁיִּלְמַד אַחַר תְּפִלָּה, עוֹדֶנּוּ מְעֻטָּף בְּטַלִּית וּמְעֻטָּר בִּתְפִלִּין. וְיִשִּׁים אֶל לִבּוֹ, אֲשֶׁר זֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל, שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים, הָיוּ כָּל הַיּוֹם בִּתְפִלִּין, וּבְדוֹר יָתוֹם זֶה, לְפָחוֹת יִהְיֶה לוֹמֵד אֵיזֶה שִׁעוּר אַחַת וְלֹא יֵשַׁנָּ"ה בַּתְּפִלִּין.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע סִימָן א' אוֹת ד')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ - הֵן הֵנָּה מֵעֵצוֹת הַיֵּצֶר הָרַע לְהַפִּילוֹ בַּדְּבָרִים שֶׁהוּא חוֹשֵׁב שֶׁהֵם קַלִּים, וּבָזֶה נִלְכָּד, וְעוֹד שֶׁהוּא מַתְמִיד בָּהֶם, וְהַקַּלּוֹת בְּהַתְמִיד בָּהֶם, נַעֲשׂוֹת חֲמוּרוֹת. וְזֶה אֶפְשָׁר כַּוָּנַת הַכָּתוּב "**וַיַּרְא ה'**" אֶפְלוּ מִדַּת רַחֲמִים רָאָה כִּי "**רַבָּה רָעַת הָאָדָם**", כִּי נִתְחַכֵּם הַיֵּצֶר לַהֲסִיתוֹ בִּדְבָרִים קַלִּים בְּהַתְמָדָה, וְזֶה שֶׁאָמַר "**וְכֹל יֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ רַק רַע**", "רַק" מִעוּט, פֵּרוּשׁ הַיֵּצֶר מְפַתֶּהוּ בְּמִעוּט רַע, כְּלוֹמַר בְּאִסּוּרִים קַלִּים, וְזֶהוּ "רַק רַע". וְזֶה "**כָּל הַיּוֹם**" בְּהַתְמָדָה, וּמִזֶּה נַעֲשָׂה כֻּלָּם עֲבוֹת הָעֲגָלָה, וְנַעֲשֵׂית "רַבָּה רָעַת הָאָדָם".

(אַהֲבַת דָּוִד דְּרוּשׁ ט')

פָּרָשַׁת נֹחַ

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. אִם הָיָה נֵעוֹר כָּל הַלַּיְלָה, לֹא יְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן מ"ו).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף א)

ב. אִם לֹא עָשָׂה צָרְכָיו, לֹא יְבָרֵךְ בַּבֹּקֶר. וְאִם עָשָׂה וְעָבַר זְמַן מָה וְלֹא בֵּרֵךְ, שׁוּב לֹא יְבָרֵךְ.

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף ב)

מוסָר

יִשְׁתַּדֵּל לְהַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם. וְיָשִׂים אֶל לִבּוֹ כִּי הִרְבָּה לַחֲטֹא, וְכַמָּה פְּעָמִים לְאַלְפִים, עֲשֵׂה נֶגֶד רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַכֹּל עָלָיו לְתַקֵּן וּמִיָּדוֹ יְבוּקַשׁ, וּמַה יַסְפִּיק לַעֲשׂוֹת סְגוּפִים, וּמָה כֹּחוֹ לְקַבֵּל יִסּוּרִין. וְזֹאת הָעֵצָה מִפּוּם מְמַלֵּל רַבְּרָבָן רַבֵּנוּ מֹשֶׁה קוֹרְדוֹבֵּיר"וֹ זצ"ל, פִּנַּת יְקָרֶת לְהַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, וּבָזֶה מִתְכַּפְּרִין פְּשָׁעָיו, וְטוֹב לוֹ יוֹתֵר מִן הַסְּגוּפִים וְתַעֲנִיּוֹת. וְיֵשׁ בָּזֶה לְהַאֲרִיךְ, אֲבָל לְקַצֵּר אֲנִי צָרִיךְ, וְזוֹ הִיא מַרְגָּלִית שֶׁאֵין לְהַעֲרִיךְ, סַמָּא דְּכֹלָּא [תְּרוּפָה לַכֹּל] וְאָרִיךְ.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע סִימָן א' אוֹת ו')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִישׁ צַדִּיק תָּמִים - בְּפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם כְּתַב יָד כָּתַב: "אִישׁ צַדִּיק" הַכָּתוּב מֵעִיד עָלָיו שֶׁהָיָה נוֹתֵן צְדָקָה בַּסֵּתֶר, וְלָכֵן נִצּוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כא, יד) "מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכְפֶּה-אַף וְשֹׁחַד בַּחֵק חֵמָה עַזָּה", "עַזָּה" (עִם הַכּוֹלֵל) גִּימַטְרִיָּא "הַמַּבּוּל". עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּלְפִי דְּבָרָיו אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כָּל הַכָּתוּב: "אִישׁ צַדִּיק" – שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה צְדָקָה. "תָּמִים" – שֶׁהָיָה צְדָקָתוֹ תְּמִימָה בְּשָׁלֵם שֶׁבִּפְנִים [בַּסֵּתֶר], נוֹתְנָהּ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְמִי נוֹתְנָהּ וְכֵיוֹצֵא. וְעַל יְדֵי הַצְּדָקָה כְּמִצְוָתָהּ וּכְמִשְׁפָּטָהּ, "אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ", אֲפִלּוּ אִם מִדַּת הַדִּין כְּמַשְׁמָעוּת "אֱלֹהִים", כִּי הַצְּדָקָה מְהַפֶּכֶת מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת רַחֲמִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל עַל פָּסוּק "הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ וּבָרֵךְ", כָּל הַשְׁקָפָה לְרָעָה וְזוֹ לְטוֹבָה, כִּי גְּדוֹלָה מַתְּנַת עֲנִיִּים שֶׁמְּהַפֶּכֶת מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת רַחֲמִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ ז"ל.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. שָׁתָה סַם הַמְשַׁלְשֵׁל, יְבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם (בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן ז').

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף ג)

ב. הִטִּיל מַיִם וְנִמְלַךְ וְהִטִּיל פַּעַם אַחֶרֶת, לֹא יְבָרֵךְ רַק פַּעַם אַחַת. הִטִּיל וְנִמְלַךְ וְהִטִּיל, וְנִסְתַּפֵּק אִם בֵּרֵךְ, לֹא יְבָרֵךְ (שָׁם וּמַחֲזִיק בְּרָכָה, וְכֵן הִסְכִּים הָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף מ"ה ע"ג).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל סִימָן ה, סְעִיף ד)

מוּסָר

בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ. וְזוֹ מִדַּת אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם, וְהֵיא סַמָּא דְּחַיֵּי [סַם חַיִּים]. וְאִם כָּךְ אָמְרוּ לְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם אֲחֵרִים, הַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר לְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ וּקְרוֹבָיו. וְדַע שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מַחֲלוֹקוֹת, הַשְׁכִּינָה מִסְתַּלֶּקֶת, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי הֵיא אִמָּא שָׁלוֹם, וּבֵית שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַחֲלוֹקוֹת, הֵיא מִשְׁכָּן סִטְרָא אַחֲרָא, חַס וְשָׁלוֹם.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע סִימָן א' אוֹת ח')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ - דֶּרֶךְ הַלַּצֵי אֶפְשָׁר לוֹמַר בְּפָסוּק "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ", הַכַּוָּנָה "**אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת**" בְּתוֹלְדוֹת בְּנֵי אָדָם אֲשֶׁר נִבְרְאוּ בְּכָל הָאָרֶץ יֵשׁ שְׁתֵּי סְבָרוֹת, "**נֹחַ נֹחַ**", כְּלוֹמַר אוֹ לוֹמַר נֹחַ לוֹ לְאָדָם שֶׁנִּבְרָא, אוֹ נֹחַ

לָאָדָם שֶׁלֹּא נִבְרָא, וְהַהַכְרָעָה בֵּין שְׁתֵּי סְבָרוֹת אֵלּוּ לָדַעַת אֱמִתּוּת הַדָּבָר, הוּא "**אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו**", כְּלוֹמַר שֶׁרָאִינוּ דְּאִישׁ צַדִּיק תָּמִים הוּא מְצֻיָּן לְטוֹבָה וּלְשֶׁבַח, כִּי מַעֲטוּ הַצַּדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים, וְלָכֵן צַדִּיק תָּמִים שָׁלֵם, הוּא נִזְכַּר וְשֻׁבְחוֹ נִכָּר בְּדוֹרוֹתָיו, כִּי לֹא דַּי בְּדוֹרוֹ, אֶלָּא אַחֲרֵי כֵן בַּדּוֹרוֹת אַחֲרָיו נִזְכַּר לְשֶׁבַח, וְזֶה מוֹרֶה כִּי הָאָדָם קָרוֹב לְהֶפְסֵד. וְהֵן רַבִּים עַתָּה עַם הָאָרֶץ עוֹשִׂים מִצְוֹות וְגַם עֲבֵרוֹת, חוֹטְאִים וְעוֹשִׂים חֶסֶד הִגְדִּילוּ הַתַּעֲרוֹבוֹת, וּמֵאַחַר שֶׁכֵּן, הַדָּבָר מֻכְרָע דְּנֹחַ לְאָדָם שֶׁלֹּא נִבְרָא, יַעַן הוּא קָרוֹב לְהֶפְסֵד, וְזֶה שֶׁאָמַר "**אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלַּךְ**", כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא יִבְרָא וְיִשְׁאֵר אֶת הָאֱלֹהִים נִשְׁמָתוֹ אֶל מְקוֹם אֵשׁ חוּצָבָה, וְזֶהוּ "נֹחַ" כְּלוֹמַר נֹחַ שֶׁלֹּא נִבְרָא וְנִשְׁמָתוֹ אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלַּךְ.
(רֹאשׁ דָּוִד, עֵקֶב)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. "אֱלֹהַי נְשָׁמָה", יְבָרֵךְ תֵּכֶף אַחַר אֲשֶׁר יָצַר (הָאַר"י זלה"ה). אֵין לִמְחוֹת בְּיַד הַנּוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לְסוֹמְכָהּ (הָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר שָׁם).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף ו-ז)

ב. אֵין לוֹמַר "טָהוֹרָה הִיא", רַק טְהוֹרָה, אַתָּה בְרָאתָ[ה] וכו'. כֵּן נָהַגְתִּי מִנְּעוּרַי, מִטַּעַם דְּעַל הָרֹב חָטְאָה וְאֵינֶנָּהּ טְהוֹרָה. וְאַחַר זְמַן רַב נִדְפַּס שַׁלְמֵי צִבּוּר וְרָאִיתִי לְהַרַב ז"ל (דַּף מ"ו) שֶׁכָּתַב לְדַלֵּג תֵּבַת "הִיא" מִטְּעָמִים אֲחֵרִים, וְלֹא כָּתַב בְּפֵרוּשׁ טַעַם כְּעִקָּר. ואכמ"ל.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף ח)

מוּסָר

וּבְיוֹתֵר יִהְיֶה לוֹ שָׁלוֹם עִם אִשְׁתּוֹ, וְיִזָּהֵר לְכַבְּדָהּ. וְיכַוֵּן בְּכָל פְּרָט לְכִבּוּד הַשְּׁכִינָה, וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים. אַךְ בְּפֶה מָתוֹק יַדְרִיכֶנָּהּ לַעֲבוֹדַת ה' וְלִצְנִיעוּת וְדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְיַרְחִיקֶנָּהּ מִלָּשׁוֹן הָרַע וּשְׂאָר סֵדֶר נָשִׁים וְסֵדֶר נְזִיקִין, וְעָלָיו מֻטָּל לְהוֹכִיחָהּ וּלְהַדְרִיכָהּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת נ"ד ע"ב).
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן א, סְעִיף ח-ט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אָנֹכִי מַמְטִיר עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה - אֶפְשָׁר לוֹמַר דֶּרֶךְ דְּרָשׁ וְרֶמֶז, שֶׁהֵם חָטְאוּ בַּעֲבוֹדָה זָרָה זְנוּת גָּזֵל, רָאשֵׁי תֵּבוֹת "גֶּזַע", וּבְעָוֹונוֹת אֵלּוּ אָבַד גִּזְעָם, גַּם "גֶּזַע" גִּימַטְרִיָּא שְׁמוֹנִים, וּלְזֶה הָיָה הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה שֶׁהֵם שְׁמוֹנִים, וְהוּא כְּמִנְיַן "אַף" (עִם הַכּוֹלֵל), כִּי **אַף** ה' חָרָה בָּהֶם. וַיִּשָּׁאֵר "אַךְ נֹחַ" עִם הַכּוֹלֵל גִּימַטְרִיָּא

שְׁמוֹנִים, לְפִי שֶׁלֹּא חָטָא לֹא הוּא וְלֹא אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּשָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת אֱלֶה, רִחֵם ה' עֲלֵיהֶם בְּשֵׁם "אֶהְיֶה" גִּימַטְרִיָא "אַךְ" לְהוֹשִׁיעָם מִצָּרָתָם, עַל דֶּרֶךְ שֶׁכָּתוּב "אֶהְיֶה עִמּם בַּצָּרָה". וּבִזְכוּת שֶׁנִּשְׁמְרוּ מִשָּׁלֹשׁ אֵלֶּה, אֶהְיֶה הֶגְיוֹן לְנֹחַ. וְגִימַטְרִיָא "אֶהְיֶה נֹחַ" (הוּא) שְׁמוֹנִים. וְרָאשֵׁי תֵּבוֹת "וַיִּשְׁאַר אַךְ נֹחַ" גִּימַטְרִיָא "אֵל הוי"ה", לְרַחֵם עֲלֵיהֶם בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.
(חוֹמַת אֱנָךְ)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. אִם בֵּרַךְ מְחַיֵּה הַמֵּתִים בִּמְקוֹם אֱלֹהַי נְשָׁמָה, יָצָא (פְּרִי חָדָשׁ סִימָן מ"ו).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף ט)
א. מִי שֶׁאַחַר לָבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהֶכְרַח לְהִתְפַּלֵּל יוֹצֵר וַעֲמִידָה עִם הַצִּבּוּר, שֶׁאַחַר תְּפִלָּה אוֹמֵר בִּרְכּוֹת הַשַּׁחַר, לֹא יֹאמַר בִּרְכַּת אֱלֹהַי נְשָׁמָה, שֶׁכְּבָר יָצָא בִּבְרָכַת מְחַיֵּה מֵתִים.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף יוֹד)

מוּסָר

יְזַהֵר מֵהַכַּעַס קָטָן וְגָדוֹל, שֶׁמַּחֲלִיף נַפְשׁוֹ הַקְּדוֹשָׁה בְּנֶפֶשׁ סִטְרָא אַחֲרָא, וְנַעֲשֶׂה הוּא עַצְמוֹ עֲבוֹדָה זָרָה טוֹרֵ"ף נַפְשׁוֹ, וְכֹל מַה שֶּׁטָּרַח כָּל יָמָיו, בְּהִסְתַּלֵּק נַפְשׁוֹ חָלַף הָלַךְ. וְכֹה דִּבֵּר הָאִישׁ קְדוֹשׁ רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י ז"ל (עֵץ שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה ח"ב שַׁעַר ד'), כִּי בַּעַל הַכַּעַס אֵין לוֹ תִּקּוּן עַד אֲשֶׁר יִשְׁתַּדֵּל מְאֹד שֶׁלֹּא יִכְעוֹס כְּלָל, וְאָז יַתְחִיל לְתַקֵּן.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן א, סְעִיף י)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם - אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּבְרֵאשִׁית רַבָּה "זֶה קַיִן". עַיֵּן שָׁם. וְאֶפְשָׁר לְרַמֵּז כִּי תֵּבַת "הַיְקוּם" גִּימַטְרִיָא "קַיִן" עִם הַכּוֹלֵל. וְאַחַר זְמַן רַב רָאִיתִי שֶׁכֵּן כָּתוּב בְּסֵפֶר הַגִּלְגּוּלִים מִגּוּרֵי הָאֲרִ"י זצ"ל.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. "הַנּוֹתֵן לַשֹּׁכְוִי", יֵשׁ לְבָרְכָהּ אַחַר חֲצוֹת כְּשֶׁקָּם בְּאַשְׁמֹרֶת, אַף שֶׁלֹּא שָׁמַע הַתַּרְנְגוֹל, עִם שְׁאַר הַבְּרָכוֹת, אַף שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב בָּהֶם (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן מ"ז). וְכֵן מָצָאתִי בְּסֵפֶר הַפְּרִדֵּס כְּתַב יָד שֶׁהֵשִׁיבוּ מִן הַשָּׁמַיִם לְרַבֵּנוּ יַעֲקֹב ממרו', שֶׁאֲפִלּוּ לֹא שָׁמַע תַּרְנְגוֹל וְכַיּוֹצֵא, יְבָרֵךְ.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף יא)
ב. חֵרֵשׁ מְבָרֵךְ "הַנּוֹתֵן לַשֶּׂכְוִי" (אַחֲרוֹנִים). וְכֵן עִיקָר. וּדְלָא כְּמוֹר וּקְצִיעָה וּמַטָּה יְהוּדָה שֶׁכָּתְבוּ אִיפְּכָא. סוֹמֵא, לְכוּלֵּי עָלְמָא יְבָרֵךְ "הַנּוֹתֵן לַשֶּׂכְוִי" (אַחֲרוֹנִים, וּפָשׁוּט).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף יב-יג)

מוּסָר

מְאֹד יַזְהִיר לְאִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּתְכַּעֵס, כִּי אָמְרוּ בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ב קפב.): מָאן דְּאִתְחַבַּר בְּמָארֵי דְּרוּגְזָא, כְּמָאן דְּאִתְחַבַּר לַעֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ [פֵּירוּשׁ: מִי שֶׁמִּתְחַבֵּר לְבַעַל רֹגֶז, הֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁמִּתְחַבֵּר לַעֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ]. וְאִם כֵּן, אַף אִם הָאָדָם קָדוֹשׁ, בִּהְיוֹת אִשְׁתּוֹ כַּעֲסָנִית, צַדִּיק מַה פָּעַל.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן א, סְעִיף יא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּזְכּוֹר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ - אֶפְשָׁר לוֹמַר בַּמֶּה שֶׁכָּתְבוּ חַכְמֵי הַמּוּסָר וְדִבְּרֵיהֶם מְיוּסָּדִים עַל אַדְנֵי פָּז דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, דְּצַדִּיק הַמּוֹכִיחַ לְרָשָׁע אִם הָרְשָׁע לֹא אָבָה שְׁמוֹעַ וְנָתַן כָּתֵף סוֹרֶרֶת, וְיֵהִי כִּמְצַחֵק בְּעֵינָיו הַצַּדִּיק, אָז הַצַּדִּיק אֵינוֹ מִן הַדִּין שֶׁיְּהֵא יְגִיעוֹ לָרִיק וְנִמְצָא בָּטֵל מִתּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְהַצַּדִּיק אָבַד זְמַנּוֹ קֹרַח מִכָּאן וּמִכָּאן ח"ו, רַק זְכֻיּוֹת הָרָשָׁע יִקַּח הַצַּדִּיק וְהָיָה שְׂכָרוֹ, וּבָזֶה נִשְׁלַם הַצַּדִּיק כִּי כְּמוֹ רָגַע. אַךְ אִם יוֹם אוֹ יָמִים הוֹכִיחַ לָרָשָׁע, בָּא בִּשְׂכָרוֹ כָּל זְכֻיּוֹת הָרָשָׁע אֲשֶׁר עָשָׂה בְּכָל יָמָיו, וְזֶה רֵיוַח גָּדוֹל לַצַּדִּיק.
וְאֶפְשָׁר שֶׁזֶּה שֶׁנֶּאֱמַר "וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הַמַּסְכֵּן הַהוּא", וְקָרֵי לֵיהּ "מַסְכֵּן", שֶׁהוֹכִיחָם וּדְבָרָיו לֹא יוֹעִילוּ לְהַחֲזִירָם בִּתְשׁוּבָה, וְהוּא אוֹמְרוֹ "אַתֶּם לֹא זְכַרְתֶּם אוֹתוֹ", שֶׁדְּבָרָיו לֹא עָשׂוּ בָּכֶם רֹשֶׁם, "אֲנִי אֶזְכֹּר אוֹתוֹ", כִּי לוֹ שֶׁלֵּם בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים מִזְכֻיּוֹת שֶׁלָּכֶם, וְאַהֲנֶיָּא לֵיהּ לְהַצִּילוֹ לְזָכְרוֹ לְטוֹבָה.
וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּזְכּוֹר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה", רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁזָּכַר אֶת נֹחַ צַדְּקָתוֹ בְּעַצְמוֹ, וְאֶשֶׁר אִתּוֹ, וְהַזְכֻיּוֹת אֲשֶׁר אִתּוֹ, בָּעֲבוּר הַתֵּבָה שֶׁהָיָה מוֹכִיחָן בָּעֲשִׂיָּתָהּ, כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בִּבְרֵאשִׁית רַבָּה (פָּרָשָׁה ל').
(רֹאשׁ דָּוִד)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. סוֹמֵא נַמִּי מְבָרֵךְ "פּוֹקֵחַ עִוְרִים" (שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סִימָן מ"ו, וְכֵן הֶעֱלָה הָרַב הַמַּגִּיהַּ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף מ"ח ע"ב ע"ש).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף יד)
ב. הֵיכָא דְּבָעֵי לוֹמַר "פּוֹקֵחַ עִוְרִים", וְטָעָה וְאָמַר "מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים", וְתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר אָמַר "פּוֹקֵחַ עִוְרִים", יָצָא יְדֵי פּוֹקֵחַ עִוְרִים (פָּנִים מְאִירוֹת ח"א סִימָן נ"ח, וְנֶעֱלָם מֵהָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף מ"ח ע"ג, ואכמ"ל).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף טו)

מוּסָר

יְזַהֵר לְהַתְּ צְדָקָה בְּכָל יוֹם לְפָחוֹת פְּרוּטָה, וְיכַוִּין לְיַחֵד שֵׁם הֲוָי"ה הַקָּדוֹשׁ, וְיכַוִּין כִּי רוֹמֵז: זְרוֹעוֹ - ו, ה' אֶצְבְּעוֹתָיו - ה, פְּרוּטָה - י, ה' אֶצְבְּעוֹת עָנִי אוֹ גַּבַּאי - ה, וְהָיָה מַעֲשֶׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן א, סְעִיף יב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֶת קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן - הַטַּעַם שֶׁהֶרְאָה הקב"ה לְדוֹר הַמַּבּוּל הַקֶּשֶׁת יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הַמַּזָּלוֹת כְּמוֹ טָלֶה אוֹ סַרְטָן וכו', הָעִנְיָן הוּא שֶׁהַמַּבּוּל הָיָה בְּחֹדֶשׁ כִּסְלֵו שֶׁמַּזָּל קֶשֶׁת מְשַׁמֵּשׁ בּוֹ. רַבֵּנוּ הָאָר"י זצ"ל, הֶבִיאוֹ ה"ה מהרי"ד ז"ל בְּסֵפֶר צֶמַח דָּוִד (דַּף מ' ע"ב), וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁפֵּרֵשׁ בָּזֶה.
(מִדְבָּר קְדֵמוֹת, עֵרֶךְ קֶשֶׁת)

פָּרָשַׁת לֶךְ לְךָ

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. יֵשׁ מְקוֹמוֹת דְּנָהֲגִי לוֹמַר בַּקַּיִץ וּבַחֹרֶף "בָּרֵךְ עָלֵינוּ", וּמְשַׁנִּים הַשְּׁאֵלָה [תֹּכֶן הַבְּרָכָה] לְפִי הַזְּמַן. וְהַנָּכוֹן לוֹמַר בַּקַּיִץ "בָּרְכֵנוּ", וּבַחֹרֶף "בָּרֵךְ עָלֵינוּ" (גּוּרֵי הָאָר"י זצ"ל).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן טז, סְעִיף א)
ב. אִם שָׁכַח וְלֹא אָמַר "בָּרֵךְ עָלֵינוּ", וְנִזְכַּר אַחַר שֶׁסִּיֵּם וְחָתַם בִּרְכַּת בָּרְכֵנוּ, אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל "תְּקַע בְּשׁוֹפָר", אוֹמֵר שָׁם "וְתַן טַל וּמָטָר" (הָרַב הַמַּגִּיהַ בְּסֵפֶר שַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף קכ"ט).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן טז, סְעִיף ב)

מוּסָר

מֵאֹד יִזְהֵר בִּצְדָקָה, כִּי הִיא הָעוֹלָה בְּמָקוֹם קָרְבָּן בַּזְּמַן הַזֶּה, וּמְכַפֶּרֶת גַּם עַל הַמֵּזִיד, וּמַצֶּלֶת מִן הַמָּוֶת, וּמִתְבָּרֵךְ בְּכָמָּה בְּרָכוֹת, כַּמְבוֹאָר בַּכְּתוּבִים וּבְרַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וּבְיוֹתֵר יִזְהֵר שֶׁתִּהְיֶה צְדָקָתוֹ בַּסֵּתֶר וְלֹא יִסְפֹּר צְדָקוֹתָיו, וְכֹל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יִשְׁתַּבֵּחַ בְּצְדָקוֹתָיו וּבַחֲסָדָיו. וְהָגַם שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּפֵרוּשׁ, אִם עוֹשֶׂה הַמְצָאוֹת, וְכַוָּנָתוֹ לְהִשְׁתַּבֵּחַ, נֶעֱנָשׁ עַל זֶה, כִּי עֲבוֹדַת ה' צְרִיכָה שֶׁתִּהְיֶה בְּלִי שׁוּם פְּנִיָּה. וְאִם מְכַוִּין לְשֵׁם ה' וְיִצְטָרֵף לָזֶה לְהַגְדִּיל שִׁבְחוֹ, הוּא עָוֹן פְּלִילִי. וּבַעַל נֶפֶשׁ יַעֲמִיק בָּזֶה, וְיִטְרַח עַד שֶׁתִּהְיֶה כָּל כַּוָּנָתוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם וְתוּ לֹא.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן א, סְעִיף יג-יד)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וֶהְיֵה בְּרָכָה - "שְׁמֶךָ וֶהְיֵה בְּרָכָה" גִּימַטְרִיָּא **תרי"ג**, רָמַז שֶׁיִּקַּיֵּם תרי"ג מִצְוֹת, וְזַרְעוֹ אַחֲרָיו שֶׁיְּקַבְּלוּ הַתּוֹרָה שֶׁכְּלוּלָה בתרי"ג מִצְוֹת, וְזֶהוּ סוֹד שֶׁנִּקְרָא שְׁמוֹ "אַבְרָהָם" גִּימַטְרִיָּא **רמ"ח**, שֶׁהֵם עִקַּר כָּל הַמִּצְוֹת. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם בְּפֵרוּשׁוֹ כָּתַב יָד. וְאֶפְשָׁר לְהַרְחִיב הַדְּבָרִים, לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן דִּמְעֵת שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה יֵשׁ לָאָבוֹת דִּין יִשְׂרָאֵל גָּמוּר. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "וַאֲגַדְּלָה שִׁמְךָ" שֶׁיִּקָּרֵא "אַבְרָהָם", וְזֶה יִהְיֶה בַּמִּילָה. וְאַתְּי שָׁפִיר "שְׁמֶךָ וֶהְיֵה בְּרָכָה" גִּימַטְרִיָּא **תרי"ג**, שֶׁכְּשֶׁאַגְדִּיל שִׁמְךָ בַּמִּילָה, אָז יִהְיֶה לְךָ דִּין יִשְׂרָאֵל, וּתְקַבֵּל תרי"ג מִצְוֹת. וְלָכֵן בַּמִּילָה נִקְרָא "אַבְרָהָם" גִּימַטְרִיָּא **רמ"ח**, שֶׁבָּעֵת הַהִיא יְקַבֵּל רמ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה. וְדוֹק והארך. וְיֵשׁ לִרְמֹז "וַאֲגַדְּלָה שִׁמְךָ" שֶׁיִּקָּרֵא אַבְרָהָם, "וֶהְיֵה בְּרָכָה" כִּי "אַבְרָהָם" גִּימַטְרִיָּא "הֱיֵה בְּרָכָה". וְדוֹק.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. מִי שֶׁלֹּא שָׁאַל [מָטָר] בִּבְרִכַּת הַשָּׁנִים וְנִזְכַּר בְּאֶיזֶה בְּרָכָה, מְבָרֵךְ כְּדַרְכּוֹ [הַיְינוּ שֶׁמַּמְשִׁיךְ בִּתְפִלָּתוֹ] וְשׁוֹאֵל בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וְלֹא חַיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִשְׂכַּח (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן קי"ז).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן טז, סְעִיף ג)

ב. כְּשֶׁשּׁוֹאֵל מָטָר בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וְיֵשׁ לוֹ תַּעֲנִית וְצָרִיךְ לוֹמַר "עֲנֵנוּ", יֹאמַר הַשְּׁאֵלָה קֹדֶם עֲנֵנוּ, וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁחָתַם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל רְצֵה, אוֹמֵר "וְתֵן טַל וּמָטָר" וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר "רְצֵה".

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן טז, סְעִיף ד)

מוּסָר

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ב"ק יז.) שֶׁעִיקַּר צַדִּקוּתָיו יִהְיוּ עִם עֲמֵלֵי תּוֹרָה, וּבְרַכִּים כּוֹשְׁלוֹת יְאַמֵּץ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (קֹהֶלֶת יא, א) "שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל פְּנֵי הַמָּיִם", וְאֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ב"ק יז.). וְאִם פִּקֵּחַ הוּא, יְזַדְּרֵז בָּזֶה, כִּי מְקַיֵּם כַּמָּה מִצְוֹת בְּבַת אַחַת, צְדָקָה, וּמַחְזִיק בְּיָד לוֹמְדֵי תּוֹרָה, וּמַרְבִּיץ תּוֹרָה, שֶׁיִּהְיֶה הַתַּלְמִיד חָכָם בְּדַעַת מְיֻשָּׁב לִלְמֹד, וּמְכַבֵּד הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ. וְאֵינוֹ דּוֹמֶה עוֹשֶׂה צְדָקָה עִם עַם הָאָרֶץ, לְעוֹשֶׂה צְדָקָה עִם הָרָאוּי. וְיִגְדַּל שְׂכָרוֹ הַרְבֵּה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן א, סְעִיף טו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן - אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: אֲפִלּוּ מִתְכַּנְסִין כָּל בְּרִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֵינָם יְכוֹלִים לִבְרֹאוֹת שׁוּם בְּרִיָּה אֲפִלּוּ יַתּוּשׁ [וְאִם כֵּן, אֵיךְ נֶאֱמַר "וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ"?], אֶלָּא שֶׁגְּיֵירוּם. יֵשׁ מִי שֶׁשָּׁאַל דְּהֵיכִי יְכוֹלִים לִבְרֹאוֹת בְּנֵי אָדָם עַל יְדֵי סֵפֶר הַיְצִירָה וכו', וּכְמוֹ שֶׁאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין: רַבָּא בָּרָא גֶּבֶר. וְכָתַב הָרַב של"ה ז"ל דְּהַשְׁבָּטִים הָיוּ בּוֹרְאִין צֹאן עַל יְדֵי סֵפֶר יְצִירָה וכו'. וַאֲנִי הַדַּל אוֹמֵר שֶׁגַּם הָעוֹשֶׂה בְּסֵפֶר יְצִירָה, הוּא אֵינוֹ עוֹשֶׂה, רַק מְצָרֵף אוֹתִיּוֹת וּמְכַוֵּין כַּוָּנוֹת וּמִן הַשָּׁמַיִם עוֹשִׂים, וּקְרָא דְּדַיְיק טוּבָא, הָיָה לוֹ לוֹמַר "וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר **נַעֲשׂוּ** בְּחָרָן", וְלֹא יֹאמַר "עָשׂוּ", כִּי הֵם אֵינָם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר, רַק בְּצֵרוּף וְכַוָּנוֹת נַעֲשׂוּ. וְעוֹד דַּיְיק "וְאֶת **הַנֶּפֶשׁ** אֲשֶׁר עָשׂוּ", דְּמַשְׁמַע דְּעָשׂוּ הַנֶּפֶשׁ וְלֹא הַגּוּף, וּלְזֶה אָמְרוּ שֶׁגְּיֵירוּם וְתִקְּנוּ נַפְשָׁם.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. אִם לֹא נִזְכַּר [לְשְׁאוֹל מָטָר] עַד שֶׁסִּיֵּם, אִם לֹא עָקַר רַגְלָיו, חוֹזֵר לְבִרְכַּת הַשָּׁנִים, וְאִם עָקַר רַגְלָיו, חוֹזֵר לָרֹאשׁ. וְאִם הִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ וְאֵינוֹ רָגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים אַחַר תְּפִלָּתוֹ, הֲגַם שֶׁעֲדַיִן לֹא עָקַר רַגְלָיו, כַּעֲקוּרִים דָּמְיִ.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן טז, סְעִיף ה)

ב. אִם לֹא שָׁאַל מָטָר בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אַף שֶׁשָּׁאַל טַל, חוֹזֵר. אֲבָל אִם שָׁאַל מָטָר וְלֹא טַל, אֵינוֹ חוֹזֵר.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן טז, סְעִיף ו)

מוּסָר

יְזַהֵר לְהַסְתִּיר מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים וְלִמּוּדוֹ. וְאִם יִשְׁתַּבְּחוּהוּ, יִזְכֹּר שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶחָד מִרִבּוֹא מֵחִיּוּבוֹ, וְלֹא יִתְגָּאֶה חַס וְשָׁלוֹם אֲפִלּוּ שֶׁמָּץ מִנֶּהוּ, וְלִבּוֹ יוֹדֵעַ שֶׁאִם עָשָׂה אֵיזֶה דָּבָר, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה חָטָא וּבִטֵּל עֲבוֹדָה וְתַלְמוּדוֹ בַּתּוֹרָה, וַאֲפִלּוּ בְּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים כַּמָּה מַחְשָׁבוֹת זָרוֹת עָלוּ עַל לִבּוֹ, וְכַמָּה קִצֵּר בְּאוֹתָן הַמַּעֲשִׂים בַּכַּוָּנָה וּבְיִחוּד וְכַיּוֹצֵא.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן א, סְעִיף טז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

לָמָּה לֹא הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הִיא - פֵּרוּשׁ הִגַּדְתָּ לִי בְּסוֹד. "לָמָּה אָמַרְתָּ אֲחוֹתִי הִיא וָאֶקַּח אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה", כְּלוֹמַר דָּמָה שֶׁאָמַרְתָּ אֲחוֹתִי הִיא, מוֹרֶה שֶׁיִּקְפְּצוּ עָלֶיהָ, דְּכָל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה יִבְדֹּק בְּאַחֶיהָ, וְאַתָּה אָדָם גָּדוֹל וְיֵשׁ לְךָ שֵׁם, וְחָזוּתְךָ מוֹכִיחַ, וְלָכֵן "וָאֶקַּח אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה".

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. נִסְתַּפֵּק אִם אָמַר "בָּרְכֵנוּ" אוֹ "בָּרֵךְ עָלֵינוּ", בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, חוֹזֵר (בֵּית דָּוִד סִימָן מ"ז).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן טז, סְעִיף ז)

ב. יוֹם שִׁשִּׁים אַחַר תְּקוּפַת תִּשְׁרִי, אוֹמֵר בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים "וְתֵן טַל וּמָטָר", וְאִם לֹא שָׁאַל בְּיוֹם ס' שֶׁל תְּקוּפָה, אַף קֹדֶם שֶׁעָבְרוּ ס' יוֹם מֵעֵת לְעֵת, חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן קי"ז).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן טז, סְעִיף ח)

מוּסָר

יְזַהֵר לִגְמֹל חֶסֶד בְּנוּפוֹ וּבִדְבָרָיו וַעֲצוֹתָיו וּמָמוֹנוֹ, וּלְהַצִּיל עָשׁוּק, אַךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּמַחְלוֹקוֹת כְּלָל, כִּי יֵצֵא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסְדּוֹ.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן א, סְעִיף יח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

גַּם זֹאת יִמָּנֵה - סוֹפֵי תֵּבוֹת "**מַכָּה**", דְּאִם יִמָּנוּ יִהְיֶה מַכָּה בָּהֶם. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם ז"ל בְּפֵרוּשׁוֹ כְּתִיבַת יָד. וְאֶפְשָׁר לִרְמֹז בְּאֹפֶן אַחֵר שֶׁרָמַז שֶׁאִם יִמָּנוּ יִהְיֶה בָּהֶם נֶגַע וְיָמוּתוּ, וְזֶה "גַּם" לְשׁוֹן **גּוֹמְמוּ** עִם הַשִּׁפְּי, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּאֶסְתֵּר רַבָּתִי עַל פָּסוּק "**גַּם** וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה" שֶׁנֶּהֱרָגָה. עַיֵּן שָׁם.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. בֵּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא בְּעִירוֹ בְּז' בְּחֶשְׁוָן, וְשָׁאַל [מָטָר] כְּמִנְהָג אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בּוֹ בַּיּוֹם, וְאַחַר יָמִים מוּעָטִים יָצָא וְיָרַד מִצָּרִימָה, וַאֲפִתִּי פָּשׁוּ [וַעֲדַיִן נוֹתְרוּ] יָמִים רַבִּים עַד יוֹם ס' אַחַר הַתְּקוּפָה, כֵּיוָן דְּכְבָר הִתְחִיל לִשְׁאֹל בְּז' בְּחֶשְׁוָן בְּעוֹדוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, יְהִי לוֹ מוֹשֵׁךְ [יַמְשִׁיךְ], וְיִשְׁאַל כִּבְנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן קי"ז).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן טז, סְעִיף ט)
ב. בֵּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּצָא קֹדֶם ז' בְּחֶשְׁוָן מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבְז' בְּחֶשְׁוָן הוּא בְּתִחוּם חוּץ לָאָרֶץ וְעוֹדָנוּ בַּדֶּרֶךְ, יִשְׁאַל כִּבְנֵי חו"ל, אַף דְּלֹא הִגִּיעַ לְעִיר (בִּרְכֵי יוֹסֵף שָׁם).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן טז, סְעִיף יוד)

מוּסָר

מִשְׁנָה אוֹתִיּוֹת "נְשָׁמָה". וּכְשֶׁקּוֹרֵא סֵדֶר זְרָעִים, יְכַוֵּין לְתַקֵּן אֲשֶׁר פָּגַם בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת וּבִבְרָכוֹת לְבַטָּלָה וְכַיּוֹצֵא. וּכְשֶׁקּוֹרֵא סֵדֶר מוֹעֵד, יְכַוֵּין לְתַקֵּן אֲשֶׁר חָטָא בְּחִילּוּל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב. וּכְשֶׁקּוֹרֵא סֵדֶר נָשִׁים, יְכַוֵּין לְתַקֵּן מַה שֶּׁפָּגַם בַּעֲרָיוֹת וּשְׁבוּעוֹת וּנְדָרִים. וּכְשֶׁקּוֹרֵא סֵדֶר נְזִיקִין, יְכַוֵּין לְתַקֵּן מַה שֶּׁחָטָא לָהּ' בְּמָה שֶׁהִזִּיק לַחֲבֵרוֹ, כִּי הַהֶזֵּק עַצְמוֹ בָּעֵי לְשַׁלּוּמֵי [לַחֲבֵרוֹ, שֶׁאֵינוֹ מְכַפֵּר עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרוֹ]. וּכְשֶׁקּוֹרֵא סֵדֶר קָדְשִׁים, יְכַוֵּין לְתַקֵּן נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר הוֹצִיאָהּ לְחֹלִין, וַאֲשֶׁר לֹא נִזְהַר בִּשְׁחִיטָה וּבְדִיקָה, וּלְחִיּוּב כֶּרֶת, וְלִתְפִלּוֹת בְּלִי כַּוָּנָה. וּכְשֶׁקּוֹרֵא סֵדֶר טַהֲרוֹת, יְכַוֵּין לְתַקֵּן מַה שֶּׁפָּגַם בְּנִדָּה וְקֶרִי וּנְטִילַת יָדַיִם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף מא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיָּבֵא הַפְּלִיט וַיַּגֵּד לְאַבְרָם וְגוֹ' - אָמְרוּ ז"ל: זֶה עוֹג, וּמִתְכַּוִּין שֶׁיֵּהָרֵג אַבְרָם וְיִשָּׂא אֶת שָׂרַי. וּבָזֶה פֵּרַשְׁתִּי וְרָמַזְתִּי בַּעֲנִיּוּתִי בַּפָּסוּק "וַיָּבֵא הַפָּלִיט וַיַּגֵּד", לְשׁוֹן **גּוֹדוּ** אִילָנָא [קְצָצוּ הָאִילָן], שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁיֵּהָרֵג אַבְרָם, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "**וַיַּגֵּד** לְאַבְרָם".
(מַרְאִית הָעַיִן בְּרָכוֹת דַּף נד)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. בֵּן חוּץ לָאָרֶץ שֶׁשָּׁאַל גֶּשֶׁם בַּתְּפִלָּה תּוֹךְ ס' לַתְּקוּפָה, אֵינוֹ חוֹזֵר.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן טז, סְעִיף יא)
ב. בֵּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא שָׁאַל מָטָר בְּלֵיל ז' בְּחֶשְׁוָן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, חוֹזֵר. וְהָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (דַּף ק"ל) כָּתַב, שֶׁהוּא חִדּוּשׁ שֶׁלֹּא הִזְכַּרְתִּי תְּשׁוּבַת הַלֶּקֶט (ח"א סִימָן ע"ג) דְּפָסַק לְהִפּוּךְ. ע"ש. וַאֲנִי אוֹמֵר דִּתְשׁוּבָה שֶׁמַּזְכִּיר הָרַב יַד אַהֲרֹן, אֵין אַחֲרָיוּתָם עָלַי, וְכֵן נָהֲגוּ הָרַב יַד אַהֲרֹן בִּתְשׁוּבוֹתָיו שֶׁמַּזְכִּיר הָרַב כנה"ג כַּיָּדוּעַ. הֵן אֱמֶת דִּכְשֶׁהוּא דָּבָר הַנּוֹגֵעַ לְמָה שֶׁכּוֹתֵב, לִפְעָמִים מַזְכִּירָה, וְהֵינוּ מִשּׁוּם דבכנה"ג ז"ל מַזְכִּירָה, אֲבָל כָּאן הַחִדּוּשׁ הוּא שֶׁהָרַב יַד אַהֲרֹן לֹא הִזְכִּירָה. ואכמ"ל.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן טז, סְעִיף יב)

מוּסָר
יִלְמוֹד סִפְרֵי מוּסָר תָּדִיר, וְאַשְׁרָיו מִי שֶׁיִּקְבַּע לִמּוּד בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ "רֵאשִׁית חָכְמָה", וּמִשָּׁם יַכִּיר פְּחִיתוּת מַעֲשָׂיו וְתִקֶּף חִיּוּבוֹ, וְיוֹם יוֹם יִתְבּוֹנֵן בְּעִנְיָנָיו.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן א, סְעִיף יז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וְיַיִן - אֶפְשָׁר בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ ז"ל וְהִזְכִּירָנוּהוּ לְעֵיל, דְּאַבְרָהָם וְשָׂרָה טוּמְטוּמִין הָיוּ, וּפָסַק הָרַמְבַּ"ם בַּעֲשִׂירִי דְּמַעֲשֶׂה הַקְּרְבָּנוֹת (ה"ט) דְּטוּמְטוּם סָפֵק עֶרֶל וְאָסוּר בַּאֲכִילַת קָדְשִׁים, וְזֶה שֶׁאָמַר: "וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם" שֶׁנּוֹלַד מָהוּל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל בְּבְרֵאשִׁית רַבָּה (פרשה מ"ג), "הוֹצִיא לֶחֶם וְיַיִן", מִדֵּי דְּשָׂרִי לְזָר, וְלֹא הוֹצִיא בְּשַׂר זְבָחִים. וְנָתַן טַעַם וְהוּא מַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ כֹּהֵן, לַאֲפוּקֵי אַבְרָהָם דְּלֵיתֵיהּ בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים וּפָסוּל, וּפְסָקוֹ הָרַמְבַּ"ם פ"ז דְּבִיאַת מִקְדָּשׁ (ה"ח).
(רֹאשׁ דָּוִד)

פָּרָשַׁת וַיֵּרָא

יוֹם א'

הֲלָכוֹת
א. בֵּן חוּץ לָאָרֶץ הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבֵן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא בְּחוּ"ל, כָּל אֶחָד יִשְׁאַל [עַל הַגְּשָׁמִים] כִּבְנֵי הָעִיר הַנִּמְצָא בָּהּ.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן טז, סְעִיף יג)
ב. בִּימוֹת הַחַמָּה אִם שְׁאַל מָטָר, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. וְאִם יֵשׁ חֲזָרַת תְּפִלָּה, יְכַוֵּין דַּעְתּוֹ לִשְׁלִיחַ צִבּוּר כָּל י"ח בְּרָכוֹת. (סִימָן קכ"ד).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן טז, סְעִיף טו)

מוּסָר

לְמוּד הַמִּשְׁנָה בְּקוֹל רָם וּבְנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה בְּרוּרָה, אֵין עֲרֹךְ אֵלָיו. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מִדְרָשׁ תַּלְפִּיּוֹת עָנָף אֵפוֹד, בְּשֵׁם סֵפֶר מִזְבֵּחַ יַעֲקֹב בְּשֵׁם האריז"ל) שֶׁאֲשֶׁר בֵּן יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם עוֹמֵד בְּפֶתַח גֵּהִנֹּם, וּלְכָל הַלּוֹמֵד מִשְׁנָה מַצִּילוֹ. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מט, כ) "מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָ"ה", אוֹתִיּוֹת "מִשְׁנָה" (עַיֵּן צַוָּואַת ר' שֶׁעפְּטִיל בֶּן השל"ה בְּסוֹף סֵפֶר יֵשׁ נוֹחֲלִין). לְפָחוֹת בְּקִרְיאַת הַמִּשְׁנָה, יִשְׁתַּדֵּל לְהָבִין פֵּרוּשׁ הַתֵּבוֹת, אַף שֶׁלֹּא יָבִין פֵּרוּשׁ הָעִנְיָן בָּאֱמֶת, שֶׁאִם לֹא יָבִין אַף הַתֵּבוֹת, יֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב דְּאֵינוֹ נֶחְשָׁב לְמוּד כְּלָל. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף מב-מג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיַּרְא אֱלֹיו ה' - אֶפְשָׁר "**אֱלֹיו**" גִּימַטְרִיָּא "**אֱלֹיָה**" (עִם הַכּוֹלֵל), רֶמֶז שֶׁבָּא אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זָכוּר לְטוֹב בְּכָל [בְּרִית] מִילָה. עוֹד אֶפְשָׁר דְּעַל יְדֵי הַמִּילָה מִתְגַּלִּים הַחֲסָדִים, וְזֶה רֶמֶז, **וַיַּרְא** – גִּימַטְרִיָּא "גְּבוּרָה" עִם הַכּוֹלֵל, **אֱלֹיו ה'** – מִדַּת רַחֲמִים רוֹמֵז לַחֲסָדִים, וּמִתְמַתְּקִים הַדִּינִים. וְרָאשֵׁי תֵּבוֹת "וַיֵּרָא אֵלָיו ה'" גִּימַטְרִיָּא "טוֹב", שֶׁהוּא יְסוֹד. (נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. יַרְגִּיל אָדָם עַצְמוֹ לְפַנּוֹת לְבֵית הַכִּסֵּא קֹדֶם תְּפִלָּה, כִּי יֵשׁ סוֹד בַּדָּבָר, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת י"ד סוֹף ע"ב): הָרוֹצֶה לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֵימָה, יִפְנֶה וְיִטֹּל יָדָיו וכו'.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סוֹף הַסֵּפֶר, סְעִיף א)

ב. אִם בֵּרַךְ "זוֹקֵף כְּפוּפִים" קֹדֶם "מַתִּיר אֲסוּרִים", לֹא יְבָרֵךְ "מַתִּיר אֲסוּרִים" (שֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן מ"ו). "הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ" צָרִיךְ לְאוֹמְרָהּ, וְיֵשׁ לְאוֹמְרָהּ אַחַר "מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים" (בְּרֵכִי יוֹסֵף וש"ב סִימָן מ"ו).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף טז-טוֹב)

מוּסָר

יְזַהֵר לִקְבֹּעַ לְמוּדוֹ בַּלַּיְלָה בְּמִשְׁנָיוֹת אוֹ בַּזֹּהַר, אוֹ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים. לְמוּד סֵפֶר הַזֹּהַר, מְרוֹמָם עַל כָּל לְמוּד, בְּשָׁגַם לֹא יָדַע מַאי קָאָמַר [רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף שֶׁאֵינוֹ מֵבִין פֵּרוּשׁ הַמִּלִּים], וְאַף שֶׁיִּטְעֶה בִּקְרִיאָתוֹ. וְהוּא תִּקּוּן גָּדוֹל לַנְּשָׁמָה, לְפִי שֶׁהֲגַם דְּכָל הַתּוֹרָה שְׁמוֹתָיו שֶׁל

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִכָּל מָקוֹם נִתְלַבְּשָׁה בְּכַמָּה סְפוּרִים, וְאָדָם הַקּוֹרֵא וּמֵבִין הַסִּפּוּרִים, נוֹתֵן דַּעְתּוֹ עַל פְּשָׁט הַפָּשׁוּט, אֲבָל סֵפֶר הַזֹּהַר הֵן הַסּוֹדוֹת עַצְמָן בַּגָּלוּי, וְהַקּוֹרֵא יוֹדֵעַ שֶׁהֵם סוֹדוֹת וְסִתְרֵי תּוֹרָה, אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ מוּבָן מִקְצָר הַמַּשִּׂיג וְעֹמֶק הַמַּשָּׂג.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף מ-מד)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

שִׁלֹּשׁ סְאִים קֶמַח - סוֹפֵי תֵּבוֹת "שִׂמַּחַ", כִּי הָיָה **שָׂמֵחַ** לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל, שֶׁנֶּאֱמַר "עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה". "קֶמַח" גִּימַטְרִיָּא "פֶּסַח", כִּי פֶּסַח הָיָה. "רַךְ וְטוֹב" גִּימַטְרִיָּא "בְּחָרְדָּל", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם בְּפֵרוּשׁוֹ כְּתִיבַת יָד.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. [יְבָרֵךְ] "הַמֵּכִין מִצְעָדֵי גָבֶר", וְאַחַר כָּךְ "שֶׁעָשָׂה לִי כָּל צָרְכִּי", כמ"ש בַּסִּדּוּרִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים כמ"ש **שַׁלְחָן עָרוּךְ**, עַיֵּן במ"א וְאַחֲרוֹנִים סִימָן מ"ו.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף חי)

ב. "שֶׁעָשָׂה לִי כָּל צָרְכִּי" אֵין לְבָרֵךְ בְּט' בְּאָב וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים, אַף שֶׁלּוֹבֵשׁ מִנְעָל שֶׁל לָבַדִּים. וְהָאֵבֶל מְבָרֵךְ אַף אִם הוֹלֵךְ יָחֵף. כֵּן נִרְאֶה לִי אַחַר שֶׁרָאִיתִי מ"ש הָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (דַּף נ' עַד דַּף נ"ג). יְעוּיַן שָׁם בְּאוֹרֶךְ. וְכֵן הַמִּנְהָג לַהוֹלְכִים אַחַר עִקְּבוֹת הָאֲרִ"י ז"ל.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף יט)

מוּסָר

קֹדֶם כָּל לִמּוּד וְכָל מִצְוָה, טוֹב לְהַרְהֵר תְּשׁוּבָה, וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל: לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ בְּדָחְלוּ וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ לְיַחֲדָא שֵׁם י"ה בו"ה בְּיִחוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ. וְאַל תַּשְׁגִּיחַ בְּמִי שֶׁזִּלְזֵל בָּזֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּקוּנְטְרֵס "שִׂמְחַת הָרֶגֶל" בְּסִיָּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא. וְיִכָּוֵן בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁמְּקַיֵּם מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, וְשֶׁיֵּשׁ סוֹדוֹת הָרְבֵּה בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת, וּמְכַוֵּן לְתַקֵּן שָׁרְשֵׁי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע סִימָן א' אוֹת א' וב')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

הֹלֵךְ עִמָּם לְשַׁלְּחָם - גִּימַטְרִיָּא **תרי"ג**, כִּי הָעוֹשֶׂה לְוָיָה, כְּאִלּוּ מְקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. שִׁעוּר לְוָיָה מִיל, וְהוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת "לְשַׁלְּחָם" – **לְוָיָה שָׁעוֹשִׂים לְאוֹרֵחַ חָכָם מִיל**. נָצַח יִשְׂרָאֵל כְּתִיבַת יָד.

(חוֹמַת אֵנָךְ)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. אִם בֵּרַךְ "שֶׁעָשַׂנִי יִשְׂרָאֵל" בִּמְקוֹם "שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי", בְּדִיעֲבַד יָצָא. וְלֹא יְבָרֵךְ "שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד" [אִם בֵּרַךְ כְּבָר "שֶׁעָשַׂנִי יִשְׂרָאֵל"]. אָמְנָם יֵאָמַר "שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה". (הָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף נ"ד ע"ב).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף כ)

ב. אִם בֵּרַךְ "שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה" תְּחִלָּה, יָכוֹל לְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ "שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי" וְ"שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד" (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן מ"ו, וְכֵן הִסְכִּים הָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר שָׁם).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף אך)

מוּסָר

שִׁשָּׁה מִצְוֹת תָּדִיר בְּלִי הֶפְסֵק. א', לְהַאֲמִין בַּה'. ב', לֹא לְהַאֲמִין בְּזוּלָתוֹ. ג', לְיַיחֲדוֹ יִחוּד גָּמוּר. ד', לְאַהֲבוֹ בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ וּמְאֹד. ה', לְיִרְאָה אוֹתוֹ בְּגִין דְּאִיהוּ רַב וְשַׁלִּיט עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דְּכָל עָלְמִין וְכוּלָּא קָמֵי כְּלָא. ו', שֶׁלֹּא לָתוּר אַחַר מַחְשָׁבוֹת לִבּוֹ וּרְאוּת עֵינָיו. וְסִימָנָךְ (בַּמִּדְבָּר לה, יג) "שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶיךָ".

(צְפִּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ג, סְעִיף מא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו - סוֹפֵי תֵּבוֹת "תּוֹרָה", כְּדִ כָּתַב רַבֵּנוּ מהר"א מִגַּרְמִיזָא ז"ל וְרַבֵּנוּ בַּעַל הַטּוּרִים ז"ל. וְלִי הַדַּל אֶפְשָׁר לְרַמֵּז "אֲשֶׁר יְצַוֶּה" גִּימַטְרִיָּא "יִרְאַת", גַּם גִּימַטְרִיָּא "גְּמִילוּת חֲסָדִים", וְהֵם גִּימַטְרִיָּא "תּוֹרָה", וְהֵם שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד: עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים, וְהָעֲבוֹדָה בִּכְלָל הוּא יִרְאַת ה' תְּדִיר. וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת שְׁמִירָה וּסְיָיגִים לַתּוֹרָה.

(חוֹמַת אֵנָךְ)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת
א. נָשִׁים מְבָרְכוֹת "שֶׁלֹּא עָשַׂאֲנִי גּוֹיָה", "שֶׁלֹּא עָשַׂאֲנִי שִׁפְחָה", בְּשֵׁם וּמַלְכוּת. (אַחֲרוֹנִים בְּסִימָן מ"ו). וּדְלָא כְּהָרַב יעב"ץ בְּסִדּוּרוֹ שֶׁכָּתַב בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת.
(קֻשָּׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף כב)
ב. נָשִׁים מְבָרְכוֹת "שֶׁעָשָׂאַנִי כִּרְצוֹנוֹ", בְּלִי שֵׁם וּמַלְכוּת.
(קֻשָּׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף כג)

מוּסָר
שְׁבוּעַת שָׁוְא אַחַת, דּוֹחָה מֵאָה זְכֻיּוֹת. חִלּוּל ה' אֶחָד, דּוֹחֶה ק' תְּפִלּוֹת. בִּזּוּי תּוֹרָה אֶחָד, דּוֹחֶה ק' שְׁמָחוֹת. נִבְלוּת הַפֶּה אֶחָד, דּוֹחֶה ק' הַבְטָחוֹת. גֶּזֶל אֶחָד, דּוֹחֶה ק' בְּרָכוֹת. מַחֲלֹקֶת אַחַת, דּוֹחָה מֵאָה פַּרְנָסוֹת. לָשׁוֹן הָרַע אֶחָד, דּוֹחֶה ק' תְּשׁוּבוֹת. וְהֵם ז' דְּחִיּוֹת שֶׁמָּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מוּבָא בַּשְּׁלָהָ"ק מסכת יוֹמָא פֶּרֶק דֶּרֶךְ חַיִּים תּוֹכֵחוֹת מוּסָר).
(צְפִנַּת שְׁמִיר, סִימָן ג, סְעִיף מב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר - פֵּרְשׁוּ כַּת הַקּוֹדְמִין שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְפִי רֹב הָעֲנָוָה, שֶׁהוּא כְּמוֹ עָפָר וָאֵפֶר מְעוֹרָבִין שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל, כִּי כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ יֵשׁ בּוֹ תּוֹעֶלֶת, אֲבָל אִם נִתְעָרְבוּ לֹא יוֹעִילוּ.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת
א. גֵּר לֹא יְבָרֵךְ "שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי" (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן מ"ו).
(קֻשָּׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף כד)
ב. אִם נִסְתַּפֵּק אִם בֵּרֵךְ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה, לֹא יְבָרֵךְ (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן מ"ז).
(קֻשָּׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף כה)

מוּסָר
אַל תִּתֵּן אֶל לִבְּךָ מַה יְדַבְּרוּ מִמְּךָ אֲחֵרִים, כִּי זֶה שׁוֹרֶשׁ פּוֹרֶה נְזָקִין וְחַבָּלוֹת לַנָּפֶשׁ. וְאָמַר הַפִּילוֹסוֹף, רֹב הַצָּרוֹת בָּאוֹת לְאָדָם שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת נִכְבָּד בְּעֵינֵי אֲחֵרִים. וְזֶה הֶבֶל גָּדוֹל, כִּי מַה יִּתֵּן לָאָדָם אִם אֶלֶף אֲנָשִׁים מְכַבְּדִיו, אוֹ אִם יְדַבְּרוּ רַע עָלָיו וְיָבוּזוּ עָלָיו. וּמָה יִקְרוּ דִּבְרֵי הַשָּׁלֵם, רַבִּי לְוִיטַס אִישׁ יַבְנֶה אוֹמֵר מֵאֹד מְאֹד הֱוֵי שְׁפַל רוּחַ (אָבוֹת פ"ד מ"ד). וְאֶפְשָׁר שֶׁאָמַר "מְאֹד" אֶחָד כְּנֶגֶד תַּאֲוַת הַחֹמֶר שֶׁיִּכַּבְּדוּהוּ, וְהַשֵּׁנִי כְּנֶגֶד צַעַר הַחֹמֶר אִם

יְבָזּוּהוּ, וּלְזֶה הִזְהִירָנוּ "מְאֹד מְאֹד הֱוֵי שְׁפַל רוּחַ". וּכְבָר הִשְׁמִיעָנוּ הָרַב הֶחָסִיד בְּחוֹבַת הַלְּבָבוֹת (שַׁעַר יִחוּד הַמַּעֲשֶׂה פֶּרֶק ה') שֶׁתַּכְלִית מִדַּת הָעֲנָוָה הוּא לְהַגִּיעַ לְמִדַּת הַנִּשְׁתְּוָן [שֶׁאֵינוֹ חָשׁ אִם יְבָזּוּהוּ אוֹ יְכַבְּדוּהוּ]. וּמִלְּבַד אֲשֶׁר הוֹרָנוּ רַבִּי לְוִיטַס שֶׁתִּקְוַת אֱנוֹשׁ רִמָּה, עוֹד אַחֶרֶת הָיְתָה הֵן בְּעוֹדֶנּוּ חַי כִּי לֹא בְּמוֹתוֹ, כִּי כָּל אֲשֶׁר יֹאכַל וְיִשְׁתֶּה יִתְהַפֵּךְ בְּקִרְבּוֹ צוֹאָה וּגְלָלִים, הֲלֹא יֵבוֹשׁ וְיִכָּלֵם מֵעֲשׂוֹת כָּל גּוּפוֹ בַּיִת מְגֹאָל וְתוֹעֵבָה. וּכְבָר כָּתַב רַבֵּנוּ הָרַמְבַּ"ם שֶׁהִתְקַבְּצוּת בְּנֵי אָדָם לִשְׁתִיָּה הַמְשַׁכֶּרֶת, חֶרְפָּה גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִקִּבּוּץ אֲנָשִׁים עֲרֻמִּים לְהַתְרִיז, וְכֵן לְהִתְקַבֵּץ בְּמִשְׁתָּאוֹת וּסְעֻדּוֹת הָרְשׁוּת, כִּי אֶחָד מִטָּהֵר וְהַשֵּׁנִי מִטַּמֵּא הַבָּשָׂר. וּבָזֶה הִשְׁפִּיל הֶחָכָם אֶת גַּאֲוַת הַמֶּלֶךְ, כמ"ש בְּסֵפֶר "אֵימָה כַּנִּדְגָּלוֹת" (דַּף כ'). ע"ש בְּאֹרֶךְ. וּבְמוֹרֶה נְבוֹכִים (חֵלֶק ג' פֶּרֶק ח').

(צַפְרִיר שָׁמִיר, סִימָן ג, סְעִיף מג-מד)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיֹּאמְרוּ לֹא כִּי בָרְחוֹב נָלִין - אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ בַּמֶּה שֶׁכָּתַב הָרַב מָגֵן אַבְרָהָם (סִימָן ק"ע) דְּלְסָרֵב לְבַעַל הַבַּיִת מַתְּר. אַף מַהֲרַשָׁ"א סָבַר דְּאֵין לְסָרֵב. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ "וַיֹּאמְרוּ לֹא" דְּסָרְבוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל מִכָּאן שֶׁמְּסָרְבִין לְקָטָן וכו'. וּכְדֵי שֶׁלֹּא נִטְעֶה דְּמַתְּר לְסָרֵב גַּם לְבַעַל הַבַּיִת כְּסָבְרַת הָרַב מָגֵן אַבְרָהָם, לָזֶה אָמְרוּ "כִּי בָרְחוֹב נָלִין", כְּלוֹמַר מַה שֶּׁאָנוּ מְסָרְבִין הַיְנוּ כָּל זְמַן הֱיוֹתֵנוּ בָּרְחוֹב, אַף לֹא אִם נָלַךְ לְבֵיתְךָ, דְּהַגַּם דְּמְסָרְבִין לְקָטָן, אִם הוּא בַּעַל הַבַּיִת אֵין מְסָרְבִין כְּסָבְרַת הָרַב מַהֲרַשָׁ"א.

(פְּנֵי דָוִד)

פָּרָשַׁת חַיֵּי שָׂרָה

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. גֵּר יָכֹל לְבָרֵךְ בְּבִרְכַּת הַתּוֹרָה "אֲשֶׁר בָּחַר **בָּנוּ**" (הַרַמְבַּ"ם בְּאִגְּרוֹתָיו).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף כ"ו)

ב. אִם קָרְאוּהוּ לְסֵפֶר תּוֹרָה קֹדֶם שֶׁבֵּרַךְ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה, לֹא יַחֲזֹר לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה, שֶׁכְּבָר נִפְטַר בְּבִרְכוֹת סֵפֶר תּוֹרָה (סִימָן קל"ט).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ה', סְעִיף כ"ז)

מוּסָר

אָמַר הַפִּילוֹסוֹף, הַצָּרֵי הַגְּדוֹל [הָרְפוּאָה הַגְּדוֹלָה] לִשְׁכֹּחַ הָרָעוֹת הַבָּאוֹת לָאָדָם וְלִמְשׁוֹל בְּיֵצֶר, הוּא לַחֲשֹׁב בְּדְבָרִים אֲחֵרִים זוּלַת עַצְמוּתוֹ, כִּי הַנֶּפֶשׁ לֹא תוּכַל לַחֲשֹׁב שְׁנֵי דְּבָרִים כְּאֶחָד, וְלָזֶה אִם תַּעֲמִיס עָלֶיהָ מַחְשָׁבֶת דְּבָרִים אֲחֵרִים, חָכְמָה וְדַעַת תִּשְׁכַּח עַצְמָהּ, וְתִהְיֶה שָׁקֵט וְשַׁאֲנָן. וַאֲנִי מוֹסִיף לְבָאֵר שֶׁיַּחְשֹׁב בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁאִם יַעֲמִיק עִיּוּנוֹ בְּחָכְמוֹת חִצוֹנִיּוֹת חֲקִירוֹת לִמּוּדִיּוֹת טִבְעִיּוֹת, הַצָּרֵי אֵינוֹ אֶלָּא שָׁרָ"ף [ר"ל שֶׁיִּפְעַל פְּעוּלָה הֲפוּכָה], כִּי אוֹתִיּוֹת "צָרֵי" יִתְהַפְּכוּ לְאוֹתִיּוֹת "יֵצֶר", כִּי יִצְרוֹ חָכָם מִמֶּנּוּ, וְהוּא יֵדַע עֵת וְרֶגַע לְפַתּוֹתוֹ, וְכַאֲשֶׁר קָרָה לְגְּדוֹל הַפִּילוֹסוֹפִים ארוסטוטלוס, כמ"ש רַבִּי יִצְחָק דְּמִן עַכּוֹ בְּסֵפֶר מְאִירוֹת עֵינַיִם כְּתַב יָד. אָמְנָם אִם זָכָה לַחֲשֹׁב וּלְהַעֲמִיק בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וּבְתוֹרַת ה' חֻפְּצוֹ, וַדַּאי יִנָּצֵל, כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי "בָּרָאתִי יֵצֶר הָרַע בָּרָאתִי לוֹ תַּבְלִין" (קִדּוּשִׁין ל' ע"ב). וְכַאֲשֶׁר הֶאֱרַכְנוּ בַּעֲנְיְנֵי תֵּינוּ בַּדְּרוּשִׁים בס"ד (עֵין אַהֲבַת דָּוִד דְּרוּשׁ י' לְשַׁבָּת זָכוֹר דַּף פ"ו ע"ד).
(צְפִּיָּרן שָׁמִיר, סִימָן ג, סְעִיף מו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה - אֶפְשָׁר לְרָמֹז כִּי תֵּבַת "וַיִּהְיוּ" נִקְרֵאת בְּיֹשֶׁר, וְגַם לְמַפְרֵעַ [מֵהַסּוֹף לַהַתְחָלָה] "וַיִּהְיוּ", לְרָמֹז שֶׁכָּל חַיֵּי שָׂרָה מִתְּחִילָתָן לְסוֹפָן וּמִסּוֹפָן לִתְחִילָתָן הָיָה בָּהֶם הֲוָיָ"ה, וְגַם נִקְרֵאת לְמַפְרֵעַ כְּמוֹ בְּיֹשֶׁר, כֵּן חַיֵּי שָׂרָה שָׁוִים וּשְׁקוּלִים בַּהֲוָיָ"ה לְטוֹבָה.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. בְּרִכַּת "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ עַל דִּבְרֵי תוֹרָה", "וְהַעֲרֶב נָא", שְׁתֵּי בְּרָכוֹת הֵן, וְעִם כָּל זֹאת יֹאמַר **וְהַעֲרֶב** נָא [עִם וָא"ו הַחִבּוּר]. (הָאָרי"י ז"ל).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף כח)
ב. לֹא יִקְרָא פָּסוּק אֶפִלּוּ דֶּרֶךְ תְּחִנָּה קֹדֶם בְּרִכַּת הַתּוֹרָה (סִימָן מ"ז) (עֵין מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע סִימָן ב' אות נ"ט).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ה, סְעִיף כט)

מוּסָר

בֶּאֱמֶת אָמְרוּ (ב"ב פ"ח ע"ב) "קָשֶׁה עוֹנְשָׁן שֶׁל מִדּוֹת רָעוֹת וַאֲסוּרוֹת". וּכְבָר רַבּוּ רַבֵּנוּ הָרַב מה"ר חַיִּים וִיטַל זצ"ל בְּסֵפֶר שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה (ח"ב שַׁעַר ד') כָּלַל כָּל הַנֶּזֶק וְעֹנֶשׁ הַבָּא לְאָדָם בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה, וְכֹל קֶבֶל דְּנָא [לְעוּמַת זֹאת] רֵוַח וְשָׂכָר הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת, וְהֵם דְּבָרִים

קְדוֹשִׁים וְנִצְרָכִים, וְצָרִיךְ הָאָדָם לְהַתְמִיד בִּקְרִיאַת עִנְיָן זֶה שָׁם בַּסֵּפֶר הַנִּזְכָּר, וְכִשְׁמוֹ כֵּן הוּא [שֶׁעָרִים לִקְדֻשָּׁה]. בְּמָטוּתָא מִנַּיְיכוּ בּוֹאוּ שְׁעָרָיו [רֶמֶז לְשֵׁם הַסֵּפֶר "שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה"], וּבְמַעַט זְמַן עֵינֵיכֶם תֶּחֱזֶינָה מְצָרִי"ם אָדָם לַהֶבֶל שֶׁיּוֹרֵד עַל פִּי מִדּוֹתַי"ו [הַרָעוֹת] לִבְאֵר שַׁחַת. וְעַל-כֵּן כָּל מִדָּה בַּחֵב"ל מִן גּוֹ [תּוֹךְ] יְגֹרָשׁוּ, וּנְבַקֶּשָׁהּ מֵאֱלֹהֵינוּ עַל זֹאת בְּדֶמַע לֵב, יַעְזְרֵנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמוֹ, אֲשֶׁר הֵן חֲלִיפוֹת לַמּוֹ, וְנִזְכֶּה לְמִדּוֹת קְדוֹשׁוֹת הַטּוֹבוֹת בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם.

(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ג, סְעִיף מז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

עֹבֵר לַסּוֹחֵר - אֶפְשָׁר לְרַמֵּז דְּקוֹדֶם אוֹתִיּוֹת "סוֹחֵר" הֵם אוֹתִיּוֹת "נֵזֶק". וְ"עֹבֵר" לְשׁוֹן "קוֹדֶם", כְּמוֹ עוֹבֵר לַעֲשׂוֹתָן. וְכֵן לְעֻפְרוֹן דְּהָיָה רַע עַיִן, הָיָה לוֹ נֵזֶק, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה דָּרְשׁוּ עָלָיו הַכָּתוּב "וְלֹא יֵדַע כִּי חֶסֶר יְבֹאֶנּוּ", דְּאוֹתִיּוֹת "סוֹחֵר" נַעֲשָׂה "חֶסֶר". וְזוֹ תּוֹכַחַת מוּסָר לְכָל סוֹחֵר דְּיֶשׁ נֶגֶד עֵינָיו כִּי לִפְנֵי "סוֹחֵר" "נֵזֶק", וְאוֹתִיּוֹת "חֶסֶר". דְּיֵשׁ כַּמָּה לַאוִין לֹא תִּגְנֹב, לֹא תוֹנוּ, לֹא תַּעֲשֹׁק, לֹא תִּגְזֹל, לֹא תְּשַׁקְּרוּ. וְאִם יִזְהַר בַּכָּל, אָז יִהְיֶה סוֹחֵר טוֹב וּמְבַקֵּשׁ רְצוֹן ה'. וְאִם יַעֲבֹר, נֵזֶק לְפָנָיו, גַּם חֶסֶר. וְעוֹד יֵשׁ לְרַמֵּז מַה שֶּׁאָמְרוּ זַ"ל "מֶלַח מָמוֹן חֶסֶר", וְזֶה רֶמֶז אִם חִסֵּר לְצְדָקָה, יִהְיֶה סוֹחֵר וְיַצְלִיחַ. וְעוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד בְּרֶמֶזִים אֵלּוּ.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. רָאִיתִי מִי שֶׁנִּזְהַר שֶׁאִם הֻצְרַךְ לָבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת קוֹדֶם שֶׁאָמַר הַבְּרָכוֹת קוֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס, דְּצָרִיךְ לוֹמַר פְּסוּק "וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ" שֶׁהֶחְמִירוּ בָּזֶה בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, הוּא הָיָה אוֹמֵר "וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדּוֹ אָבוֹא בֵּיתוֹ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשׁוֹ בְּיִרְאָתוֹ", כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמַר הַפָּסוּק כְּתִקְנוֹ קֹדֶם בִּרְכַּת הַתּוֹרָה.

(שוּ"ת יוֹסֵף אוֹמֵץ סוֹף סִימָן ס"ו)

ב. זֶה מִנְהָג קָדוּם מִקֶּדֶם קַדְמָתָהּ, וְנִתְפַּשֵּׁט בְּכָל יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת דְּנָשִׁים מְבָרְכוֹת בִּרְכַּת הַתּוֹרָה, כֵּיוָן דְּהוּתְּרוּ לִלְמוֹד סֵדֶר קָרְבָּנוֹת בַּתְּפִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁמְּבָרְכִים מַרְבִּית עַמֵּי הָאָרֶץ, אֲנָשִׁים שֶׁתְּשֻׁשׁ כֹּחָן כְּנִקֵּבוֹת, וְלֹא יָדְעוּ כִּי אִם סֵדֶר תְּפִלָּה.

(שוּ"ת יוֹסֵף אוֹמֵץ סִימָן ס"ז)

מוּסָר

מִי שֶׁחִשְׁקָה נַפְשׁוֹ בַּתּוֹרָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁיּוֹם וְלַיְלָה לֹא יַחְשֹׁב כִּי אִם בַּתּוֹרָה, וְיַשְׁלִיךְ אַחֲרֵי גֵּוו עִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַשִּׁפֵּל הַגַּשְׁמִי וְהֶעָכוּר הַגּוּפָנִי הַזֶּה, וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה וּבְאַהֲבָתָהּ יִשְׁגֶּה, יַשִּׂיג מַעְלָה נִפְלָאָה שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ כְּלָל לְתַעֲנִיּוֹת וְסִיגּוּפִים.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ד, סְעִיף נ)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל - אֶפְשָׁר לוֹמַר בְּהַקְדִּים מַה שֶּׁאָמְרוּ פֶּרֶק בַּמֶּה אִשָּׁה: לַמַּיְמִינִים בָּהּ, אוֹרֶךְ יָמִים אִיכָּא וְכֹל שֶׁכֵּן עֹשֶׁר וְכָבוֹד. וְאָמְרוּ ז"ל (בְּיוֹמָא דַּף כ"ח) אַבְרָהָם אָבִינוּ זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר **וְאַבְרָהָם זָקֵן**. וְזֶה שֶׁאָמַר "וְאַבְרָהָם זָקֵן", זֶה קָנָה חָכְמָה שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בַּיְּשִׁיבָה, וְעַל יְדֵי זֶה **בָּא בַּיָּמִים**. וְגַם עֹשֶׁר וְכָבוֹד, **וה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל** דְּהַיְנוּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הראב"ע.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. הַנּוֹהֲגִים קֹדֶם כָּל מִצְוָה לוֹמַר פָּסוּק "וִיהִי נֹעַם", לֹא יֹאמְרוּהוּ קֹדֶם בִּרְכַּת הַתּוֹרָה.

(קִצּוּר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף ל)

ב. הַנּוֹהֲגִים לוֹמַר פָּסוּק "וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה" וגו' אַחַר לְבִישַׁת תְּפִלִּין, לֹא יֹאמְרוּ אִם לֹא בֵּרְכוּ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה.

(קִצּוּר גּוּדָל, סִימָן ה, סְעִיף לא)

מוּסָר

אָמְרוּ בְּתָנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ (תדבא"ר פי"ח, תדבא"ז פ"א): לֹא חָרַב הָעוֹלָם אֶלָּא בְּפִשְׁעָהּ שֶׁל תּוֹרָה, וְלֹא חָרְבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא מִפִּשְׁעָהּ שֶׁל תּוֹרָה, וְכֹל הַצָּרוֹת הַבָּאוֹת לָאָדָם אֵינָן אֶלָּא מִפְּשַׁע הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִיכָה א, ה) "בְּפֶשַׁע יַעֲקֹב כָּל זֹאת" וכו'. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב, יִתְעוֹרֵר מִתַּרְדֵּמָה אֲשֶׁר הִפִּיל עָלָיו יִצְרוֹ וְאַחַז שְׁמוּרוֹת עֵינָיו, וְיָשׁוּב אֶל ה' וְיַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּשִׂמְחָה כַּאֲשֶׁר יוּכַל, וְלֹא יוֹצִיא זְמַן הַיָּקָר מִפְּנִינִים בְּהֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, אַשְׁרֵי אָדָם שׁוֹמֵעַ.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ד, סְעִיף מט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל - אָמְרוּ בִּבְרֵאשִׁית רַבָּה שֶׁעָשָׂה יִשְׁמָעֵאל תְּשׁוּבָה בְּחַיָּיו. וְרַבִּים שׁוֹאֲלִים דְּהַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִיִּרְאַת שָׁמַיִם, וְאִם יִשְׁמָעֵאל רָשָׁע, מַדּוּעַ הוּא

יִתְבָּרַךְ הֵשִׁיבוֹ בִּתְשׁוּבָה, וְלֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי? וְאֵין כָּאן שְׁאֵלָה, דְּוַדַּאי יִשְׁמָעֵאל נִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה הוּא בְּעַצְמוֹ, אֶלָּא דְּאִם לֹא הָיָה זְכוּת אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה, לֹא הָיָה כְּדַאי לְקַבְּלוֹ, שֶׁהַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלּוֹ לֹא הָיָה מַסְפִּיק לְקַבְּלוֹ, שֶׁהָיוּ נֶגְדּוֹ רַבִּים קָמִים קַטֵּגוֹרְיו אֲשֶׁר עָשָׂה בְּרִשְׁעוּתוֹ. וְאַהֲנָיָא חִיבָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה לְהַשְׁקִיט רִיב הַקַּטֵּגוֹרִים, וְאָז רִשְׁפֵּי הִתְעוֹרְרוּת תְּשׁוּבָתוֹ הֵחֵלּוּ עוֹלִין וְנִרְצָה לוֹ.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת
א. יְזַדְּרֵז מְאֹד לֵילֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְיָרוּץ בַּהֲלִיכַת בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְהַכֹּל בְּיִשּׁוּב [הַדַּעַת], שֶׁלֹּא יַכְשִׁיל רוֹאָיו שֶׁיַּלְעִיגוּ עָלָיו וְקוֹרֵא לוֹ שֵׁם חָסִיד שׁוֹטֶה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף סד)
ב. צָרֵךְ גָּדוֹל וְחִיּוּב לִלְבֹּשׁ צִיצִית וּתְפִלִּין בְּבֵיתוֹ, וְיֵצֵא וְיֵשֵׁב הַמְּזוּזָה, וְיֵלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת מְעֻטָּף בְּצִיצִית וּמְעֻטָּר בִּתְפִלִּין, וְהֶחְמִירוּ מְאֹד בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ בָּזֶה (זֹהַר וַאֶתְחַנַּן דַּף רסה.).
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף סה)

מוּסָר
כְּשֶׁהָאָדָם מִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, וְיוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ, הקב"ה שׂוֹמֵחַ וּמַלְאָךְ הַמַּשְׁחִית זָז מִשָּׁם, וְנִצּוֹל הָאָדָם מִכָּל נֶזֶק וּמִכָּל מַשְׁחִית. אָמַר ר' נְהוֹרַאי אַסְהֲדָנָא עֲלַי מָאן דְּנָפִיק מִתְּרַע בֵּיתֵיהּ בְּצִיצִית וּתְפִלִּין בְּרֵישָׁא, אִזְדַּמְּנַת שַׁם שְׁכִינְתָּא וּתְרֵין מַלְאָכִין, וּמְלַוִּין יָתֵיהּ לְבֵי כְּנִישְׁתָּא וּמְבָרְכִין לֵיהּ, וְחַד מִקַּטְרְנָא אַזִּיל אַבַּתְרֵיהּ, וְעַל כָּרְחֵיהּ עָנֵי "אָמֵן" [וַתְּרֵגוּם: אָמַר ר' נְהוֹרַאי מֵעִיד אֲנִי עַל מִי שֶׁיּוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ בְּצִיצִית וּתְפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ, שֶׁמְּזַדַּמֶּנֶת לוֹ שְׁכִינָה וּשְׁנֵי מַלְאָכִים, וּמְלַוִּים אוֹתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וּמְבָרְכִים אוֹתוֹ, וְהַמְקַטְרֵג הַהוֹלֵךְ אַחֲרָיו, עַל כָּרְחוֹ עוֹנֶה אָמֵן]. יַלְקוּט רְאוּבֵנִי פָּרָשַׁת שְׁלַח בְּשֵׁם הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ.
(דְּבַשׁ לְפִי מע' צ' אוֹת כ"ז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וַיִּרְץ לָבָן וגו' - פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י: נָתַן עֵינָיו בַּמָּמוֹן. אֶפְשָׁר דֶּרֶךְ צַחוּת, שֶׁרָאָה שֶׁהֻתְּבַת מָמוֹן מוֹלִידָה עוֹד מָמוֹן, כִּי "מָמוֹן" בְּמִלּוּי הוּא מֵ"ם מֵם וָ"ו נוּ"ן, וַהֲרֵי כִּי מָמוֹן מוֹלִיד מָמוֹן אַחֵר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב כְּלִי יָקָר בְּסֵדֶר הַיּוֹם, וְזֶהוּ נָתַן עֵינָיו בְּהֻתְּבַת "מָמוֹן", וְרָאָה כִּי מָמוֹן יוֹלִיד מָמוֹן, וְלָכֵן אַף שֶׁהָיָה עָשִׁיר, רָץ בַּעֲבוּר הַמָּמוֹן, וַיִּרְץ לָבָן הַחוּצָה לַמָּמוֹן, כִּי תֵּבַת "אֶל הָעַיִן" גִּימַטְרִיָּא "לַמָּמוֹן". וְדֶרֶךְ צַחוּת אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ (קֹהֶלֶת סִימָן ד') "גַּם עֵינוֹ לֹא תִשְׂבַּע

עֹשֶׁר", כִּי "עֵינוֹ" גִּימַטְרִיָּא "מָמוֹן", לָכֵן "לֹא תִשְׂבַּע". וְזֶה שֶׁאָמַר "נָתַן עֵינָיו בַּמָּמוֹן", כִּי "עֵינוֹ" גִּימַטְרִיָּא "מָמוֹן", וְ"עֵינוֹ" כָּפוּל הוּא "מָמוֹן" כָּפוּל, כִּי יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי עֵינַיִם, וְכֹל "עֵינוֹ" גִּימַטְרִיָּא "מָמוֹן".
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת
א. לְפָחוֹת יִלְבַּשׁ צִיצִית וּתְפִלִּין בַּחֲצַר בֵּית הַכְּנֶסֶת קֹדֶם כְּנִיסַת פֶּתַח בֵּית הַכְּנֶסֶת, וּבִכְנִיסָתוֹ יִשְׁתַּחֲוֶה מְעַט וְיֹאמַר "וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ" וגו' (תְּהִלִּים ה, ח), "בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶ"שׁ" (שָׁם נה, טו), גִּימַטְרִיָּא אבגית"ץ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף סו)
ב. בְּהִכָּנְסוֹ, יִשְׁתַּחֲוֶה נֶגֶד הָאָרוֹן שֶׁבּוֹ סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁשָּׁם שׁוֹרָה הַקְּדֻשָּׁה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע אוֹת ס"ז)

מוּסָר
שֹׂרֶשׁ הַכֹּל הִתְבּוֹדְדוּת, כִּי הוּא עִנְיַן נִשְׂגָּב גָּדוֹל וְרָם לִזְכּוֹת לְסֵדֶר קְדֻשָּׁה, וְאַתְנַח סִימָנָא מְרַבְּוָותָא קַמְאֵי [מְרַבָּנִים קַדְמוֹנִים], "בַּ"ד קֹדֶשׁ יִלְבַּשׁ" (וַיִּקְרָא טז, ד), הַכַּוָּנָה "בַּד", שֶׁהוּא מִתְבּוֹדֵד, אָז "קֹדֶשׁ יִלְבַּשׁ". וְאֶפְשָׁר לְרַמֵּז בַּפָּסוּק (מִשְׁלֵי ג, ו) "**בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ**", רָאשֵׁי תֵּבוֹת "בַּדָּד", כִּי כַּאֲשֶׁר יִתְבּוֹדֵד יִהְיֶה דָּבֵק בַּה' אֲפִלּוּ בְּצָרְכֵי גּוּפוֹ. וְסוֹפֵי תֵּבוֹת "דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ", כ"ו, גִּימַטְרִיָּא שָׁם הַמְיֻחָד, שֶׁיִּשִּׂים נָגְדּוֹ, עַל דֶּרֶךְ (תְּהִלִּים טז, ח) "שִׁוִּיתִי ה' לְנֶגְדִּי תָּמִיד", "דָּעֵהוּ", דַּע ה"ו, רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה לְיַחֵד וּלְזַוֵּוג ה"ו, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְזֶהוּ "דַּ"ע, לְשׁוֹן (בְּרֵאשִׁית ד, כה) "וַיֵּדַע אָדָם".
(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ד, סְעִיף נא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וַיָּרֶץ לָבָן הַחוּצָה אֶל הָעַיִן - פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י: נָתַן עֵינָיו בַּמָּמוֹן. מהר"א הַכֹּהֵן ז"ל פֵּרֵשׁ דִּפְסִיעָה גַּסָּה נוֹטֶלֶת אַחַת מֵחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִמְּאוֹר עֵינָיו, וְהוּא נִתְרַצֶּה לְהַחֲלִישׁ עֵינָיו מֵחֶמְדָּתוֹ לַמָּמוֹן, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "נָתַן **עֵינָי**"**ו** בַּמָּמוֹן".
(חַדְרֵי בֶּטֶן)

פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. קֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס לְבֵית הַכְּנֶסֶת יִתְעַכֵּב בַּפֶּתַח, וְיכַוֵּין כִּי יָרֵא מְאֹד לְהִכָּנֵס בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, כִּי אִם בִּזְכוּת אָבוֹת. וְיֹאמַר "וַאֲנִי בְּרוֹב חַסְדְּךָ (אַבְרָהָם) אָבֹא בֵיתֶךָ. אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ (יִצְחָק). בְּיִרְאָתֶךָ (יַעֲקֹב)". וְקֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס, יֹאמַר פָּסוּק זֶה "בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ". וְהָאוֹמְרָם אַחַר שֶׁיִּכָּנֵס בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, טוֹעֶה (האר"י ז"ל).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ז, סְעִיף כ)

ב. בַּאֲמִירַת "בְּרֹב חַסְדְּךָ", יְכַוֵּין כִּי אֵינוֹ רָאוּי לָבֹא בְּבֵית ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ, כִּי "הֵיכָ"ל" גִּימַטְרִיָּא "אָדֹנָי", אָמְנָם הוּא נִשְׂעָן בִּזְכוּת אַבְרָהָם הָרָמוּז בַּאֲמִירַת "בְּרֹב חַסְדְּךָ", וּבִזְכוּת יִצְחָק הָרָמוּז בַּאֲמִירַת "אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ", כִּי יִצְחָק נִתְקַדֵּשׁ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, וּבִזְכוּת יַעֲקֹב הָרָמוּז בְּתֵבַת "בְּיִרְאָתֶךָ", עַל שֵׁם (בְּרֵאשִׁית כח, יז) "וַיִּירָא וַיֹּאמַר מַה נּוֹרָא" וגו'.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף סז)

מוּסָר

צָרִיךְ בְּכָל יוֹם לְקָרוֹת מוּסָר אֵיזֶה שִׁעוּר, וְרַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ סִפְרֵי מוּסָר. לָכֵן יִקְרָא בְּסֵפֶר אֶחָד שִׁעוּר בְּכָל יוֹם עַד תּוּמוֹ, וְאַחַר כָּךְ יִקַּח אַחֵר, וְכֵן עַל זֶה הַדֶּרֶךְ. וּבְכָל אֶחָד יִמְצָא הִתְעוֹרְרוּת חָדָשׁ, וְיִקַּיֵּם "הַחֲזֵק בַּמּוּסָר אַל תֶּרֶף" (מִשְׁלֵי ד, יג). וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּסֵפֶר שֶׁקָּרָאוֹ כַּמָּה פְּעָמִים, כְּשֶׁיַּחֲזֹר לִקְרוֹתוֹ יִתְעוֹרֵר בְּדָבָר שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְעוֹרֵר. וּאע"פ שֶׁכְּבָר יָדַע הַדָּבָר הַהוּא, מִכָּל מָקוֹם הַזְּמַן וְהַמַּצָּב שֶׁעוֹמֶדֶת נַפְשׁוֹ בָּעֵת הַהִיא, עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת, כַּאֲשֶׁר צַדִּיק יְבָחַן, וְיִזְהֵר מְאֹד בָּזֶה, וְיִרְאֶה שֶׁלֹּא יַאֲבֵד זְמַנּוֹ וְתָבֹא עָלָיו הַמִּיתָה פִּתְאֹם, וְאָז הוּא בְּעַצְמוֹ יֵחָרֵט חֲרָטָה גְּדוֹלָה עַל שֶׁקִּלְקֵל מַעֲשָׂיו וְכֹלֶה בַּהֶבֶל כֹּחוֹ, וַעֲוֹנוֹתָיו כְּמַשָּׂא וְאֵין מוֹשִׁיעַ.
(צִפֹּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ד, סְעִיף נג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק - כָּתַב רַשִׁ"י: לְפִי שֶׁהָיוּ לֵיצָנֵי הַדּוֹר אוֹמְרִים מֵאֲבִימֶלֶךְ נִתְעַבְּרָה שָׂרָה וכו'. צָרִיךְ לְהָבִין "שֶׁהָיוּ **רִשְׁעֵי** הַדּוֹר אוֹמְרִים" הָיָה לוֹ לוֹמַר? וּמָה הַלָּשׁוֹן אוֹמְרִין "**לֵיצָנֵי**"? וּפֵרֵשׁ מָר זְקֵנִי אב"י אָבִי כמוהר"ר יְשַׁעְיָה זלה"ה, דְּאִלּוּ לֹא הָיוּ רִשְׁעִים, וְיָדְעוּ כִּי יִצְחָק נוֹלַד מֵאַבְרָהָם, רַק כִּי בַּעֲבוּר שֶׁהִתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה עַל אֲבִימֶלֶךְ, נִפְקְדָה שָׂרָה [שֶׁכֵּן הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ נַעֲנָה תְּחִלָּה]. זֶה שֶׁאָמְרוּ "מֵאֲבִימֶלֶךְ" - מִסִּבַּת אֲבִימֶלֶךְ נִתְעַבְּרָה שָׂרָה, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר מֵאַבְרָהָם. אַךְ מַפְקֵי לָהּ בִּלְשׁוֹן לֵיצָנוּת, וּפְתָאִים עָבְרוּ וְסָבְרוּ

שֶׁהוּא כִּפְשָׁט הַדְּבָרִים, לָכֵן צַר קְלַסְתֵּר וכו'. עַד כָּאן שָׁמַעְתִּי כַּד הֲוִינָא טַלְיָא [בִּהְיוֹתִי צָעִיר]. וְאַחַר כַּמָּה שָׁנִים נִדְפַּס סֵפֶר "טִירַת כֶּסֶף" וְרָאִיתִי שֶׁפֵּרֵשׁ כָּךְ לְפִי הָרֶשׁוּם בְּזִכְרוֹנִי. (נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. לֹא יִתְפַּלֵּל בְּעַצְבוּת, רַק בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה, בְּאֵימָה וְיִרְאָה, אַךְ בְּשִׂמְחָה, כְּעֶבֶד הַמְשַׁמֵּשׁ רַבּוֹ בְּשִׂמְחָה יְתֵירָה, וְעִיקַּר הַמַּעֲלָה וְהַשְׁלֵמוּת תָּלוּי בָּזֶה לִהְיוֹת שִׂמְחַ זוּלָתִי בְּעֵת הַוִּדּוּי (הָאַר"י זצ"ל).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ז, סְעִיף ה)

ב. אַל תַּעֲשׂ תְּפִלָּה קֶבַע, אֶלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים (אָבוֹת פ"ב מי"ג), וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה מִתְפַּלֵּל.

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ז, סְעִיף ו)

מוּסָר

טוֹב מְאֹד שֶׁיְּרַגִּיל עַצְמוֹ בְּמַסֶּכֶת אָבוֹת, וּלְהָבִין מַה שֶּׁמּוֹצִיא מִפִּיו, כִּי מַסֶּכְתָּא זוֹ הִיא הָיְתָה אֵם לַבַּיְנָה וְאָב בְּחָכְמָה לְכָל מִין מוּסָר, דְּבָרִים קְצָרִים וְהֵם אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן הָרָמִים וְהַנִּשְׂאִים, וּדְבָרִים הַיּוֹצְאִים מִלֵּב קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִים. וְאִם יָשִׂים לִבּוֹ לְדִבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים בַּדִּקְדּוּק, תִּתְעוֹרֵר נַפְשׁוֹ בְּנֹעַם מוּסָרָם, וְיָשׁוּב אֶל ה' וִירַחֲמֵהוּ.

(צְפִּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ד, סְעִיף נה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיַּעְתֵּר יִצְחָק לה' - רָאשֵׁי תֵּבוֹת וְסוֹפֵי תֵּבוֹת גִּימַטְרִיָּא "קֶרְבָּן" עִם הַכּוֹלֵל, שָׁם רֶמֶז שֶׁהַקְרִיב קָרְבָּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּזֹּהַר (דַּף קל"ז ע"א) "דְּקָרִיב קָרְבָּנָא וְצַלִּי עָלַהּ". עַיֵּן שָׁם.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. לֹא יֹאמְרוּ הַזְּמִירוֹת [פְּסוּקֵי דְזִמְרָא] בְּמְרוּצָה, כִּי אִם בְּנַחַת (סִימָן נ"א).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ז, סְעִיף יב)

ב. הַמּוֹחֶה לָאוֹמֵר זְמִירוֹת בְּנַחַת, וְעוֹשֶׂה שֶׁיֹּאמַר בִּמְרוּצָה, נֶעֱנָשׁ (סֵפֶר הַגַּן). צָרִיךְ לִתֵּן רֵיוַח בֵּין הַדְּבֵקִים בִּפְסוּקֵי דְזִמְרָה כְּמוֹ בִּקְרִיאַת שְׁמַע (סִימָן ס"ה).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ז, סְעִיף יג-יד)

מוּסָר

הַתַּאֲוָה, נִמְשְׁכוּ מִמֶּנָּה כַּמָּה אִסּוּרִים, וְסִימָנָם גֵּהִנ"ם - **גַּ**זֶל **הוֹ**נָאָה **נָ**שִׁים **מַ**אֲכָלוֹת. הֵן הֵנָּה ד' אָבוֹת נְזִיקִין, תַּקָּלִין חַדְתִּין וְעַתִּיקִין.

(לֵב דָּוִד פֶּרֶק ט"ז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

לְנַכַּח - גִּימַטְרִיָּא **גֵּיהִנָּם**, הָיָה מִתְיָרֵא שֶׁאִם לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים, הָיָה רוֹאֶה פְּנֵי גֵּיהִנָּם. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּחִזְקִיָּה, לְפִי שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים, נֶאֱמַר כִּי מֵת הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יִחְיֶה לָעוֹלָם הַבָּא. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם בִּפְרִישָׁתוֹ [בְּפֵרוּשׁוֹ] כְּתִיבַת יָד. וְאַגַּב שִׁטְפֵיה [וְדֶרֶךְ מֵרוּצָתוֹ] כָּתַב כֵּן, דִּלְשׁוֹן הַשַּׁ"ס פֶּרֶק קַמָּא דִּבְרָכוֹת מִשּׁוּם דְּלָא עָסְקַת בְּפִרְיָה וְרִבְיָה, וְהַיְנוּ שֶׁלֹּא נָשָׂא אִשָּׁה כַּמְבוֹאָר שָׁם. אִיבְּרָא [אָמְנָם] דְּמִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים, גַּם כֵּן מִילְתֵיהּ אֲמוּרָה בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. מִנְהָג הָאָרֶ"י זַ"ל לוֹמַר כָּל הַזְּמִירוֹת מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר וְלֹא עַל פֶּה, וּבְנַחַת בְּהַכְנָעָה, וְכֹל פָּסוּק בְּטָעֲמָיו, וּמִשְׁנָה בְּנִגּוּנָהּ, וּבְיוֹם שַׁבָּת מֵרִים קוֹלוֹ מְעַט יוֹתֵר מִבְּחוֹל בִּנְעִימָה לְכָבוֹד שַׁבָּת.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ז, סְעִיף טוֹב)

ב. הַיֶּרֶא אֶת דְּבַר ה', יֹאמַר בְּקוֹל שֶׁיּוּכַל לְבַטֵּא בִּשְׂפָתַיִם הָאוֹתִיּוֹת כְּתִקָּנָן. (שְׁתֵּי יָדוֹת דַּף ק"ט).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ז, סְעִיף חַי)

מוּסָר

הַשָּׂגַת הַחָכְמָה, לְמַעֵט בְּדִבּוּר וּלְהַרְבּוֹת בִּשְׁתִיקָה, וּכְדִתְנַן (אָבוֹת פ"ג מי"ג) "סְיָג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה". וּבְשׁוֹחֵר טוֹב (בְּאַלְפָּא בֵּיתָא אוֹת מ') אָמְרוּ: הַתּוֹרָה מְשׁוּלָה לְחָבִית מְלֵאָה דְּבַשׁ, אִם נָתַתָּ לַחָבִית רְבִיעִית מַיִם, יָצְאָה כְּנֶגְדָּהּ רְבִיעִית דְּבַשׁ מִתּוֹכָהּ, כָּךְ אִם נִכְנְסוּ דְּבָרִים אֲחֵרִים בְּתוֹךְ לִבְּךָ, יֵצְאוּ דִּבְרֵי תוֹרָה. עכ"ל. וְזֶה בְּעֶצֶם סְיָג לַחָכְמָה, דְּאִם מְדַבֵּר, יוֹצְאִים דִּבְרֵי הַתּוֹרָה, וְהַסְיָג שֶׁלֹּא יֵצְאוּ, הִיא הַשְׁתִיקָה מִדְּבָרִים בְּטֵלִים. וְכֹל בַּעַל נֶפֶשׁ יֵאָנַח בְּשִׁבְרוֹן עַל זֶה. וְכָתְבוּ זַ"ל (עֵין רֵאשִׁית חָכְמָה שַׁעַר הַקְּדֻשָּׁה פי"א) כִּי עַל יְדֵי הַשְׁתִיקָה

מִתְעַלֶּה מִפְּעֻלַּת ו' קְצָווֹת וְעוֹלֶה לִמְקוֹם הַמַּחְשָׁבָה, וְזֶהוּ "סְיָג לַחָכְמָ"ה שְׁתִיקָה", [אוֹתִיּוֹת] שָׁתַק יָ"ה, וְנַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה לַשְּׁכִינָה. (עֵין זְרוֹעַ יְמִין אָבוֹת פ"ג מי"ג).
(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ד, סְעִיף נב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ - "וַתַּהַר" אוֹתִיּוֹת "תּוֹרָה". אָמְרוּ בַּעֲלֵי הַסּוֹד כְּמִנְיָן לֵילוֹת שֶׁלּוֹמְדִין בָּהֶן תּוֹרָה, כָּךְ יְמֵי הֵרָיוֹן שֶׁל אִשָּׁה, מט"ו בְּאָב עַד ט"ו אִיָּר, וְסָמְנוֹ "זֶרַ"ע יַעֲבָדֻנוּ", כִּי ט' חֳדָשֵׁי עִבּוּר, הֵם ר"ע יָמִים, והז' שֶׁל הַמִּילָה, וְאָז יַעַבְדֻנוּ בְּמִצְוָה. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם בְּפֵרוּשׁוֹ כְּתִיבַת יָד.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. קֹדֶם זְמִירוֹת וּתְפִלָּה, יְקַבֵּל עָלָיו מִצְוַת "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ", וִיכַוֵּין לֶאֱהֹב כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּנַפְשׁוֹ (הָאָר"י זלה"ה).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ז, סְעִיף יט)

ב. הָרַב הַלְּבוּשׁ כָּתַב דְּיֵאמַר מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים קֹדֶם תְּפִלָּה, וְיֵשׁ מִי שֶׁחָלַק עָלָיו, וְהָרַב אֵלְיָה רַבָּה יָצָא לְיַשֵּׁעַ בִּדְבָרָיו הַמְּצֻדָּקִים וַיִּתְיַצְּבוּ כְּמוֹ לְבוּ"ש [רֶמֶז לְסֵפֶר הַלְּבוּשׁ]. וּמָצָאתִי לַחֲדֵ מְרַבְּוָותָא קַמָּאֵי רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם זַ"ל בְּפֵרִישָׁתוֹ [בְּפֵרוּשׁוֹ] עַל הַתּוֹרָה (כְּתַב יָד) שֶׁכָּתַב כְּמוֹ הָרַב הַלְּבוּשׁ, דְּיֵאמַר מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים בַּהַשְׁכָּמָה קֹדֶם תְּפִלָּה כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ טַלִּית, וְאַסְמְכֵיהּ אַקְרָא ["צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם" סוֹפֵי תֵּבוֹת "תְּהִלִּים"].
(שו"ת טוּב עַיִן סִימָן ח"י אוֹת ג')

מוּסָר

יַטְרִיחַ בְּמַחְשָׁבָה וְדִבּוּר וּמַעֲשֶׂה לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, בְּפֶה רַךְ מֵחֶמְאָה מָתוֹק מִדְּבַשׁ, וְיִרְבֶּה שָׁלוֹם, וּבוֹ יִהְיֶה מַתְחִיל, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ שָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ וְשָׁלוֹם עִם מַכִּירָיו, וְאוּלַי יִזְכֶּה לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין יֵצֶר הָרַע וּבֵין יֵצֶר הַטּוֹב, שֶׁיְּהֵפֵךְ הָרַע לְטוֹב, וְיַעֲשֶׂה שָׁלוֹם מִתּוֹךְ חוֹמ"ר שֶׁבּוֹ מְכַלְכֵּל אֶת הַצּוּר"ה, וּמַלְאָכֵי שָׁלוֹם יֵצְאוּ לִקְרָאתוֹ, וְיִהְיֶה שָׁלוֹם בְּמְנוּחָתוֹ.
(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קלד)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב - אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה הָיָה לוֹ חֶרֶב שֶׁחָקוּק עָלֶיהָ שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ, וּנְתָנָהּ לְיִצְחָק וְיִצְחָק לְיַעֲקֹב. וְעֵשָׂיו כְּשֶׁהֶצְרַךְ לְהִלָּחֵם עִם נִמְרוֹד, מָכַר בְּכוֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב בִּשְׁבִיל אוֹתוֹ חֶרֶב שֶׁהָיָה שָׁוֶה מָמוֹן הַרְבֵּה. וְהִלָּחֵם וְהָעֲדִישִׁים שֶׁנָּתַן לוֹ, לֹא הָיָה אֶלָּא לְקַיֵּם הַמֵּכָר (אִמְרֵי נֹעַם פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת). וּבָזֶה יִתְפָּרֵשׁ "אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבִּי". (מִדְבַּר קְדֵמוֹת, עֵרֶךְ חֶרֶב)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. שִׁעוּר הַטַּלִּית, שֶׁיַּקִּיף הָרֹאשׁ וְגוּף הָאָדָם פָּנִים וְאָחוֹר עַד הֶחָזֶה (בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן ט"ז). (קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ב, סְעִיף א)

ב. יִלְבַּשׁ טַלִּית קָטָן עַל הֶחָלוּק וְיִישַׁן עִמּוֹ, וְלֹא יַסִּירֶנּוּ כִּי אִם בַּמֶּרְחָץ. (שָׁם סִימָן ח'). (קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ב, סְעִיף ב)

מוּסָר

יִזָּהֵר שֶׁהַצִּיצִיּוֹת יִהְיוּ כְּתִקָּנָן, וְהַמְדַקְדְּקִים בּוֹדְקִים הַצִּיצִיּוֹת תָּמִיד, פֶּן יִהְיֶה אֵיזֶה פְּסוּל וְתִהְיֶה בְּרָכָה לְבַטָּלָה, וְעוֹד רָעָה שֶׁלּוֹבֵשׁ בֶּגֶד בְּלִי צִיצִית. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף סח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי - אֶפְשָׁר לִרְמֹז דְּסוֹפֵי תֵּבוֹת "עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם", הוּא "מְעָרֶב", שֶׁהָיָה מְעָרֵב עֲרוּבֵי תַּבְשִׁילִין, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל מִדְרָשׁ שׁוֹחֵר טוֹב עַל פָּסוּק זֶה. עַיֵּן שָׁם בְּרֹאשׁוֹ. עוֹד אֶפְשָׁר דְּרָמַז שֶׁשָּׁמַר עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שֶׁבָּהֶם עק"ב תֵּבוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב פַּעְנַח רָזָא פָּרָשַׁת עֵקֶב. וְזֶה רָמַז "עֵקֶב" כְּלוֹמַר עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי", כִּי פִּי ה' דִּבֶּר עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת אֶל כֹּל יִשְׂרָאֵל. (פְּנֵי דָוִד)

פָּרָשַׁת וַיֵּצֵא

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. יְפָרִיד הַצִּיצִיּוֹת תָּמִיד. וְאִם מְסוּבָּכִין קְצָת, אָסוּר לְהַפְרִידָם בְּשַׁבָּת (גַּן הַמֶּלֶךְ סִימָן ס"ה). (קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ב, סְעִיף ג)

ב. יְבָרֵךְ לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, הבי"ת בְּנִקּוּד שו"א (בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן ח').
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ב, סְעִיף ד)

מוּסָר

הַמְקַיֵּם מִצְוַת צִיצִית, כְּאִלּוּ קִיֵּם כָּל הַתּוֹרָה, וְכֵן כָּל הַכּוֹפֵר בַּעֲבוֹדָה זָרָה, כְּאִלּוּ קִיֵּם כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וְכֵן הַמְשַׁמֵּר שַׁבָּת כְּאִלּוּ קִיֵּם כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וְנִכְתְּבוּ בָּזֶה אַחַר זֶה. פְּסִיקְתָא.
(דְּבַשׁ לְפִי מַעֲרֶכֶת צ' אוֹת כ"ו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם - בְּפָסוּק זֶה יֵשׁ ט"ו תֵּבוֹת, כְּנֶגֶד ט"ו שָׁנִים שֶׁהָיוּ הָאָבוֹת בְּיִחַד. רַבֵּנוּ מהר"א מִגַּרְמִיזָא זַ"ל. וְרָאִיתִי בְּקוּנְטְרֵס יָשָׁן כְּתִיבַת יָד עַל קֻלָּף מִתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יְהוּדָה הֶחָסִיד כִּי ט"ו שָׁנִים לָמְדוּ הָאָבוֹת הַתּוֹרָה בְּיִחַד בְּכָל יוֹם וְלַיְלָה ט"ו שָׁעוֹת, וְהָאֲרִיךְ בָּזֶה. וְאֶפְשָׁר כִּי אֵלּוּ ט"ו שָׁנִים הָיוּ יְסוֹד קִיּוּם הָעוֹלָמוֹת, כִּי בי"ה ה' צוּר עוֹלָמִים. וְלָזֶה זָכוּ שִׁבְטֵי יָ"ה עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. אַחַר שֶׁבֵּרַךְ, יִתְעַטֵּף בְּטַלִּית (אֲחֲרוֹנִים, דְּלָא כְּבֵית יַעֲקֹב). וְיִהְיֶה הַטַּלִּית בְּיָדוֹ קֹדֶם בְּרָכָה (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן ח'). עֲטִיפַת צִיצִית מֵעִמָּד, וְיָבֵרֵךְ מֵעִמָּד.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ב, סְעִיף ה-ו)
ב. יֵרֵא שָׁמַיִם יִלְבַּשׁ טַלִּית שֶׁל צֶמֶר.
(חַדְרֵי בֶּטֶן, וַיֵּרָא, שֵׁנִי, אוֹת י"ג)

מוּסָר

עִקָּרוֹ [שֶׁל מִצְוַת צִיצִית] לִזְכֹּר הַמִּצְוֹות, כִּדְכְתִיב "וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם", פֵּרֵשׁ הָרַב מֹשֶׁה אַלְשֵׁיךְ מִי שֶׁרוֹצֶה לִזְכֹּר דָּבָר וְעוֹשֶׂה סִימָן, זוֹכֵר, אַף אִם יַעֲשֶׂה סִימָן קֹדֶם שֶׁיִּהְיֶה לוֹ דָּבָר לִזְכֹּר, אֵינוֹ מוֹעִיל. וְכֵן אִם רוֹצֶה לִזְכֹּר הַמִּצְוֹת וּמִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, זוֹכֵר, אֲבָל אִם מִתְעַטֵּף כְּדֶרֶךְ סְתָם, אֵינוֹ זוֹכֵר...
(חַדְרֵי בֶּטֶן וַיֵּרָא שֵׁנִי י"א-י"ט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּקַּח יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ - אָמְרוּ בִּבְרֵאשִׁית רַבָּה מִשְּׁנָתוֹ – מִמִּשְׁנָתוֹ. וְאֶפְשָׁר בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ זַ"ל גַּם כִּי-יִתְּנוּ בַגּוֹיִם עַתָּה אֲקַבְּצֵם, דְּבִזְכוּת הַמִּשְׁנָיוֹת נִגָּאֲלִים, וְאָמְרוּ בִּבְרֵאשִׁית רַבָּה "וְהִנֵּה

מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים" דְּהֲרָאָה לוֹ אַרְבַּע מַלְכוּיוֹת. עַיֵּן שָׁם. וְאֶפְשָׁר שֶׁנִּצְטַעֵר יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה עַל הַקֵּץ, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁיר הַשִּׁירִים "אֲנִי יְשֵׁנָה" מִן הַקֵּץ. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר "וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ", שֶׁיֵּשׁ מְצִיאוּת לְהִתְעוֹרֵר מִשֵּׁנַת הַקֵּץ עַל יְדֵי הַמִּשְׁנָיוֹת, דְּבִזְכוּתָם תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה. וְזֶה רֶמֶז "וַיִּקַץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ" – מִמִּשְׁנָתוֹ. וְתֵבַת "וַיִּיקַץ" דְּאָמַר וַיַּעַל הַקֵּץ וְהַתִּקּוּן מִמִּשְׁנָתוֹ.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת
א. יִלְבַּשׁ טַלִּית קָטָן עַל הֶחָלוּק, וְיִישַׁן עִמּוֹ, וְלֹא יַסִּירֶנּוּ כִּי אִם בַּמֶּרְחָץ (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן ח).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל סִימָן ב' אוֹת ב')
ב. הַטַּלִּית קָטָן יִהְיֶה רָחָב יוֹתֵר מֵאַמָּה, שֶׁאִם לָאו אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָה.
(חַדְרֵי בֶּטֶן)

מוּסָר
נֹאמַר אֵיזֶה רְמָזִים בְּמִצְוַת צִיצִית בס"ד:
הַחוּטִין שְׁזוּרִין - לוֹמַר כֹּל עִנְיָנָיו יִשְׁזֹר אוֹתָם גּוּף וְנֶפֶשׁ כְּאֶחָד - אֹכֶל לִהְיוֹת בָּרִיא לַעֲבוֹדַת ה', בָּנִים לְקַיֵּם מִצְוָה וְשֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים שֶׁיַּעַבְדוּ ה', שֵׂנָה כְּמוֹ כֵן, טִיּוּל לִהְיוֹת בָּרִיא, וְכֵיוָן שֶׁכָּךְ כַּוָּנָתוֹ, כְּשֶׁיֵּלֵךְ לַעֲשׂוֹת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עֲבוֹדַת ה', יַחֲזֹר בּוֹ, וְזֶהוּ הַשְּׁזִירָה, לִשְׁזֹר גּוּף וְנֶפֶשׁ, וּשְׁזִירָה לִשְׁמָהּ שֶׁיִּהְיֶה בְּלֵב שָׁלֵם, וְלֹא לְמַרְאֶה, וְהָעֲבָרָה רַק לִשְׁמָהּ.
[צִיצִית] שֶׁל מֶשִׁי - כָּתַב הר"ם פְּרוֹבִינְצַאל שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁמָהּ מֵעֵת הַמְּשִׁיכָה מֵהַתּוֹלַעַת וּזְרִיקָה. וְיֵשׁ רֶמֶז שֶׁהֶעְשִׁיר צָרִיךְ שֶׁיְּדַקְדֵּק בִּלְשְׁמָהּ יוֹתֵר מֵהֶעָנִי שֶׁלִּבּוֹ גַּס רוּחַ, וְלָכֵן צָרִיךְ לִשְׁמָהּ מֵעֵת הַמְּשִׁיכָה, כִּי מִי רָגִיל לְהָבִיא טַלִּית מֶשִׁי, עַל הָרֹב - הֶעְשִׁיר.
טַעַם ה' קְשָׁרִים - לְקַשֵּׁר הַגּוּף וְנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית ונר"ן [נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה], לַחֲשֹׁב תָּמִיד בְּעִנְיְנֵי הַבּוֹרֵא, וְיִכְרוֹךְ טַ"ל [כְּרִיכוֹת] גִּימַטְרִיָּא ה' [הַוַי"ה] אֶחָד, שֶׁכֹּל מְגַמָּתוֹ בִּכְרִיכַת גּוּף וְנֶפֶשׁ יִהְיֶה לְיַחֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְהַכְּרִיכוֹת ז' ח' י"א י"ג, רֶמֶז ז' שִׁבְעִים שָׁנָה, אוֹ פ' שָׁנִים, כָּל מְגַמָּתוֹ יְהֵא לְבָרֵר י"א סַמְנֵי הַקְּטֹרֶת, וְהַכֹּל י"ג **אֶחָד** לְיַחֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וּבָזֶה יִזְכֶּה לְטַל תְּחִיַּת הַמֵּתִים.
ח' חוּטִין - נֶגֶד ח' אֵבָרִים רָאשִׁיִּים, אָזְנַיִם, עֵינַיִם, חֹטֶם, פֶּה, לֵב, גְּוִיָּה, יָדַיִם, רַגְלַיִם, שֶׁבָּהֶם יִמְשֹׁךְ הַחוּט הַזֶּה הַשָּׁזוּר, שֶׁיִּשְׁזֹר גּוּף וְנֶפֶשׁ בְּכָל עִנְיְנֵי ח' אֵבָרִים הָאֵלּוּ, שֶׁתִּהְיֶה מְגַמָּתוֹ לַעֲבֹד ה'.

וְחוּט אֶחָד גָּדוֹל שֶׁכּוֹרֵךְ כֻּלָּם - הוּא הַלֵּב שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ, עַל יְדֵי חָכְמָתוֹ הוּא כּוֹרֵךְ הַכֹּל לְכָל הָאֵבָרִים לַעֲבוֹדַת ה'.
ד' צִיצִיּוֹת - יְסוֹדִי שֶׁבְּסוֹף אֵין לוֹ אֶלָּא ד' אִמּוֹת בַּקֶּבָר וְתוּ לָא.
ב' לְפָנָיו וּב' לְאֲחֹרָיו - כָּתְבוּ זַ"ל שֶׁיִּהְיֶה מְסוּבָּב בְּמִצְווֹת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֲפִלּוּ עִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה מְכַוִּין לְשֵׁם שָׁמַיִם, אִם כֵּן הוּא מְסוּבָּב בְּמִצְווֹת.
(חַדְרֵי בֶּטֶן וַיֶּרָא שֵׁנִי י"א-י"ט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְשַׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים - אֶפְשָׁר דְּאַקִּישׁ כִּבּוּד אָב וְאֵם לְכִבּוּד הַמָּקוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זַ"ל (קִדּוּשִׁין ל'), וְאָז "וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹקִים", וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ (שָׁם ל"א.): כֵּיוָן שֶׁשָּׁמְעוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם "כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ", הִדּוּ לְמַאֲמָרוֹת רִאשׁוֹנוֹת.
(חַדְרֵי בֶּטֶן)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל בַּצִּיצִית וְלַחֲשׁוֹב כְּאִלּוּ יֵשׁ בּוֹ תְּכֵלֶת, דְּאוֹתָהּ הָאָרָה לֹא נִפְסְקָה (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן ח').
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ב, סְעִיף ז)
ב. נָקָב שֶׁבּוֹ הַצִּיצִית, לֹא יִהְיֶה רָחוֹק יוֹתֵר מִג' אֶצְבָּעוֹת, דְּהַיְנוּ אַמָּה קְמִיצָה זֶרֶת. (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן י"א).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ב, סְעִיף ט)

מוּסָר

יִתְגַּבֵּר לְקַנְאוֹת לִכְבוֹד ה' בְּכָל כֹּחוֹ לְאַפְרוּשֵׁי [לְהַפְרִישׁ] מֵאִסּוּר בְּמֻתָּק שְׁפָתַיִם וְנַחַת רוּחַ, וְיִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחוֹ בָּזֶה, וְאֵין סָפֵק אֲשֶׁר יִשַּׁ"א בַּיּוֹם הַהוּא קַל וְחֹמֶר בְּעַצְמוֹ לִהְיוֹת נָקִי מֵחֵטְא. זֶהּ כָּתִית לְמָאוֹר וִידַבֵּק בְּיוֹצְרוֹ.
(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט', סְעִיף קו"ל)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיֹּאמֶר לָבָן טוֹב תִּתִּי אֹתָהּ לָךְ מִתִּתִּי אֹתָהּ לְאִישׁ אַחֵר שְׁבָה עִמָּדִי (כט. יט) - יְרֵאֶה לוֹמַר דְּזֶה שֶׁאָמַר "שְׁבָה עִמָּדִי" הוּא מִתּוֹרַת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה אָמַר לוֹ "אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים" כְּעֶבֶד, וְהוּא הֵשִׁיב לוֹ "שְׁבָה עִמָּדִי" כְּמוֹנִי כָּמוֹךָ וְלֹא כְּעֶבֶד. אוֹ אֶפְשָׁר דְּגַם זֶה

בְּרַמָּאוּת אָמַר, יָדַעְתִּי כַּוָּנָתְךָ שֶׁאָמַרְתָּ "אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים" שֶׁתִּהְיֶה כְּעֶבֶד עִבְרִי, דִּכְתִיב "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ", לָזֶה אָמַר "שְׁבָה עִמָּדִי", לֹא שֶׁתִּהְיֶה טוֹב עִמִּי, רַק שֶׁתֵּשֵׁב עִמִּי לְבַד.
(פְּנֵי דָוִד)

~ יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. חוּט אֶחָד שֶׁנִּפְסַק כֻּלּוֹ, פָּסוּל. וְאִם נִפְסַק חוּט מֵאַרְבָּעָה בַּמָּקוֹם שֶׁתְּלוּיִים בַּנָּקֶב, פָּסוּל.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ב, סְעִיף י)

ב. מִי שֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ צִיצִית וּתְפִלִּין בְּעוֹד שֶׁאוֹמֵר פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה, יָכוֹל לְבָרֵךְ בְּתוֹךְ הַמְּזוֹרִים (בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן נ"ג). אֲבָל לֹא יְבָרֵךְ כְּשֶׁסְּיֵם פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה קֹדֶם יִשְׁתַּבַּח, אֶלָּא בֵּין יִשְׁתַּבַּח לְיוֹצֵר.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ב, סְעִיף יא)

מוּסָר

לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה (אָבוֹת פ"א מי"ז), וּתְנָן (שָׁם פ"ג מט"ו) "הַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה". וְיִשְׁתַּדֵּל לְהַרְבּוֹת מִצְוֹות בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְיִתְרַחֵק מִכָּל חֵטְא, אוּלַי יִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה רוּבּוֹ זְכֻיּוֹת.
(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קלז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַתִּקְנֵא רָחֵל בַּאֲחוֹתָהּ - "קִנְאָה" גִּימַטְרִיָּא "יוֹסֵף", וְכָתַב הָרַב יש"ר מקאנדיא בְּסֵפֶר "מַצְרֵף לָחְכְמָה" כִּי מִי שֶׁשְּׁמוֹ "יוֹסֵף", עָלוּל שֶׁיְּקַנְּאוּ בּוֹ. עַיֵּן שָׁם. וְאֶפְשָׁר דְּיֵעַן כְּתִיב "וַתִּקְנֵא רָחֵל בַּאֲחוֹתָהּ", לְכָךְ יָלְדָה יוֹסֵף "וַיְקַנְּאוּ בּוֹ אֶחָיו", וְזֶהוּ שֶׁאָמַר "קִנֵּאתִי לְצִיּוֹן קִנְאָה גְּדוֹלָה" [זְכַרְיָה ח, ב], כִּי "צִיּוֹן" גִּימַטְרִיָּא "קִנְאָה".
(דְּבַשׁ לְפִי, עֵרֶךְ קִנְאָה)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. הַלָּן בְּטַלִּיתוֹ בַּלַּיְלָה, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו בַּבֹּקֶר (אַחֲרוֹנִים בְּסִימָן ח').
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ב, סְעִיף יב)

ב. לֹא יִגְרֹר הַצִּיצִיּוֹת. וְאִם טַלִּיתוֹ אָרֹךְ, יִתְחֹב הַבֵּי' צִיצִיּוֹת שֶׁלְּאֲחוֹרָיו בַּחֲגוֹרָתוֹ מֵאֲחוֹרָיו (בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן כ"א).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ב, סְעִיף יג)

מוּסָר

כָּל תּוֹפְסֵי הַתּוֹרָה, יַשְׁגִּיחוּ וְיִתְבּוֹנָנוּ לִלְמוּד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ דַּוְקָא, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר ר' יְהוּדָא (בְּרָכוֹת יז.) "אַשְׁרֵי מִי שֶׁעָמְלוֹ בַּתּוֹרָה וְעוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ", כִּי זֶה כָּל פְּרִי הַלִּמּוּד בַּתּוֹרָה, לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ דַּוְקָא, וְזֶהוּ לִשְׁמָהּ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ פְּנִיָּה אַחֶרֶת, לֹא מִפְּנֵי הַכָּבוֹד וְלֹא מִפְּנֵי הַמָּמוֹן וְלֹא מִשּׁוּם צַד וְאֹפֶן שֶׁבָּעוֹלָם כְּלָל, אֶלָּא לְתַקֵּן שֹׁרֶשׁ לִמּוּד הַתּוֹרָה בְּמָקוֹם עֶלְיוֹן וּלְיַחֵד הַדּוֹדִים. וְיִחָשֵׁב כִּי יֵשׁ סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים בְּכָל לִמּוּד, וְדֶרֶךְ כְּלָל הוּא מְכַוִּין לְקַיֵּם מִצְוַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ דַּוְקָא, וְהוּא יִתְבָּרַךְ בּוֹחֵן לִבּוֹת וְיוֹדֵעַ עֹמֶק מַחְשְׁבוֹתָיו, וְחָרָדָה יִלְבַּשׁ. וּכְבָר רַבֵּנוּ מהרח"ו זַצַ"ל בְּהַקְדָּמַת עֵץ הַחַיִּים הָאֲרֻכָּה וְהַנּוֹרָא הֶאֱרִיךְ בָּזֶה, וְהֵן בְּפִיו תּוֹכָחוֹת, וְכֹה אָמַר: אִם יֹאמְרוּ חַכְמֵי דּוֹרֵנוּ שֶׁלּוֹמְדִים תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, הַתִּנָּא הַגָּדוֹל רַבִּי מֵאִיר מַכְחִישָׁם, שֶׁאָמַר (אָבוֹת פ"ו) "כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ, זוֹכֶה לִדְבָרִים הַרְבֵּה" וכו', וְכֹל מַשְׂכִּיל רָאוֹ יִרְאֶה שֶׁלֹּא זָכָה אֲפִלּוּ לְקִצַּת הַמַּעֲלוֹת שֶׁאָמַר רַבִּי מֵאִיר, וְהֵן הֵן עֲדֵיו שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן לְלִמּוּד לִשְׁמָהּ, וְעוֹד הֶאֱרִיךְ בָּזֶה מְאֹד. ע"ש. וְעַל זֶה יִדְווּ כָּל הַדְּווּיִם. וְעַל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה כְּתִיב (מִשְׁלֵי ב, ד) "אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה, אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא. כִּי ה' יִתֵּן חָכְמָה" וְגו'.

(צפֹּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ד, סְעִיף מח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיְבָרֶךְ ה' אֹתְךָ לְרַגְלִי - "לְרַגְלִי" גִּימַטְרִיָּא "רָחֵל-לֵאָה" (עִם הַכּוֹלֵל), שֶׁבְּהִתְחַבְּרוּתָם לְיַעֲקֹב בָּאָה הַבְּרָכָה

(חוֹמַת אֱנָךְ)

פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. יִלְבַּשׁ טַלִּית גָּדוֹל וְאַחַר כָּךְ יִלְבַּשׁ תְּפִלִּין, הֲגַם שֶׁטַּלִּית קָטָן כְּבָר הוּא עָלָיו תָּמִיד. (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן כ"ה).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג' סְעִיף א')

ב. הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, יִזָּהֵר לִלְבּוֹשׁ תְּפִלִּין דְּיָד וְרֹאשׁ, וְלֹא יְבַטֵּל מִצְוָה גְּדוֹלָה וַחֲמוּרָה מִפְּנֵי לַעֲג הַשַּׂאֲנַנִּים, אַךְ יַעֲשֶׂה כָּל הַבָּא בְּיָדוֹ שֶׁיִּהְיֶה בְּצִנְעָא. וְיֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב דְּיַנִּיחַ שֶׁל יָד לְבַד.

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג', סְעִיף ב')

מוסָר

יָרוּץ לִדְבַר מִצְוָה, בֵּין בְּלֶכְתּוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּלְבֵית הַמִּדְרָשׁ, בֵּין בְּלֶכְתּוֹ לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם, אוֹ גְּמִילוּת חֲסָדִים, דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי יח, י) "בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב". וּכְשֶׁיָּרוּץ לֹא יִהְיֶה בְּאֹפֶן שֶׁיַּלְעִיגוּ עָלָיו, רַק בְּדֶרֶךְ בֵּינוֹנִי.
(צפֹּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט', סְעִיף ק"מ)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר - רָאשֵׁי תֵּבוֹת **אֵלִיָּהוּ**, אֶפְשָׁר שֶׁרָמְזוּ לוֹ הַמַּלְאָכִים שֶׁהָיוּ מַלְאָכִים מַמָּשׁ, דְּלֹא יִמָּלֵט מֵעֲשָׂו וְהוּא אוֹיֵב לָנֶצַח יְהֵא מוּנָח עַד שֶׁיָּבֹא **אֵלִיָּהוּ** זָכוּר לַטּוֹב.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. אִם שָׂכַח וְלִבֵּשׁ תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ קֹדֶם שֶׁל יָד, אֵין צָרִיךְ לַהֲסִירָהּ, אֶלָּא יִלְבַּשׁ שֶׁל יָד.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף ג)
ב. וְיִשְׁתַּדֵּל שֶׁבְּכִיס הַתְּפִלִּין יַנִּיחַ שֶׁל רֹאשׁ וְאַחַר כָּךְ שֶׁל יָד, כְּדֵי שֶׁיִּפְגַּע בְּשֶׁל יָד. וְהַנָּכוֹן שֶׁהַכִּיס יִהְיֶה רָחָב שֶׁיִּהְיֶה שֶׁל רֹאשׁ וְשֶׁל יָד פָּנִים בְּפָנִים, אַף שֶׁל יָד תִּהְיֶה יוֹתֵר מְיוּמָּנֶת וּמְזֻמֶּנֶת (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן כ"ח).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף ד)

מוסָר

יִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, וְיִתְרַחֵק מִתַּחְבּוּלוֹת וּמִרְמוֹת, דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי כ, ז) "מִתְהַלֵּךְ בְּתוּמוֹ צַדִּיק", בְּאֹפֶן שֶׁכֹּל יוֹדְעָיו יֹאמְרוּ שֶׁהוּא בָּר לֵבָב.
(צפֹּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קַמא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ - אֶפְשָׁר בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ פֶּרֶק קַמָּא דְּמָגִילָּה "הָאי מַאן דְּמַבָּעֵית, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ לֹא חָזֵי מַזָּלֵיהּ חָזֵי" [פֵּרוּשׁ: לַמָּרוֹת שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ רוֹאֶה, מַזָּלוֹ חָשׁ וְרוֹאֶה], וְיַעֲקֹב נִצְטַעֵר מְאֹד בָּזֶה וְצַר לוֹ. וּבַעֲבוּר זֶה נִתְיַרֵּא יַעֲקֹב מְאֹד, וְנָתַן טַעַם "וַיֵּצֶר לוֹ", וּמִתּוֹךְ מַה שֶּׁרָאָה דְּצַר לוֹ, לָכֵן נִתְיַרֵּא, דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא חָזֵי, מַזָּלֵיהּ חָזֵי.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. כְּשֶׁמַּנִּיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד עַל הַקִּבֹּרֶת מְקוֹם הַנַּחָתָן, יְבָרֵךְ וְאַחַר כָּךְ יְהַדְּקֵם (שֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן כ"ה).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג, סְעִיף ה)

ב. אָסוּר לְהַפְסִיק בְּדִבּוּר בֵּין שֶׁל יָד לְשֶׁל רֹאשׁ. וְאִם הִפְסִיק, מְבָרֵךְ עַל שֶׁל רֹאשׁ "עַל מִצְוַת תְּפִלִּין".

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג, סְעִיף ו)

מוּסָר

לְעוֹלָם יְלַמֵּד סָנֵגוֹרְיָא עַל יִשְׂרָאֵל כְּלָל וּפְרָט יַצְדִּיק יִשְׂרָאֵל וְיִלְמוֹד עֲלֵיהֶם זְכוּת. וְגִדְעוֹן נִגְלָה עָלָיו ה' בַּעֲבוּר שֶׁלִּמֵּד סָנֵגוֹרְיָא עַל יִשְׂרָאֵל, כמ"ש ז"ל (יִלְקוּט שִׁמְעוֹנִי שׁוֹפְטִים רֶמֶז ס"ב ע"ב).

(צְפִּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קמב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי - דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אָמְרוּ הַ'צִּילֵנִי נָ'א מִ'יַּד רָאשֵׁי תֵּבוֹת "הָמָן", שֶׁהִתְפַּלֵּל עַל צָרַת הָמָן. וְכָתַבְנוּ בַּעֲנָיוּתֵנוּ בְּקוּנְטְרֵס "כִּסֵּא דָוִד" שֶׁיִּצְדַּק מְאֹד לְפִי מַה שֶּׁכָּתְבוּ גְּוִרֵי הָאֲרִ"י זַצַ"ל (בַּסֵּפֶר עֶרְכֵי הַכִּינוּיִם לְהרמ"ז שֶׁמְּרַדְּכַי הוּא גִּלְגּוּל יַעֲקֹב, וְהָמָן הוּא גִּלְגּוּל עֵשָׂו), דְּמָרְדְּכַי הָיָה בּוֹ נִיצוֹץ יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְהוּא בְּעֶצֶם "הַצִּילֵנִי נָא מִיָּד", שֶׁיַּצִּילֵהוּ לוֹ בְּעַצְמוֹ מֵהָמָן. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּסוֹפֵי תֵּבוֹת "הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד", הוּא בְּגִימַטְרִיָּא יְ"הֹ, רֶמֶז זְכוּת ט"ו שָׁנִים שֶׁלָּמְדוּ יַחַד הוּא עִם אַבְרָהָם וְיִצְחָק ע"ה, וּבָזֶה נִתְקַיֵּם הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּאֹרֶךְ בְּמָקוֹם אַחֵר. וְגַם עַתָּה רָמַז שֶׁזְּכוּת זֶה הַצַּל יַצִּילֵהוּ מִיָּד עֵשָׂו הָרָשָׁע. וּלְהַזְכִּיר רִשְׁעָתוֹ שֶׁהוּא הָיָה גַּם כֵּן בּוֹ בַּפֶּרֶק וּפוֹשֵׁעַ מִבֶּטֶן קוֹרֵא לוֹ.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. אַחַר שֶׁמְּהַדֵּק תְּפִלָּה שֶׁל יָד, יִקְשֹׁר הַיּוּ"ד עִם הַתְּפִלָּה, וּמַמְשִׁיךְ הָרְצוּעָה אֵצֶל הַזְּרוֹעַ, אֲבָל בַּקִּבֹּרֶת לֹא יַעֲשֶׂה שׁוּם כְּרִיכָה (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן כ"ה).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג, סְעִיף ז)

ב. אַחַר שֶׁיִּכְרוֹךְ ז' כְּרִיכוֹת סָבִיב לַזְּרוֹעַ, יַנִּיחַ שֶׁל רֹאשׁ (בִּרְכֵי יוֹסֵף שָׁם).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף ח)

מוּסָר

כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ, עֲוונוֹתָיו מִתְכַּפְּרִין, וְרַבּוּ מַעֲלוֹתָיו כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ פֶּרֶק קָנְיָן תּוֹרָה (אָבוֹת פ"ו מ"א).

(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן י', סְעִיף קנב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו - אֶפְשָׁר, דְּיִדּוּעַ דְּעֵשָׂו הָיָה מְכַבֵּד לְאָבִיו הַרְבֵּה, וְעַתָּה הֵן בְּעוֹדָנוּ חַי יִצְחָק אָבִינוּ ע"ה, אֶפְשָׁר דְּלִכְבוֹד יִצְחָק יִנָּהוֹג קְצָת אַחֲוָה, אַךְ לְיָמִים עוֹד בְּהִסְתַּלֵּק יִצְחָק אָבִינוּ ע"ה, אָז יָסִיר כָּל מִין אַחֲוָה, וְיִהְיֶה עֵשָׂו הָרָשָׁע. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר "הַצִּילֵנִי נָא" עַתָּה "מִיַּד אָחִי" כִּי עַתָּה לִכְבוֹד אַבָּא יִהְיֶה לוֹ קְצָת **אַחֲוָה**, "מִיַּד עֵשָׂו" אַחַר סִלּוּק אַבָּא, כִּי אָז יִהְיֶה **עֵשָׂו** כְּמוֹת שֶׁהוּא רַע וָמַר.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. אֵין לְהוֹצִיא תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ מֵהַתְּחִיק, עַד שְׁתֶּהֱא תְּפִלָּה שֶׁל יָד מוּנַחַת (שֻׁלְחָן עָרוּךְ).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף ט)

ב. יַנִּיחַ קְצִיצָה שֶׁל רֹאשׁ מְיֻשֶּׁבֶת, וּמֵהַתְּחִלַּת עִקְרֵי שַׁעַר הַפַּדַּחַת יַנִּיחַ הַתִּיתוּרָא (שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סִימָן ז"ך).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף י)

מוּסָר

כָּל הַמִּתְעַטֵּף בְּצִיצִית וּמַנִּיחַ תְּפִלִּין וְקוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וּמִתְפַּלֵּל, מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוונוֹתָיו.

(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן י', סְעִיף קנג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם - פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י: שָׁלֵם בְּגוּפוֹ, שָׁלֵם בְּמָמוֹנוֹ, שָׁלֵם בְּתוֹרָתוֹ. מִלְּבַד הַפְּשָׁט, יֵשׁ לְרָמֹז מוּסָר הַשְׂכֵּל, דְּאֶפְשָׁר דְּהַכַּוָּנָה שָׁלֵם בְּגוּפוֹ שֶׁתְּדִיר נִרְאֶה בְּעֵינָיו כְּאִלּוּ שָׁלֵם בְּגוּפוֹ, וְלֹא יַעֲצֶרְנוּ הַגֶּשֶׁם וְקוֹר וְחֹם וְשׁוּם מַחוּשׁ לַעֲבֹד ה'. שָׁלֵם בְּמָמוֹנוֹ, דְּהָיָה מַחְסֹרוֹ לִצְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים, וְזֶהוּ שְׁלֵמוּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זַ"ל "מֶלַח מָמוֹן חֶסֶר" [פֵּרוּשׁ: הַמָּמוֹן מִתְקַיֵּם

כְּמֶלַח, עַל יְדֵי שֶׁמַּחֲסְרִין מִמֶּנּוּ לִצְדָקָה]. וְאַחַר דְּהַנֵי בֵּי תְּרֵי - גּוּף וּמָמוֹן שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן, אָז יִקָּרֵא שָׁלֵם בְּתוֹרָתוֹ, דְּתוֹרָה וּמִצְוֹת בְּהַדֵי הֲדָדֵי [יַחְדָיו] הוּא הַשְׁלֵמוּת הָאֱמִתִּי.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. הַשָּׁחוֹר שֶׁבְּרִצּוּעוֹת, יִהְיֶה לְצַד חוּץ וְלֹא יִתְהַפְּכוּ (שֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן ז"ך). וְיֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב שֶׁיַּשְׁחִירֵם מִבַּיִת וּמְחוּץ.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג, סְעִיף יא)
ב. כְּשֶׁמַּנִּיחַ תְּפִלָּה שֶׁל יָד, יֵשׁ נוֹהֲגִין לְהַאֲפִיל בְּטַלִּית עַל הַזְּרוֹעַ. וְכֵן תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ צָרִיךְ לְכַסּוֹתָהּ (בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן ז"ך).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג, סְעִיף יב)

מוּסָר

יַרְגִּיל עַצְמוֹ לִהְיוֹת בַּיְשָׁן, כִּי הַבּוּשָׁה מְבִיאָה לִידֵי יִרְאַת חֵטְא. וְשָׁנִינוּ (אָבוֹת פ"ה מ"כ) "עַז פָּנִים לַגֵּיהִנָּם וּבוּשֶׁת פָּנִים לְגַן עֵדֶן". וְהַבּוּשָׁה אַחַת מִשְּׁלֹשָׁה סִימָנֵי יִשְׂרָאֵל (יְבָמוֹת עט.) [בַּיְשָׁנִים, רַחֲמָנִים וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים].
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קנח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּקַּח אֶת-חֲלֶקַת הַשָּׂדֶה - תֵּימָא וַהֲרֵי לֹא הָיָה עִתִּיד שָׁם אֶלָּא לְפִי שָׁעָה, וְלָמָּה הֵצְרַךְ לִקְנוֹת, וְכִי בְּכֹל מָקוֹם שֶׁהָיָה נוֹטֶה אָהֳלוֹ הָיָה קוֹנֶה? יֵשׁ לוֹמַר לְפִי שֶׁבָּנָה שָׁם מִזְבֵּחַ, וְלֹא הָיָה רוֹצֶה שֶׁיְהֵרְסוּהוּ, עַל כֵּן קָנָה הַמָּקוֹם. וּבִשְׁאָר מְקוֹמוֹת שֶׁבָּנָה הוּא וְאַבְרָהָם וְיִצְחָק לֹא הֵצְרְכוּ לִקְנוֹת, לְפִי שֶׁהָיָה מְקוֹם הֶפְקֵר דְּהַיְנוּ בְּהַר שֶׁאֵין שָׁם אָדוֹן.
(פְּנֵי דָוִד בְּשֵׁם נִימוּקֵי רי"ד)

פָּרָשַׁת וַיֵּשֶׁב

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. בִּימֵי חֲנֻכָּה, יְזַהֵר מְאֹד בְּהַדְלָקָה בִּזְמַנָּהּ הוּא בְּעַצְמוֹ, וְאַל יִסְמֹךְ עַל יֶלֶד וּמְשָׁרֵת, דְּמִצְוָה בּוֹ.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף רצט)
ב. נָכוֹן לְהַדְלִיק בְּשֶׁמֶן זַיִת מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר, וִיהַדֵּר הַמִּצְוָה בְּנֵרוֹת נְקִיִּים וְנָאִים, וְהַכֹּל לְשֵׁם שָׁמַיִם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט', סְעִיף ש')

מוּסָר
אִם לֹא חָשְׁכוּ הָרוֹאוֹת, לֹא יוֹצִיא הַיָּמִים הָאֵלֶּה הַמְקֻדָּשִׁים בְּשָׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ, כִּי בִּימֵי נִסִּים שֶׁחַיָּבִים לְהוֹדוֹת לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּמָקוֹם הוֹדָאָה אֵיךְ יֵחֶטְא וְאָשֵׁם?! וּלְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב יַסְפִּיק זֶה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וַיִּשָּׁב יַעֲקֹב - פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י: בִּקֵּשׁ יַעֲקֹב לֵישֵׁב בְּשַׁלְוָה, קָפַץ עָלָיו רוֹגְזוֹ שֶׁל יוֹסֵף. וְאֶפְשָׁר לְרָמֵז כִּי **וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב** הוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת וַיְבַקֵּשׁ יַעֲקֹב שְׁ'בֶת בְּ'שַׁלְוָה, קָ'פַץ עָ'לָיו בַּ'לְבּוּל י'וֹסֵף. וּמְזַקְּנִים אֶתְבּוֹנָן רַבֵּנוּ הָרַקַח וְרַבֵּנוּ אֶפְרַיִם וְרַבֵּנוּ בַּעַל הַטּוּרִים, שֶׁרוֹמְזִים דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּרָאשֵׁי תֵּבוֹת וְגִימַטְרִיּוֹת, וְהַשְׁבָּחַ הִשְׁבִּיחַ מִילְתָא כִּדְנָא הָרַב מהר"ש בֶּן אֶלְקָבֵץ ז"ל בְּסֵפֶר מָנוֹת הַלֵּוִי. עַיֵּן שָׁם.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת
א. מְאֹד יִזְדָּרֵז שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח "עַל הַנִּסִּים" בַּתְּפִלָּה וּבְבִרְכַּת הַמָּזוֹן.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שא)
ב. אִם שָׁכַח עַל הַנִּסִּים וְחָזַר, וּבָאֶמְצַע נִזְכַּר שֶׁהַדִּין הוּא שֶׁלֹּא לַחֲזֹר, פּוֹסֵק אַפִּלּוּ בְּאֶמְצַע בְּרָכָה. מִכְתָּם לְדָוִד סִימָן כ"ב.
(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן תרפ"ב)

מוּסָר
כָּל עִנְיְנֵי חֲנֻכָּה, הֵם לְהַזְהִיר עַל עִנְיַן הַמִּצְוֹות: אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָה - כִּי הַמִּצְוָה צְרִיכָה שֶׁיִּכְווֹין לְשֵׁם שָׁמַיִם וְלֹא עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס. וְנֵר נוֹסָף שֶׁרִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, זֶה רֶמֶז לְתֵרוּץ הר"ש פְּרִימוּ דְתוֹסֶפְתָּ שֶׁרִי, אִם יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ וּמוֹסִיף תּוֹסֶפֶת בַּמִּצְוָה, כְּגוֹן שֶׁכְּבָר יָצָא מִצְוַת צְדָקָה, וְאַחַר זֶה מוֹסִיף וְאוֹמֵר "סֶלַע זוֹ לִצְדָקָה", אָז שַׁרִי עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס, וְלִדְעַת

הר"ן מוכח דְּאַף אִם יוֹסִיף בַּמִּצְוָה מִתּוֹרַת חֲסִידוּת, צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא שָׂלֵא עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס, וְלָכֵן חֲסִידוּת שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ גַּם בְּנֵר נוֹסָף.

וְנֵרוֹת שֶׁמּוֹסִיף לְבֵית הַלֵּל כְּנֶגֶד יָמִים הַיּוֹצְאִים - רֶמֶז שֶׁיְּדַקְדֵּק בְּמָה הוֹצִיא יָמָיו, אִם הֵם מְאִירִים בְּנֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר, וְאִי לָאו יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל אִם עָשָׂה חֲבִילוֹת שֶׁל עֲבֵרוֹת, יַעֲשֶׂה חֲבִילוֹת שֶׁל מִצְוֹת, וְהוּא הַדָּבָר, אִם עָבַר, וְרֶמֶז לְהוֹסִיף נֵרוֹת כְּנֶגֶד יָמִים הַיּוֹצְאִים לַעֲשׂוֹת חֲבִילוֹת שֶׁל מִצְוֹת לְתַקֵּן יָמָיו.

וּמִצְוָה לְהַנִּיחַ לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה - רֶמֶז שֶׁיַּעֲשֶׂה הַמִּצְוָה בְּצִנְעָה, וּמַעְלָה מִכ' אַמָּה פְּסוּלָה, רֶמֶז עַל יוֹהֲרָא שֶׁהִיא פְּסוּלָה.

צָרִיךְ לְהוֹסִיף נֵרוֹת - רֶמֶז שֶׁיְּבַקֵּשׁ לְהוֹסִיף מַעֲשִׂים טוֹבִים תָּמִיד, וְלֹא יַסְפִּיק לוֹ בַּמָּה שֶׁעוֹשֶׂה.

זְמַנּוּהּ בִּשְׁקִיעַת הַחַמָּה - הָרוֹמֶזֶת לִהְיוֹת בֵּין עֵינָיו הַמִּיתָה וּשְׁקִיעַת שִׁמְשׁוֹ וּלְהָאִיר נֵר מִצְוָה וּתְשׁוּבָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל "יָשׁוּב הַיּוֹם שֶׁמָּא יָמוּת לְמָחָר, וְנִמְצָא כָּל יָמָיו בִּתְשׁוּבָה".

"נֵר" בְּגִימַטְרִיָּא רמ"ח וּב' כּוֹלְלִים - יִרְאָה וְאַהֲבָה, וְהִתְקִינוּ דְּמַדְלִיקִין ח' נֵרוֹת בְּח' יָמִים - רֶמֶז יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ ע' וְאִם בִּגְבוּרוֹת פ', לְהַאִירָם בְּמִצְוֹת.

(חַדְרֵי בָטֶן, מִקֵּץ, רִאשׁוֹן ח-י"ד)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כִּי בֶן זְקֻנִים הוּא לוֹ - יֵשׁ לִרְמֹז, **זְקֻנִים** גִּימַטְרִיָּא **רָז**, שֶׁמָּסַר לוֹ רָזֵי תּוֹרָה. וְהוּא בְּכָלָל מַה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה כָּל מַה שֶׁלָּמַד מֹשֶׁה וְעָבָר מָסַר לוֹ, שֶׁדָּרְשׁוּ ז"ל זְקֵנִים כְּמוֹ הַשְׁעָרָה אֶל הַזְּקֵנִים. וּמִסְתָּמָא וַדַּאי שֶׁם וְעֵבֶר גִּלּוּ לְיַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה רָזֵי תּוֹרָה, וְהוּא מְסָרָם לְבֵּר חַכִּים [וְלֵבֶן חָכָם, הַיְנוּ יוֹסֵף], כְּמוֹ שֶׁתִּרְגֵּם אוּנְקְלוֹס, וּמִזְּקֵנִים אֶתְבּוֹנָן.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. יֵשׁ לִיזָּהֵר לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁל חֲנֻכָּה, וְאַחַר כָּךְ לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה, כִּי תְּפִלַּת מִנְחָה נֶגֶד תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְנֵר חֲנֻכָּה זֵכֶר לְנֵס הַנַּעֲשֶׂה בְּנֵרוֹת הַמְּנוֹרָה הַנִּדְלָקוֹת אַחַר תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם. מהר"ש אַבּוּהַב בַּעַל דְּבַר שְׁמוּאֵל בִּתְשׁוּבָה כְּתַב יָד.

(בְּרֵכֵי יוֹסֵף סִימָן תרע"ט אוֹת ב')

ב. בְּאוֹר שַׁבָּת יַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה קֹדֶם שֶׁל שַׁבָּת, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת קֹדֶשׁ, הַנָּכוֹן לְהַדְלִיק אַחַר הַבְדָּלָה, וְנַהֲרָא נַהֲרָא וּפַשְׁטֵיהּ.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שב)

מוּסָר

הַמְקַבֵּל חֶסֶד פְּרָטִי נוֹסָף עַל שְׁאָר בְּנֵי אָדָם, בַּעַל לְאוֹדוּיֵי וּלְשַׁבּוּחֵי [צָרִיךְ לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ] וְשֶׁלֹּא לִהְיוֹת כְּפוּי טוֹבָה ח"ו. וּמִזֶּה יַשְׂכִּיל אֱנוֹשׁ בִּימֵי חֲנֻכָּה אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת אֲשֶׁר הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, וְהִצִּילָנוּ מִכַּף צַר אַנְטִיוֹכוּס וְשָׂרָיו בַּגְּרִיס וְנִקָּנוֹר, וְהָיָה לְנֵס כַּמְפֹרָסָם. וְכַאֲשֶׁר תִּקְּנוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּנוּסַח עַל הַנִּסִּים "מָסַרְתָּ גִּבּוֹרִים" וכו', מְחַיְּבִים אָנוּ לְהוֹדוֹת לְאֱלוֹהֵינוּ מְרַחֵם, וְלֹא לְהוֹצִיא הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלֶּה בְּשָׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ וּמִשְׁתָּאוֹת שֶׁל רְשׁוּת וְיֵין עֲנוּשִׁים הַמּוּרָם מֵהֶם יוֹם וְלַיְלָה לִדְרוֹשׁ אֶל הַמַּתִּים גִּיעוּל הַקֶּרְטִי"ן [קְלָפִים] לְהַפְסִיד מָמוֹן וְלִפְרֹק עֹל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְאָדָם לֹא זָכָר אִם יֵשׁ תּוֹרָה בָּעוֹלָם, אוֹי לָהֶם כִּי גָּמְלוּ לְנַפְשָׁם רָעָה הַגְּמוּל הַזֶּה מִקְּוֵה ה' תִּתַּח אֲשֶׁר הִצִּילָנוּ, וְעָשָׂה נִסִּים וְנִפְלָאוֹת לְאַבֵּד הַיָּמִים הָאֵלּוּ בִּשְׂאָט נֶפֶשׁ, בְּדָבָר שֶׁמַּכְעִיסִים בּוֹ לַאֲשֶׁר עָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ הַנִּסִּים וּפָרְקָן. וְאִם הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ עוֹשִׂים סְעֻדּוֹת, הָיוּ מְעַטְּרִים אוֹתָם בְּשִׂרוֹת וְתַשְׁבָּחוֹת, כִּי כָּל שֶׁלְּחָנָם מָלְאוּ יִרְאַת ה' וְשִׂמְחַת הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת, וּבְפִיהֶם יִרְצוּ זֶה הַיּוֹם עָשָׂה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ, וְיִלְבַּשׁ כְּלַלְ"א דְּמִלְּתָא כִּי בִּימֵי חֲנֻכָּה וְחֹל הַמּוֹעֵד, יִזְהֵר הָאָדָם לְשָׂמְרָם בִּקְדֻשָּׁה וְגִילוּ בִּרְעָדָה.

(לֵב דָּוִד פֶּרֶק כ"ח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נָסְעוּ מִזֶּה - הִסִּיעוּ עַצְמָן מִן הָאַחֲוָה לִהְיוֹת בְּמִנְיָן שְׁנֵים עָשָׂר. "זֶה" בְּגִימַטְרִיָּא י"ב. כָּךְ שָׁמַעְתִּי מִפִּי מהר"ר צְדָקִיָּה שֶׁיִּחְיֶה במוהר"ר אַבְרָהָם הָרוֹפֵא זצוק"ל (הוּא הָרַב שִׁבְּלֵי הַלֶּקֶט).

(פְּנֵי דָוִד, נִימוּקֵי רי"ד הַגָּהָה)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. הַנּוֹתֵר בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִן הַשֶּׁמֶן, עוֹשֶׂה לוֹ מְדוּרָה וְשׂוֹרְפוֹ, אִם בְּעוֹד הַשֶּׁמֶן הַנּוֹתָר בִּכְלִי שָׁרְתָה בְּרָכָה בַּשֶּׁמֶן, וּבַעַל הַבַּיִת הִרְגִּישׁ וְהָיָה מְמַלֵּא כֵּלִים שֶׁמֶן, וּכְבָר הָיָה לְעוֹלָמִים כַּאֲשֶׁר בְּאָזְנֵנוּ שָׁמַעְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ לָנוּ הֵן הָיְתָה כָּזֹאת. וְאִם הָיָה דָּבָר מוּעָט בַּכְּלִי מִשֶּׁמֶן הַנּוֹתָר, וְנִתְמַלֵּא הַכְּלִי מִן הַבְּרָכָה הָעֶלְיוֹנָה, בְּאֹפֶן שֶׁנִּתְבַּטֵּל בְּשִׁשִּׁים הַכֹּל מַתָּר, דְּכָל הָאִסּוּר הוּא מִטַּעַם דְּהוּקְצָה לְמִצְוָתָהּ הַנִּצָּרֵךְ לְשַׁעוּר הַדְּלָקָה, וְאִם כֵּן מֵהֵיכִי תֵּיתִי שֶׁיִּהְיֶה אָסוּר כָּל הַשֶּׁמֶן הַזֶּה, וְעוֹד דְּאָמְרִינַן בְּעַלְמָא לֹא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיסָּא

לְשִׁקְרֵי. וְאִי ס"ד דְּכָל הַשֵּׁמֶן הַמִּתְרַבֶּה לִשְׂרֵפָה אַזִּיל, לֹא הַוָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד נִיסָּא שֶׁיֵּלֵךְ לְאִיבּוּד. וְהָא דְּקַיְימָא לָן אֵין נֶהֱנִין מִמַּעֲשֶׂה נִסִּים, כְּבָר כָּתְבוּ הַמְפָרְשִׁים דְּהוּא וּבְנֵי בֵּיתוֹ אֵין נֶהֱנִים אֲבָל לַאֲחֵרִים מֻתָּר.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן תרע"ז)

ב. מְנוֹרַת חֲנֻכָּה שֶׁל כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ בָּהּ צוּרַת חַצִי גּוּף אָדָם בּוֹלֶטֶת וּשְׁאָר צוּרוֹת, צָרִיךְ לְפוֹתְחָן. וְהֶגֶם שֶׁהָיְתָה שֶׁל רַב גָּדוֹל, אֵין לָחוּשׁ עַל כְּבוֹדוֹ, וְאַדְרַבָּה זֶהוּ כְּבוֹדוֹ שֶׁלֹּא יִזָּכֵר שְׁמוֹ עַל תַּקָּלָה. שְׁאֵלַת יעב"ץ ח"ב סִימָן קי"ד. ועמ"ש הָרַב בֵּית דָּוִד (י"ד סִימָן ע"ה) דְּנַהֲגוּ לְקַיֵּם הַמְּנוֹרוֹת שֶׁמְּצַיֵּר רֹאשׁ אָדָם לְבַד, ע"פ מָרָן, אַף כִּי מהרימ"ט אוֹסֵר מִשּׁוּם שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ הֵיתֵּר מִזְּמַן קַדְמוֹן. ע"ש.

(בִּרְכֵּי יוֹסֵף יו"ד סִימָן קמ"א)

מוּסָר

יִתְרַחֵק מִמִּדַּת אַכְזָרִיּוּת, כִּי הוּא מֵהַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְיִהְיֶה לִבּוֹ רַךְ וְרַחֲמָן. וְכֹל הַמְרַחֵם, מְרַחֲמִין לוֹ (שַׁבָּת קנ"א ע"ב), וִידִיעַת הַהֶפְכִים אַחַת הִיא. וְגַם זוֹ מִסִּימָנֵי יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת רַחֲמָנִים (יְבָמוֹת ע"ט.).

(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קנט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר - אָמְרוּ ז"ל: הֵיכָן הָיָה, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּשַׂקּוֹ וְתַעֲנִיתוֹ. וְאֶפְשָׁר לְרַמֵּז כִּי תֵּבַת "וַיָּשָׁב" הָרִאשֵׁי תֵּבוֹת נוֹטְרִיקוֹן שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּשַׂקּוֹ וְתַעֲנִיתוֹ. וְטַעַם רְאוּבֵן, כִּי הוּא בִּלְבָּל יְצוּעֵי אָבִיו בְּטַעֲנַת כִּי הַשְׁבָּטִים י"ב, וּלְמָה רוֹצֶה לְהוֹלִיד עוֹד, וַעֲתָּה שֶׁנִּמְכַּר יוֹסֵף וְהוּא סָבַר שֶׁנֶּאֱבַד, גָּדוֹל צַעֲרוֹ וְהִכִּיר חֶטְאוֹ דְּחָסְרוּ לְהוּ הַשְׁבָטִים, וְאִם לֹא בִּלְבָּל הוּא יְצוּעֵי אָבִיו, הָיָה מַשְׁלִים אוֹתוֹ הַיֶּלֶד הַנּוֹלָד מִבִּלְהָה, וְלָכֵן אָמַר "הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי אָנָה אֲנִי בָא" עַל חֶטְאִי.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. [נוֹסַח הַבְּרָכָה] "לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה". כֵּן מִנְהָגֵנוּ, וְכֵן הוּא נוֹסַח רַבֵּנוּ הָאָר"י זַצַ"ל, אֲבָל בְּלֵיל שַׁבָּת נוֹסַח הַבְּרָכָה "לְהַדְלִיק נֵר **שֶׁל** שַׁבָּת". וְהַטַּעַם כִּי נֵר חֲנֻכָּה אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ, וְלָזֶה אוֹמֵר "נֵר חֲנֻכָּה", לְהוֹרוֹת כִּי הַנֵּר אֵינוֹ כִּי אִם לְמִצְוַת חֲנֻכָּה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן

נֵר שַׁבָּת הַכְּוָנָה נֵר שֶׁאָנוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ וְנֵרוֹ יָאִיר לְתוֹעַלְתֵּנוּ, וְזֶה הַנֵּר הַמֵּאִיר הוּא שֶׁל שַׁבָּת. וְדוֹק.
(בְּרָכֵי יוֹסֵף סִימָן תרע"ו)
ב. שֶׁלִּיחַ צִבּוּר שֶׁטָּעָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ חֲנֻכָּה, וְקָרָא ד' בְּשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אִם לֹא הוֹצִיאוּ סֵפֶר שֵׁנִי, אֵין צָרִיךְ לִקְרוֹת עוֹד, דְּאֵין מַשְׁגִּיחִין בְּחֲנֻכָּה כָּל עִקָּר אֶפְלוּ בְּשַׁבָּת, אֲבָל אִם הוֹצִיאוּ סֵפֶר שֵׁנִי, יִקְרְאוּ ה' בְּשֶׁל חֲנֻכָּה, וְאִם אָמְרוּ קַדִּישׁ בִּקְרִיאַת הַד' בְּשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר קַדִּישׁ אַחֵר.
(לְדָוִד אֱמֶת סִימָן ט' אוֹת י"ז)

מוּסָר

יְקַבֵּל כָּל אָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת. וְאָמַר רַבִּי טוּבְיָה (בגמ' כְּתוּבוֹת קי"א ע"ב הַגִּירְסָא וא"ר יוֹחָנָן): טוֹב הַמַּלְבִּין שִׁנַּיִם לַחֲבֵרוֹ יוֹתֵר מִמַּשְׁקֵהוּ חָלָב, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית מט, יב) "וּלְבֶן שִׁנַּיִם מֵחָלָב".
(צְפִּרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קס)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

הַבָּר נָא לְמִי הַחוֹתֶמֶת וְהַפְּתִילִים - רָמַזְתִּי בְּנוּשֵׁא "הַבָּר נָא לְמִי הַחוֹתֶמֶת", עַל נֵס חֲנֻכָּה שֶׁמָּצְאוּ פַּךְ חָתוּם, מִי עָשָׂה כִּי אִם ה' יִתְבָּרֵךְ. "וְהַפְּתִילִים", שֶׁלְּבָשׁוּ גְּבוּרָה יוֹחָנָן וּבָנָיו כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּמְגִלַּת אַנְטִיוֹכוּס, מִי שֶׁהִלְבִּישׁ הַפְּתִילִים בִּגְדֵי יֶשַׁע הָאֵלּוּ כִּי אִם ה' יִתְבָּרֵךְ, וְהַמַּטֶּה שֵׁבֶט מַלְכוּת הַכֹּהֲנִים, מִי פָּעַל כִּי אִם ה', לְהוֹרוֹת כִּי נִמְחַל לָהֶם וְשָׁבוּ בָּנִים יְדִידִים.
(חַדְרֵי בָּטֶן)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. יֵשׁ לִיזָהֵר שֶׁלֹּא תְּזוּז יוּד שֶׁל הַקֶּשֶׁר מֵהַתְּפִלָּה (שֶׁלְּחָן עָרוּךְ סִימָן ז"ך). וְלֹא תְּזוּז לְעוֹלָם אֶפְלוּ בְּהֵיוֹתָם תּוֹךְ הַכִּיס (מהרי"י צָמַח).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג, סְעִיף יג)
ב. יַנִּיחַ שֶׁל יָד מִישֶׁב וְשֶׁל רֹאשׁ מֵעֹמֶד. וְיִכְרוֹךְ עַל אֶצְבָּעוֹ הַנִּקְרָא אָמָה ג' כְּרִיכוֹת, א' בְּפֶרֶק ב', וּב' בְּפֶרֶק ג' (הָאַר"י זַצַ"ל).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג, סְעִיף יד)

מוּסָר

הִדּוּר מִצְוָה, שֶׁיִּהְיֶה שָׁמֵחַ הַרְבֵּה בָּעֲשִׂיָּתָהּ. וְכָתְבוּ ז"ל דְּנוֹטֵל שָׂכָר הַרְבֵּה עַל עֲשִׂיָּתָהּ בְּשִׂמְחָה יוֹתֵר מֵהַמִּצְוָה גּוּפָהּ. וְאֶפְשָׁר דְּנוֹטְרִיקוֹן "שִׂמְחָה" הוּא **שִׂמְחַת מִצְוֹת חִיּוּב הוּא**. וְיִצְדַּק מְאֹד דֶּרֶךְ הַמְפָרְשִׁים בַּמַּאֲמָר (בְּרָכוֹת ח.) "גָּדוֹל הַנֶּהֱנֶה מִיגִיעוֹ", שֶׁשָּׂמֵחַ בַּמִּצְוֹת, דְּהַשִּׂמְחָה לְבַד חוּץ מִגּוּף הַמִּצְוָה, הוּא "גָּדוֹל מִיֶּרֶא שָׁמַיִם", שֶׁעוֹשֶׂה הַמִּצְוֹת, דְּהַשִּׂמְחָה גְּדוֹלָה מֵהַמִּצְוָה. (עַיֵּן רֹאשׁ דָּוִד פַּרְשַׁת עֵקֶב. צַוְּאַרְיֵי שָׁלָל בְּהַפְטָרַת בְּהַעֲלוֹתְךָ).

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קסא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַתִּתְפַּשֵּׁהוּ בִּבְגָדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי - אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ ז"ל דְּרַאֲתָה בָּאִצְטַגְנִינוּת, דְּיֵשׁ לָהּ בָּנִים מִמֶּנּוּ, וְלֹא יָדְעָה שֶׁהוּא מִבִּתָּהּ, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר "לֵאמֹר" שִׁכְבָה עִמִּי, כְּלוֹמַר נֶאֱמַר לִי "שִׁכְבָה עִמִּי", כְּלוֹמַר שֶׁרַאֲתָה בָּאִצְטַגְנִינוּת דְּצָרִיךְ שֶׁיִּשְׁכַּב עִמָּהּ, כִּי רָאֲתָה דְּיֵשׁ לָהּ בָּנִים מִמֶּנּוּ, וְהַוַי כְּאִלּוּ אֵלֶיהָ הָיָה הַדִּבּוּר בָּזֶה.

(פְּנֵי דָוִד)

פָּרָשַׁת מִקֵּץ

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. אִם הִפְסִיק בֵּין יָד לְרֹאשׁ בַּעֲנִיּוֹת "אָמֵן", בְּדִיעֲבַד אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל שֶׁל רֹאשׁ (אַחֲרוֹנִים).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג, סְעִיף טו)

ב. מִי שֶׁטָּעָה וּבֵרֵךְ עַל תְּפִלִּין שֶׁל יָד "עַל מִצְוַת", יָצָא (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן כ"ה). וע"ש מַה מִּשְׁפָּטוֹ אִם הוּא אַשְׁכְּנַזִי.

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג, סְעִיף טז)

מוּסָר

חֲדָשֵׁי טֵבֵת וּשְׁבָט, הֵם קָשִׁים ח"ו כמ"ש בַּזֹּהַר (זו"ח אֵיכָה קי"ב ע"ב). וְטוֹב לִקְבּוֹעַ בְּכָל יוֹם לְהִתְחַנֵּן לַה' שֶׁיַּצִּילֵהוּ וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל מִכָּל מִינֵי פּוּרְעָנֻיּוֹת וכו'. וְצָרִיךְ לִיזָּהֵר בְּדַרְכָיו שֶׁלֹּא לָתֵת מָקוֹם שֶׁיִּשְׁלֹט הַדִּין עָלָיו ח"ו.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף דש)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיְהִי מִקֵּץ - אֲמֶת אַגִּיד כִּי שָׁמַעְתִּי נוֹטָרִיקוֹן בַּפְּסוּק "וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפַרְעֹה חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל-הַיְאֹר" (רֶמֶז נָאֶה לַחֲנָכָה). וְעַתָּה רְאִיתִיו בְּסֵפֶר רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם זַ"ל עַל הַתּוֹרָה כְּתִיבַת יָד בְּשִׁנּוּי לְטוֹבָה, וְרֹאשֵׁי תֵּכוֹתְבוֹ פֹּה וְ'כַּאֲשֶׁר י'וֹחָנָן ה'שְׁמִיד יְ'וָנִים מִ'בֵּית קָ'דְשֵׁנוּ, צִ'יוֹנוּ שֶׁ'נִּדְלִיק נֵ'רוֹת תִּ'מְנָיָא [שְׁמוֹנָה] י'וֹמֵי מֵ'חֲנוּכָּה, יַ'נִּיחֲנָה מִ'צַּד יָ'מִין מֵ'הַיּוֹצֵא. (מִדְבָּר קֶדְמוֹת, עֵרֶךְ חֲנֻכָּה)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. בְּמִנְחָת עֶרֶב שַׁבָּת, לֹא יַנִּיחַ תְּפִלִּין. (קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף כח)

ב. בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, לֹא יָסִיר הַתְּפִלִּין עַד שֶׁגָּמְרוּ הַקְּדִישׁ בַּחֲזָרַת סֵפֶר תּוֹרָה בַּהֵיכָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ הָאָר"י ז"ל. (קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף ל)

מוּסָר

מָצָאתִי כָּתוּב בְּשֵׁם מִדְרָשׁ תְּהִלִּים: אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּבָ"ה רְצוֹנֵנוּ לְקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, אֲבָל מַה לָּנוּ לַעֲשׂוֹת אֵין אָנוּ יְכוֹלִים, אָמַר הַקָּבָ"ה תַּנִּיחוּ תְּפִלִּין, וַאֲנִי מַעֲלֶה עֲלֵיכֶם כְּאִלּוּ קִיַּמְתֶּם כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, דִּכְתִיב "לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ". וּמָצָאתִי כָּתוּב דְּלֶזֶה נִרְמְזוּ כָּל אוֹתִיּוֹת א"ב בְּפָרָשַׁת קְדֵשׁ וּבְפָרָשַׁת "וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ", בָּא אוֹת ה' יְתֵירָה עַל תֵּבַת "יָדְךָ" (יְדָכָה), לְרָמֵז עַל חֲמִשָּׁה חוּמָשֵׁי תּוֹרָה. וּבְפָרָשַׁת שְׁמַע וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, רְמוּזִים כָּל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. ע"כ מָצָאתִי כָּתוּב. (מִדְבָּר קְדֵמוֹת מערכת ח' אות ל"ג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּקַץ פַּרְעֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם - תֵּימַהּ לָמָּה בַּפָּרוֹת לֹא נֶאֱמַר "וְהִנֵּה חֲלוֹם", וּבְשִׁבֳּלִים נֶאֱמַר "וְהִנֵּה חֲלוֹם"? יֵשׁ לוֹמַר שֶׁבְּפָרוֹת לֹא הָיָה דָּבָר חָדוּשׁ, שֶׁהַפָּרוֹת בַּעֲלֵי חַיִּים, וְיכוֹלוֹת לֶאֱכֹל אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ, עַל כֵּן אֵין כְּתִיב בָּהֶן "חֲלוֹם", אֲבָל בַּשִּׁבֳּלִים שֶׁאֵינָן בְּעֲלֵי חַיִּים, דָּבָר פֶּלֶא לִבְלֹעַ זוֹ אֶת זוֹ. וְצָרִיךְ לְפָרֵשׁ "וְהִנֵּה חֲלוֹם", הֶרְגִּישׁ כִּי חֲלוֹם הוּא. (פְּנֵי דָוִד בְּשֵׁם נִימוּקֵי רי"ד)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. אַחַר הַנָּחַת תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, יִכְרוֹךְ שְׁלֹשָׁה כְּרִיכוֹת עַל אֶצְבַּע הָאֶמְצָעִי שֶׁהוּא הָאֶמָּה, כְּרִיכָה רִאשׁוֹנָה בְּפֶרֶק אֶמְצָעִי שֶׁל הָאֶצְבַּע, וּכְרִיכָה ב' וג' בַּפֶּרֶק הַתַּחְתּוֹן.
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ב, סְעִיף ה)

ב. יֵשׁ נוֹהֲגִים לוֹמַר בְּשָׁעָה שֶׁכּוֹרֵךְ הַג' כְּרִיכוֹת בְּאֶצְבַּע, פָּסוּק (הוֹשֵׁעַ ב, כא-כב) "וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם. וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים: וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה. וְיָדַעַתְּ אֶת ה'". וְיִזָּהֲרוּ הַנּוֹהֲגִים כֵּן לוֹמַר הַבְּרָכוֹת שֶׁל שַׁחַר וּבִרְכוֹת הַתּוֹרָה מִקֹּדֶם.
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ב, סְעִיף ו)

מוּסָר

תְּפִלִּין, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שֶׁצְּרִיכִין גּוּף נָקִי שֶׁלֹּא יִישַׁן בָּהֶם, כמ"ש בְּשַׁבָּת (דַּף מ"ט). וְהַטַּעַם שֶׁלֹּא יָפִיחַ אוֹ יִרְאֶה קֶרִי כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י. וְרָאִיתִי בִּכְתַב יָד שֶׁזֶּהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "אָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין", הַכַּוָּנָה אָדָם בִּתְפִלִּין לֹא יִישַׁן, כמ"ש בפ"ק דְּמָגִילָה "וִיקָר" אֵלּוּ תְּפִלִּין, וְהַטַּעַם "נִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת" שֶׁלֹּא יָפִיחַ אוֹ יִרְאֶה קֶרִי, וְלָכֵן לֹא יִישַׁן בִּיקָר שֶׁהֵם הַתְּפִלִּין.
(דְּבַשׁ לְפִי מע' ת' אוֹת י')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְשָׁבַע הַשִּׁבָּלִים הָרַקּוֹת שְׁדֵּפוֹת הַקָּדִים יִהְיוּ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב - הִתְחִיל בָּרָעָב, לוֹמַר דְּעִקַּר הַחֲלוֹם וְתַכְלִיתוֹ הוּא עַל הָרָעָב, כִּי לְשֹׂבַע אֵין צֹרֶךְ לַחֲלוֹם. אָמְנָם הַחֲלוֹם הֻצְרַךְ לְהַגִּיד מֵהָרָעָב שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ לְתַקֵּן, וּלְהֵכִי הִתְחִיל בָּרָעָב הֲגַם שֶׁהוּא מְאֻחָר, כִּי זֶה כָּל פְּרִי הַחֲלוֹם לְתַקֵּן.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. לֹא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהַתְּפִילִין, וְאֵינוֹ רַשַׁאי לְהַסִּיחַ כִּי אִם בְּעוֹד שֶׁהוּא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה אוֹ בִּתְפִלַּת י"ח, וּמְאוֹד צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בָּזֶה וְעוֹנְשׁוֹ גָּדוֹל רַחֲמָנָא לִיצְלַן (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן כ"ח).
(קֻשַּׁר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף טוֹב)

ב. אַחַר שְׁקִיעַת הַחַמָּה יֵשׁ לַהֲסִירָן תֵּכֶף (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן ל').

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף יח)

מוּסָר

יַחְשֹׁב תְּחִלָּה מַה שֶּׁרוֹצֶה לְדַבֵּר, וְיִהְיוּ פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים, וְאָז מְקַדֵּשׁ הַפֶּה הָרוֹמֵז לַשְּׁכִינָה כְּבְיָכוֹל. וּרְעָדָה יִהְיֶה לוֹ, כִּי הַפֶּה רוֹמֵז לַשְּׁכִינָה, "שְׂפָה" גִּימַטְרִיָּא "שְׁכִנָּה", "לָשׁוֹן" גִּימַטְרִיָּא "שְׁכִנָּה" (עִם הַכּוֹלֵל), קוֹל דִּבּוּר רוֹמֵז לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ. וְיִרְאֶה כַּמָּה פּוֹגֵם הַשּׁוֹלֵחַ אִמְרָתוֹ אֲ"שׁ לֹא מְטוֹהָרָה [ר"ל דִּבּוּר לֹא נָקִי], אוֹי לוֹ אוֹי לְנַפְשׁוֹ אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים הוֹלֵךְ חֲשֵׁכִים.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קסה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ - אֶפְשָׁר לְרַמֵּז בַּכָּתוּב "אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ" סוֹפֵי תֵּבוֹת "חֲמוֹר", דְּאִם יָשִׂים עַצְמוֹ כַּחֲמוֹר לְמַשָּׂא וְיַחֲשִׁיב עַצְמוֹ כַּחֲמוֹר וְיִהְיֶה נִבְזֶה בְּעֵינָיו, תִּשְׁרֶה בּוֹ רוּחַ אֱלֹהִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב רַאשִׁית חָכְמָה ז"ל.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. יָכֹל לְהַנִּיחַ הַתְּפִלִּין עַל הַסְּדִּוּר, וּדְלָא כְּהַסַּמָ"ע (סִימָן פ"ז ס"ק מ'). וְעַיֵּן מַחֲזִיק בְּרָכָה (סִימָן כ"ה סְעִיף י"ב).

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ב, סְעִיף ט)

ב. לֹא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין תְּפִלִּין לִבְשָׂרוֹ. ובשו"ת פְּנֵי אַרְיֵה חָדָשׁ מַמָּשׁ (סִימָן ו') כָּתַב, דְּאָבָק לָבָן שֶׁמִּפְזָרִין, כֵּיוָן שֶׁהוּא לְנוֹי אֵינוֹ חוֹצֵץ. וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְּחָפְזִי דֵּיֵּשׁ לְהָשִׁיב מִמָּה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סִימָן כ"ז), דַּאֲפִילּוּ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ יֵשׁ לְהַקְפִּיד, דְּבָעִינָן עַל בְּשָׂרוֹ מַמָּשׁ כְּבִגְדֵי כְּהֻנָּה, ע"ש, צ"ע בַּדָּבָר.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף לא)

מוּסָר

טוֹב לְהִסְתַּכֵּל תָּמִיד לַשָּׁמַיִם, כִּי הוּא מוֹעִיל לְיִרְאַת שָׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (תְּהִלִּים ח, ד) "כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעוֹתֶיךָ וכו' מָה אֱנוֹשׁ" וכו'.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קסד)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיּוֹסֵף בֵּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַּרְעֹה - תֵּימַהּ לָמָּה הָיָה רוֹצֶה בְּצַעֲרוֹ שֶׁל אָבִיו, וְלֹא הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא חַי עַל יְדֵי שְׁלִיחַ? יֵשׁ לוֹמַר יוֹסֵף הָיָה יוֹדֵעַ פִּתְרוֹן חֲלוֹמוֹתָיו, וְיָדַע שֶׁעַל יְדֵי סִבָּה יָרְדוּ אֶחָיו לְמִצְרַיִם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ, וְהָיָה מְצַפֶּה מַה יִּהְיֶה בָּאַחֲרוֹנָה וּמָה יִּהְיֶה הַסִּבָּה. [אָמַר חַיִּים יוֹסֵף, וְיוֹתֵר נָכוֹן לוֹמַר דְּהָיָה חוֹשֵׁשׁ לְחֵרֶם אָבִיו שֶׁיִּצְרְפוּ הַשְּׁכִינָה עִמָּהֶם, וְקָרוֹב הַדָּבָר שֶׁנִּמְצָא יוֹסֵף בְּעֵת הַחֵרֶם, וְכָךְ כָּתְבוּ הַמְפָרְשִׁים].

(פְּנֵי דָוִד בְּשֵׁם נִימוּקֵי רי"ד)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. מִצְוַת תְּפִלִּין כָּל הַיּוֹם, וּלְפִי שֶׁצָּרִיךְ גּוּף נָקִי, וְלֹא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ, וּקְדוּשָׁה, בְּעוה"ר הֶצְרְכוּ שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ אֶלָּא בִּשְׁעַת תְּפִלָּה.

(חַדְרֵי בֶּטֶן, וַיֵּשֶׁב, שֵׁנִי, אוֹת ט"ו)

ב. אִם בֵּרַךְ עַל הַתְּפִלִּין בַּלַּיְלָה, אוֹ שֶׁסָּבַר שֶׁהוּא יוֹם וְהוּא לַיְלָה, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ כְּשֶׁיַּגִּיעַ זְמַנָּן.

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ג, סְעִיף יט)

מוּסָר

מִצְוָה רַבָּה לָדוּן לְכַף זְכוּת, אַף אִם נִרְאֶה חוֹבָה, יַכְרִיעֵהוּ לִזְכוּת. וְדַע כִּי כְּפִי הַנְהָגָתְךָ עִם בְּנֵי אָדָם, כָּךְ יִתְנַהֲגוּ בַּשָּׁמַיִם עִמְּךָ, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה שֶׁיּוֹרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קסט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

רְדוּ שָׁמָּה - אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שֶׁנִּתְנַבֵּא דְּהַגְלוּת רד"ו שָׁמָּה. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר כִּי גַּם רְדוּ אֵינָם כֻּלָּם שִׁעְבּוּד, רַק שֶׁתִּהְיוּ שָׁמָּה רד"ו, וְהַגָּלוּת קט"ו שָׁנָה. וְרֶמֶז כִּי מֹשֶׁה הוּא הַגּוֹאֵל אוֹתִיּוֹת "שָׁמָּה" - "מֹשֶׁה".

(חוֹמַת אֲנָךְ)

פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. יְזֵהֵר לְהַנִּיחַ שְׁתֵּי זוּגוֹת תְּפִלִּין, בְּסֵדֶר רַשִׁ"י וּבְסֵדֶר רַבֵּנוּ תַּם, וְהֶגֶם דְּאָמְרוּ (ב"י סִימָן ל"ב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מהרי"ל סִימָן קל"ז) דְּיֵשׁ יוּהֲרָא, [זֶה] הָיָה בִּזְמַנָּם, אֲבָל עַתָּה נָהֲגוּ הַרְבֵּה לְלוֹבְשָׁם. וּבְאֶרֶץ הַצְּבִי כְּמְעַט רֹב הַחֲכָמִים וְהַמַּשְׂכִּילִים קָפְדֵי אַזּוּגֵי לְלָבְשָׁם, וְגַם כַּמָּה בַּעֲלֵי בָּתִּים יִרְאֵי אֱלֹהִים לוֹבְשִׁים שְׁנֵיהֶם. וְנִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג עַל פִּי כְּתָבֵי רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זַצַ"ל שֶׁהֵם חוֹבָה, וְלֹא מִשּׁוּם סָפֵק כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים. וּמָה שֶּׁרָצוּ לְתָלוֹת בְּדִבְרֵי תִּקּוּנֵי זֹהַר חָדָשׁ, נוֹסָחָא מוּטְעֵית הִיא, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בַּתְּשׁוּבָה (בְּרֵישׁ קוּנְטְרֵס "חַיִּים שָׁאַל", סִימָן א') בס"ד.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף סט)

ב. מַה מְּאֹד צָרִיךְ לִיזָּהֵר שֶׁלֹּא לְהַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהַתְּפִלִּין כְּלָל, וְהוּא דָּבָר קָשֶׁה וְהָעֹנֶשׁ גָּדוֹל, לָכֵן צָרִיךְ זְרִיזוּת גָּדוֹל.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף ע)

מוּסָר

לְעוֹלָם יוֹדֶה עַל הָאֱמֶת, וְלֹא יֵבוֹשׁ אַף מִקָּטָן שֶׁבַּקְּטַנִּים. וְאָמְרוּ "מוֹדִים דְּרַבָּנָן, הַיְנוּ שִׁבְחַיְיהוּ"[שֶׁבַח הַחֲכָמִים שֶׁמּוֹדִים עַל הָאֱמֶת].

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קסח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

יְדַבֵּר נָא עַבְדְּךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי - פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י זַ"ל: יִכָּנְסוּ דְּבָרַי בְּאָזְנֶיךָ. אֶפְשָׁר [לְפָרֵשׁ] בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בַּמִּדְרָשׁ וּבַאֲגַדְתָּא דִּבְרֵאשִׁית, שֶׁהָיָה בָּא מַלְאָךְ בְּדְמוּת אִישׁ וּמְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם, וְיוֹסֵף שׁוֹמֵעַ בְּקוֹלוֹ, וְהֵם סוֹבְרִים שֶׁהוּא אִישׁ. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ " דִּבֶּר **הָאִישׁ** אֲדֹנֵי הָאָרֶץ אִתָּנוּ קָשׁוֹת". וְעַל זֶה אָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה "יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי **הָאִישׁ**", וּכְלֹפֵי זֶה אָמַר יִכָּנְסוּ דְּבָרַי בְּאָזְנֶיךָ וְלֹא תִּשְׁמַע לְהָאִישׁ הַמְקַטְרֵג.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. אֵין לְבָרֵךְ עַל תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם. וְהַטַּעַם דְּמַדְרֵגַת תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם גְּבוֹהַּ מִשֶּׁל רַשִׁ"י עַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן ל"ד אוֹת ג')

ב. אִם מִתְפַּלֵּל בַּתְּפִלִּין שֶׁל רַשִׁ"י וּמְסַלְּקָם וּמַנִּיחַ שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם, לֹא יְבָרֵךְ עַל תְּפִלִּין שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם. לָבַשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם בְּחוֹשְׁבוֹ שֶׁהֵם שֶׁל רַשִׁ"י וְהִתְפַּלֵּל בָּהֶם, וְכַאֲשֶׁר סִילְּקָם רָאָה שֶׁהֵם שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם, אַחַר כָּךְ יַנִּיחַ תְּפִלִּין שֶׁל רַשִׁ"י וִיבָרֵךְ עֲלֵיהֶם. אַף שֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ בְּשֶׁל רַבֵּנוּ תָּם, לֹא יַפְסִיק בֵּין תְּפִלָּה שֶׁל יָד לִתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ. וְהַנָּכוֹן לְהַנִּיחַ שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית, וְכָזֶה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת.

(קִצּוּר גּוּדָל, סִימָן ג, סְעִיף כג-כו)

מוּסָר

אִם יְדִיעָתְךָ בְּשׁוֹרָה טוֹבָה לַחֲבֵרְךָ, מַהֲ"ר יְמַהֲרֶנָ"ה לוֹ אֶת בֶּשֶׂ"ר בַּמְּדָבָ"ר [ר"ל שֶׁיְּמַהֵר לְבַשְּׂרוֹ], וְחָיְתָה נַפְשׁוֹ בְּגַלְגֵּלְךָ, כִּי הַמְבַשֵּׂר טוֹב מֵשִׁיב הָרוּ"חַ [ר"ל שֶׁמֵּשִׁיב וּמְשַׁמֵּחַ אֶת רוּחוֹ]. וְכֹל קְבֵל דְּנָא [לְעוּמַת זֹאת], הִזָּהֵר מִלְּבַשֵּׂר בְּשׂוֹרָה רָעָה. וְאִם יָדַעְתָּ דָּבָר רַע אוֹ שְׁמוּעָה רָעָה, לֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ, כִּי אַתָּה גּוֹרֵם נֶזֶק גָּדוֹל, שֶׁהַשּׂוֹמֵעַ יִתְעַצֵּב וִימַעֵט בַּעֲבוֹדַת ה', וְהֶעָוֹן תָּלוּי בְּךָ, וּכְתִיב (מִשְׁלֵי י, יח) "וּמוֹצִא דִבָּה הוּא כְסִיל".

(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קעא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

יֶשׁ-לָנוּ אָב זָקֵן וְיֶלֶד זְקֵנִים קָטָן וְאָחִיו מֵת וַיִּוָּתֵר הוּא לְבַדּוֹ לְאִמּוֹ וְאָבִיו אֲהֵבוֹ - רֶמֶז וְדֶרֶךְ צַחוּת כִּי זֶה מַאֲמַר הַצַּדִּיקִים: "יֶשׁ לָנוּ אָב זָקֵן" שֶׁהוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הַמַּזְהִירֵנוּ, "וְיֶלֶד זְקֵנִים קָטָן" שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הַטּוֹב, "וְאָחִיו" שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרַע, "מֵת", עַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה "וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי", וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר "וְאָחִיו מֵת" כְּלוֹמַר הָרָגְנוּ הַיֵּצֶר הָרַע, "וַיִּוָּתֵר הוּא לְבַדּוֹ" הַיֵּצֶר הַטּוֹב "לְאִמּוֹ" כ"י, שֶׁהַיֵּצֶר הָרַע מֵת "וְאָבִיו אֲהֵבוֹ", כִּי הַיֵּצֶר טוֹב כֻּלּוֹ קֹדֶשׁ, וּבְאוֹרוֹ נִרְאֶה אוֹר בְּאֶמְצָעוּת עֲצַת אָב זָקֵן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע"ה.

(כְּסֵא דָוִד דְּרוּשׁ טז)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. קֹדֶם שֶׁיַּחֲלֹץ, יִלְמוֹד בַּתּוֹרָה אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה. וְצָרִיךְ לִלְמוֹד ד' פָּרְשִׁיּוֹת שֶׁבַּתְּפִלִּין, וּב' כְּבָר הֵם בִּקְרִיאַת שְׁמַע, וְיִלְמוֹד קֹדֶשׁ וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן כ"ו וְשָׁם בק"א סִימָן ל"ד).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ד, סְעִיף א)

ב. כְּשֶׁיֵּשׁ [בְּרִית] מִילָה, אֵין לַחֲלוֹץ עַד אַחַר הַמִּילָה (מָגֵן אַבְרָהָם סִימָן כ"ה).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ד, סְעִיף ב)

מוּסָר

הַמִּתְלוֹצֵץ וְשׂוֹחֵק בְּמִי שֶׁזְּהִיר בַּעֲבוֹדַת ה', אוֹי לוֹ, כִּי דְּבַר ה' בָּזָה וכו'. וְעוֹד שֶׁמָּא יִמָּנַע הַצַּדִּיק מֵעֲבוֹדָתוֹ. וְעוֹד כִּי מִי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְחַנֵּךְ בָּעֲבוֹדָה וְעָלָה עַל לִבּוֹ לְמַלֵּא אֶת יָדוֹ, נִמְנַע מִתּוֹךְ הַשְׁחוֹק. וְעוֹד שֶׁדּוֹמֶה לְלִסְטִים הָעוֹמֵד בַּדֶּרֶךְ וְהוֹרֵג אוֹ מְבַזֶּה הַמֵּבִיא דּוֹרוֹן לַמֶּלֶךְ.
(צְפִּרְן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קעה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר-מְכַרְתֶּם אֹתִי וגו' - אֶפְשָׁר שֶׁחָזַר וְאָמַר "אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם" וגו', הֲגַם שֶׁאָמַר [כְּבָר] "אֲנִי יוֹסֵף הַעוֹד אָבִי חָי", לְפַיְיסָם, כִּי "יוֹסֵף" גִּימַטְרִיָּא "קִנְאָה", וְכָתַב הָרַב יש"ר מִקַּנְדִּיָּא בְּסוֹף נוֹבְלוֹת חָכְמָה בְּסֵפֶר "כֹּחַ ה'", דְּמִי שֶׁשְּׁמוֹ "יוֹסֵף" עָלוּל לְקַבֵּל הֶזֵּק מֵהַקַּנָּאִים, כִּי "יוֹסֵף" גִּימַטְרִיָּא "קִנְאָה". עַיֵּן שָׁם. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר "אֲנִי יוֹסֵף" שֶׁמָּא גָּרִים [שְׁמִי גָּרַם], דְּגַם שֶׁאָנִי "אֲחִיכֶם", "מְכַרְתֶּם אוֹתִי", וְאֵין לְהַאֲשִׁימְכֶם בָּזֶה. וְדוֹק.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. נָהֲגוּ שֶׁלֹּא לַחֲלֹץ עַד אַחַר קְדֻשַּׁת וּבָא לְצִיּוֹן (שֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן כ"ה). וּבְיוֹם שֶׁיֵּשׁ סֵפֶר תּוֹרָה, עַד שֶׁיַּחֲזִירוּ סֵפֶר תּוֹרָה לְהֵיכָל (שָׁם). וְהַנָּכוֹן - עַד אַחַר אֲמִירַת עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ וְעַל כֵּן נָקְווּה לָךְ (הָאֲרִ"י זַצַ"ל). וְיֵשׁ בָּזֶה סוֹד, וְגַם אֲשֶׁר לֹא יָדַע יִנְהַג כֵּן, כִּי עוֹשֶׂה רֹשֶׁם לְמַעְלָה בַּכַּוָּנָה הַכְּלָלִית לְקַיֵּם מִצְוָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ד, סְעִיף ג)

ב. כְּשֶׁחוֹלֵץ הַתְּפִלִּין, אָז יָסִיר קֹדֶם ג' כְּרִיכוֹת הָאֶצְבַּע, וְאַחַר כָּךְ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ בְּיָד שְׂמֹאל וּמֵעַמֵּד. גַּם הֶסָרַת כְּרִיכַת הָאֶצְבַּע יִהְיוּ מֵעַמֵּד. עַיֵּן בִּצְפֶּרֶן שָׁמִיר סִימָן ב' (אוֹת ז').
וְאַחַר כָּךְ יַחֲלֹץ שֶׁל יָד מִיָּשֵׁב, וְסִימָנָךְ "כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ".
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ד, סְעִיף ד)

מוּסָר

יִתְרַחֵק מֵהַכְּעוּר וּמֵהַדּוֹמֶה לוֹ, וְלֹא יָבִיא עַצְמוֹ לִידֵי חֶשְׁד וְיַחֲטִיא רַבִּים שֶׁיְּסַפְּרוּ בִּגְנוּתוֹ, וְנָשָׂא הַצָּעִי"ר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם.
(צִפֹּרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קעו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

רָדָה אֵלַי אַל-תַּעֲמֹד - אַף גַּם זֹאת אֶפְשָׁר רָמַז לוֹ יְרָאֶה בָּנֶחָמָה כִּי בִּזְכוּת יִצְחָק נִגְאָלִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל דְּיִצְחָק נִתְרַצָּה לָתֵת [אוֹת] ש' מִשְׁמוֹ וְלִיקַח תְּמוּרָתָהּ [אוֹת] צ' לְנַכּוֹת מִשְׁנוֹת הַגְּלוּת, וְהֶבְאתִיו בַּעֲנִיּוּתִי בְּסִפְרֵי הַקָּטָן "רֹאשׁ דָּוִד" (פָּרָשַׁת שְׁלַח). וְזֶה רָמַז לוֹ יוֹסֵף בְּאוֹמְרוֹ "רָדָ"ה אֵלַי", כְּלוֹמַר אַל תָּחוּשׁ לִיטְמַע בַּגָּלוּת, כִּי בִּזְכוּת יִצְחָק נִגְאָלִים, וְזֶהוּ **רָדָ"ה** – גִּימַטְרִיָּא "יִצְחָק", "**אֵלַי**" – הַשּׁוֹכֵן בְּקִרְבִּי, בִּזְכוּתוֹ "**אַל תַּעֲמֹד**" בַּגָּלוּת.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אִם הֵסִיר הַתְּפִלִּין וְהִתְפַּלֵּל מוּסָף וְשָׁמַע חֲזָרַת הַמּוּסָף וְעָנָה קְדֻשַּׁת כֶּתֶר, וְאַחַר כָּךְ לָבַשׁ תְּפִלִּין וְשָׁמַע שֶׁאוֹמְרִים עֲדַת יִשְׂרָאֵל "כֶּתֶר", יְסַלֵּק הַתְּפִלִּין וְיַעֲנֶה קְדֻשַּׁת כֶּתֶר (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן כ"ה).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ד, סְעִיף ו)
ב. מִנְהָג וָתִיקִין נָאֶה וְיָאֶה לָמוּל וְלִהְיוֹת סַנְדָּק בִּתְפִלִּין
(מַרְאִית הָעַיִן בְּלִיקוּטִים סִימָן ב')

מוּסָר

כָּל הָעוֹסֵק בְּסֵדֶר קָרְבָּנוֹת, כְּאִלּוּ הִקְרִיבָם (מְנָחוֹת קי.), וּמוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹונוֹתָיו, וּמְלִיצֵי יֹשֶׁר מְלַמְּדִין עָלָיו זְכוּת בַּשָּׁמַיִם.
(צִפֹּרֶן שָׁמִיר, סִימָן י', סְעִיף קנא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כֹּה אָמַר בִּנְךָ יוֹסֵף שָׁמַנִי אֱלֹהִים לְאָדוֹן לְכָל-מִצְרָיִם - אֶפְשָׁר דְּרָמַז לוֹ שֶׁלֹּא יִרְא וְלֹא יִפְחַד שֶׁמָּא יִטְמְעוּ בַּגָּלוּת, כִּי הִנֵּה הָאָדוֹן ה' הִבְטִיחַ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה "וְאַחֲרֵי-כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל", וּמִצְרַיִם לֹא הָיְתָה בָּהּ רְכוּשׁ גָּדוֹל, לְכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סִבֵּב הָרָעָב וְהַשִּׁבְעָה שֶׁיָּבוֹא כָּל כֶּסֶף אֶרֶץ כְּנַעַן וְכָל-יוֹצֵא לְמִצְרַיִם, וְזֶהוּ הֶכְנָה לְקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ יִתְבָּרַךְ "וְאַחֲרֵי-כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל". וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "כֹּה אָמַר בִּנְךָ יוֹסֵף שָׁמַנִי אֱלֹהִים לְאָדוֹן לְכָל-מִצְרָיִם", לְקַבֵּץ אֶת כֶּסֶף וּלְמַלְאוֹת אוֹצָרוֹת, וּמֻכָרַח שֶׁהוּא הֶכְנַת רְכוּשׁ גָּדוֹל שֶׁהִבְטִיחַ ה'. וּמִזֶּה יֵשׁ הוֹכָחָה – אַל תַּעֲמֹד בַּגָּלוּת, כִּי טֶרֶם מַכָּה, צִיץ רְפוּאָה פָּרַח, וּיבא אֶת כָּל הַכֶּסֶף.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. פָּרָשַׁת הָעֲקֵידָה, יֹאמַר בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה, וְיָשִׂים עֵינָיו וְלִבּוֹ עַד כַּמָּה מַגַּעַת עֲבוֹדַת ד', שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם גָּמַר בְּלִבּוֹ בְּלֵב שָׁלֵם וְשָׂמַח לִשְׁחֹט בֶּן יְחִיד אֲשֶׁר אָהֵבוּ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וּלְהַעֲלוֹתוֹ עוֹלָה, וְיִצְחָק אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בֶּן ל"ז שָׁנָה סָבַר וְקִבֵּל, וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו בְּרָצוֹן גָּמוּר. וּבְמִרִירוּת יֵאָנַח עַל קְצוּרוֹ בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד, וְיִתְעוֹרֵר הִתְעוֹרְרוּת קָדוֹשׁ לִיזָּהֵר מִכָּאן וּלְהַבָּא לְיִרְאָה אֶת ה' רָצוּף אַהֲבָה.
(צַפְּרַן שָׁמִיר, סִימָן ב, סְעִיף יא)

ב. כְּשֶׁיֹּאמַר "וַיַּעֲקֹד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ", יְכַוֵּין שֶׁיַּעֲקֹד ה' שָׂרֵי מַעְלָה כְּשֶׁהֵם מְקַטְרְגִים עַל יִשְׂרָאֵל. סְגוּלַת הָעֲקֵידָה לִכְבּשׁ הַדִּין, וְלָכֵן יִתְאַמֵּץ בְּכַוָּנָתָהּ. וְכָתְבוּ ז"ל דְּאִם שָׁב בִּתְשׁוּבָה בְּכַוָּנַת הָעֲקֵידָה, יְכוּפַּר עֲוֹנוֹ (עַיֵּן סִדּוּר הָאֲרִיזַ"ל לְהר"ר שַׁבְּתַי ז"ל).
(צַפְּרַן שָׁמִיר, סִימָן ב, סְעִיף יב-יג)

מוּסָר

יָשִׂים עַצְמוֹ כְּעֶבֶד וְיַתְחִיל הַזְּמִירוֹת, וְיֹאמַר הַכֹּל מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר, וְיֵדַע לִפְנֵי מִי הוּא עוֹמֵד, וְכֹל הַתֵּבוֹת יֹאמַר כְּתִקָּנָן בְּיִרְאָה וּרְעָדָה וְקוֹל נָמוּךְ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף עב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיָּפֶג לִבּוֹ כִּי לֹא הֶאֱמִין לָהֶם - הִנֵּה בְּרִית כְּרוּתָה לַשְּׁפָתַיִם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּשַּׁ"ס (בְּמוֹעֵד קָטָן דַּף י"ח וּבְסַנְהֶדְרִין דַּף ק"ב, עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ). וְאֶפְשָׁר כִּי זֶה טַעַם הַכָּתוּב "וַיָּפֶג לִבּוֹ כִּי לֹא-הֶאֱמִין לָהֶם", דְּמַאַחַר שֶׁהוּא אָמַר "וְאָחִיו מֵת", לֹא הֶאֱמִין דִּבְרִית כְּרוּתָה לַשְּׁפָתַיִם.

וּבְדִידֵיהּ הָוָה עָבְדָא דְּמִשּׁוּם שֶׁאָמַר "עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת-אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה", מֵתָה רָחֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל. וְכַאֲשֶׁר רָאָה סִימָן הָעֲגָלוֹת, אָז יָדַע שֶׁלֹּא מֵת, כִּי הַמַּסֹרֶת שֶׁלֹּא יָמוּת אֶחָד מִבָּנָיו בְּחַיָּיו קַיֶּמֶת, וְאַלְיְמָא לְאַפְקוּעֵי מֵפֵר בְּרִית כְּרוּתָה לַשְּׁפָתַיִם.
(מִדְבָּר קְדֵמוֹת, עֵרֶךְ בְּרִית)

פָּרָשַׁת וַיְחִי

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. יִתְעוֹרֵר מְאֹד בְּיִרְאָה וְאַהֲבָה וְהַכְנָעָה וְשִׂמְחָה לוֹמַר כָּל הַזְּמִירוֹת, וּבִפְרָט "ה' מֶלֶךְ". וְיִזָּהֵר שֶׁלֹּא לְבַלֵּעַ הַתֵּבוֹת אוֹ הָאוֹתִיּוֹת, וּבִפְרָט הָאַזְכָּרוֹת. וְיֵדַע נֶאֱמָנָה כִּי בְּכָל אוֹת וְתֵבָה יֵשׁ סוֹדוֹת נוֹרָאוֹת לְהַפְלִיא, וְדַי לָנוּ צַעַ"ר בַּנֶּגַע, כִּי לֹא אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה בְּסֵדֶר עֶלְיוֹן הָעוֹלָמוֹת וְהַיִּחוּד הָעֶלְיוֹן עַל פִּי מִדּוֹתָיו, וַתִּכַּסְנוּ כְּלִימָתֵינוּ, וּלְפָחוֹת נְזַהֵר לוֹמַר הַתֵּבוֹת בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט, וּלְהָבִין פְּשָׁטָן בְּיִרְאַת ה', וּלְיַדַּע דֶּרֶךְ כְּלָל כִּי הַכֹּל סוֹדוֹת עֲמֻקִּים וּלְצָרֵךְ הַיִּחוּד.
(צַפְרִיר שָׁמִיר, סִימָן ב, סְעִיף טוֹב)

ב. אֵין צָרִיךְ לוֹמַר הַקְּרֻבָּנוֹת מֵעִמָּד.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן ז, סְעִיף כב)

מוּסָר

רָאִיתִי לְהָרַב הֶחָסִיד הַמְקֻבָּל הַמַּפְלָא מהר"ש שַׁרְעַבִּי זלה"ה, שֶׁהָיָה נִזְהָר לְדַבֵּר שׁוּם דִּבּוּר חוֹל קֹדֶם שֶׁיַּתְחִיל הַזְּמִירוֹת, וְהָיָה אוֹמֵר שֶׁכֵּן צָרִיךְ עַל פִּי הַסּוֹד.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סוֹף הַסֵּפֶר, סְעִיף ב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ-לִי – הַפְּשׁוּט [הַטַּעַם לְפִי הַפְּשָׁט] דְּנָקַט רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן, שֶׁהֵם הַגְּדוֹלִים, וְזוֹ מַעְלָה גְּדוֹלָה לְאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה לַעֲמֹד בְּמָקוֹם גְּדוֹלִים. וְאֶפְשָׁר דְּיֵשׁ יַחַס לְדַמּוֹתָם לִרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן, דִּמְנַשֶּׁה חֲצִי שִׁבְטוֹ כְּמוֹ רְאוּבֵן שֶׁנִּטְלָתוֹ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן, וַחֲצִי שִׁבְטוֹ כְּשִׁמְעוֹן שֶׁנִּטַּל חֶלְקוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. כָּל פַּעַם שֶׁאוֹמֵר פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת, צָרִיךְ לוֹמַר "אַתָּה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ" וכו', וּבַסּוֹף לוֹמַר "ה' צְבָאוֹת עִמָּנוּ וכו' ה' צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם וכו' ה' הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ, וְעָרְבָה לַה' מִנְחַת יְהוּדָה" וכו' וְתוּ לָא (הָאֲר"י ז"ל).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כ, סְעִיף ח)

ב. פָּרָשַׁת הַתָּמִיד וּפָרָשַׁת הַקְּטֹרֶת, יִזָּהֵר בַּאֲמִירָתָן מְאֹד. וְטוֹב לִמְנוֹת י"א סַמָּנִים בְּאֶצְבָּעוֹ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף עג)

מוּסָר

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת, יְכַוֵּין בּוֹ הָרִבִּה, כִּי הִפְלִיגוּ בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל דַּף רי"ח) מְאֹד בְּזֶה, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: מִלָּה דָא גְּוָרָה קַיָּמָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מַאן דְּאִסְתַּכַּל וְקָרֵי כָּל יוֹמָא פַּרְשְׁתָּא דִקְטוֹרֶת, יִשְׁתְּזִיב מִכָּל מִילֵּיה בִּישִׁין חָרְשִׁין דְּעַלְמָא, וּמִכָּל פְּגָעִין בִּישִׁין, וּמֵהֲרְהוּרָא בִּישָׁא, וּמִדִּינָא בִּישָׁא, וּמִמּוֹתָנָא, וְלָא יִתְזַק כָּל הַהוּא יוֹמָא, דְּלָא יָכִיל סִטְרָא אָחֳרָא לְשָׁלְטָא עָלֵיה, וְאִצְטְרִיךְ דְּיַכַּוֵּון בָּהּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אִי בְּנֵי נָשָׁא הַווּ יָדְעִין כַּמָּה עִילָּאָה עֲבָדָא דִקְטוֹרֶת קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַווּ נָטְלֵי כָּל מִלָּה וּמִלָּה מִינֵּיה וְהַווּ סַלְקִין לָהּ עָטָרָה עַל רֵישַׁיְיהוּ כְּכְתָרָא דְּדַהֲבָא וכו', וְאִי יְכַוֵּין בָּהּ בְּכֹל יוֹמָא, אִית לֵיה חוּלָקָא בְּהָאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי, וְיִסְתַּלֵּק מוֹתָנָא מִינֵּיה וּמֵעָלְמָא, וְיִשְׁתְּזִיב מִכָּל דִּינִין דְּהַאי עַלְמָא, מִסְטְרִין בִּישִׁין, וּמִדִּינָא דְּגֵיהִנָּם, וּמִדִּינָא דְּמַלְכוּתָא אַחֳרָא. עכ"ל אִמְרֵי קָדוֹשׁ [פֵּירוּשׁ: דָּבָר זֶה בְּרִית כְּרוּתָה לַשְׁפָתַיִם, שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּתְבּוֹנֵן בְּשִׁכְלוֹ, וְקוֹרֵא בְּכָל יוֹם פָּרָשַׁת הַקְּטֹרֶת, יִנָּצֵל מִכָּל דְּבָרִים רָעִים וּכְשָׁפִים שֶׁבָּעוֹלָם וּמִכָּל פְּגָעִים רָעִים וְהִרְהוּרִים רָעִים וּמִדִּין רַע וּמִדֶּבֶר וּמַגֵּפָה, וְלֹא יוּזַק כָּל הַיּוֹם הַהוּא, שֶׁאֵין הַסִּטְרָא אַחֲרָא יָכוֹל לִשְׁלֹט עָלָיו. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אִם בְּנֵי אָדָם הָיוּ יוֹדְעִים עַד כַּמָּה חֲשׁוּבָה הִיא מַעֲשֶׂה הַקְּטֹרֶת לִפְנֵי הקב"ה, הָיוּ לוֹקְחִים כָּל תֵּבָה וְתֵבָה מִמֶּנָּהּ, וְהָיוּ מַעֲלִים אוֹתָהּ לִהְיוֹת עֲטָרָה עַל רֹאשָׁם כְּכֶתֶר שֶׁל זָהָב. וּמִי שֶׁעוֹסֵק בְּפָרָשַׁת הַקְּטֹרֶת, צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן בְּשִׁכְלוֹ בְּמַעֲשֶׂה הַקְּטֹרֶת. וְאִם יְכַוֵּין בַּאֲמִירָתוֹ בְּכָל יוֹם, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. וְיִסְתַּלֵּק הַדֶּבֶר וְהַמַּגֵּפָה מִפִּיו וּמִכָּל הָעוֹלָם, וְינַצֵּל מִכָּל הַדִּינִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, מִכֹּחוֹת הָרָעִים וּמִדִּין הַגֵּהִנָּם וּמִדִּין שֶׁל מַלְכוּת הַסִּטְרָא אַחֲרָא]. הַדְּבָרִים עַתִּיקִים [מוּעָתָקִים], לְשׁוֹן הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ מַמָּשׁ, שֶׁלֹּא כְּדַרְכֵּנוּ בְּקוּנְטְרֵסִים אֵלּוּ, לְהַלְהִיב נֶפֶשׁ אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, עַיִן בְּעַיִן יִרְאֶה הַפְלָגַת הַשֶּׁבַח, וּמִזֶּה יַשְׂכִּיל לְכַוֵּין בּוֹ הָרִבִּה וּלְאוֹמְרוֹ בְּשִׂמְחָה לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ. וְלֹא יְכַוֵּין לְתוֹעֶלֶת עַצְמוֹ ח"ו.

(צפֹּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ב, סְעִיף יד-טו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי - רֶמֶז מִן הַתּוֹרָה כְּשֶׁעוֹשִׂים גִּימַטְרִיָּא וְחָסֵר אֶחָד אֵינוֹ מְעַכֵּב, דִּכְתִיב "אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי", וּרְאֵה כִּי "מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם" גִּימַטְרִיָּא "רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן", וְאֶחָד חָסֵר. אַלְמָא אֵינוֹ מְעַכֵּב. לִקּוּטֵי גּוּרֵי הָאַרְי"ז והרמ"ע כְּתִיבַת יָד.

(דְּבַשׁ לְפִי, עֵרֶךְ גִּימַטְרִיָּאוֹת)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. הָרַב מָגֵן אַבְרָהָם (א"ח סִימָן נ') כָּתַב דְּקוֹרֵא מִשְׁנָיוֹת אִם אֵינוֹ מֵבִין, אֵין בְּיָדוֹ כְּלוּם, דְּאֵינוֹ נֶחְשָׁב קְרִיאָה. וּבְסֵפֶר בִּינַת יִשָּׂשכָר כָּתַב דְּהָרַב אָבִיו חָלַק עַל הָרַב מָגֵן אַבְרָהָם דְּבְמַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה (דַּף י"ט) אָמְרִינַן "לִיגְרַס אִינְשׁ, וְאַף עַל גַּב דְּלָא יָדַע מַה קָאָמַר". וְנִרְאֶה דְּמַהָא לָא קַשְׁיָא עַל הָרַב מָגֵן אַבְרָהָם, דְּהָכָא מַיְרֵי כְּשֶׁאֵין בְּיָדוֹ לְהָבִין, וְהָרַב מָגֵן אַבְרָהָם ז"ל מַיְרֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל לְהָבִין וְקוֹרֵא בִּבְלִי דַּעַת. וּמִיהוּ נִרְאֶה דְּאִם מֵבִין פֵּרוּשׁ הַתֵּבוֹת, הֲגַם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ הַפֵּרוּשׁ אֲמִתִּי כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים, נֶחְשָׁב לְמוּד.

(מַרְאִית הָעַיִן עֲבוֹדָה זָרָה י"ט)

ב. רְאִיתִי לְהרשב"ץ ז"ל (בְּסוֹף מַאֲמָר חָמֵץ) בְּפֵרוּשׁ אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן וּבְרַיְיתָא דְּר' יִשְׁמָעֵאל, שֶׁכָּתַב דְּיֵשׁ תַּנָּאִים חוֹלְקִים עַל ר' יִשְׁמָעֵאל בְּקָצַת מֵאֵלּוּ הַמִּדּוֹת שֶׁאֵינָן דִּבְרֵי הַכֹּל. ע"ש. וְעִם כָּל זֶה, מֵאַחַר דְּמָסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ דְּאֵלּוּ וְאֵלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, הַכֹּל הוּא תּוֹרַת אֱמֶת, וְיוֹצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ מִמִּקְרָא וּמִשְׁנָה וּגְמָרָא.

(שו"ת יוֹסֵף אוֹמֵץ סִימָן נ"א)

מוּסָר

יֵשׁ כַּת שֶׁאֵינָהּ קוֹרְאָה בְּסִפְרֵי הַחִיצוֹנִים, רַק מֵעַצְלוּת וְכַיּוֹצֵא אֵינוֹ לוֹמֵד בַּתּוֹרָה, כִּי יִצְרוֹ הִטְעָהוּ: הֲלֹא אֵין הקב"ה בָּא בְּטְרוּנְיָא, וּכְבָר בַּתְּפִלָּה לְמַדְתִּי אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן וְר' יִשְׁמָעֵאל וְכַמָּה פְּסוּקִים וּמְזְמוֹרִים, וְיָצָאתִי יְדֵי חוֹבַת קוֹבֵעַ עִתִּים לַתּוֹרָה, לָזֶה אָמַר שִׁמְעוּ לְדִבְרֵי תּוֹרָה וְאַל תִּגְבְּהוּ אָזְנְכֶם מִדִּבְרֵי תּוֹרָה כִּי ה' דִּבֵּר "מֵסִיר אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ תּוֹרָה גַּם-תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה", אִם בַּתְּפִלָּה אַתָּה רוֹצֶה לְהִפָּטֵר מִתַּלְמוּד תּוֹרָה וְאַתָּה בָּטֵל וּמַפְנֶה לִבְּךָ לַבַּטָּלָה, גַּם תְּפִלָּתְךָ תּוֹעֵבָה.

(דְּבָרִים אֲחַדִּים סוֹף דְּרוּשׁ י"ב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת-זַרְעֶךָ - אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּיַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה הָיָה בָּקִי בְּחָכְמַת הַפַּרְצוּף, לָזֶה אָמַר "וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים", שֶׁרָאִיתִי פָּנֶיךָ וְהֶרְאַנִי אֱלֹהִים בְּחָכְמָה שֶׁחַנַּנִי כִּי לֹא חָטָאתָ, "גַּם אֶת-זַרְעֶךָ" מִסְתַּכֵּל הָיִיתִי כִּי הֵם צַדִּיקִים וְאֵין בָּכֶם חֵטְא. וַעֲטָרֶת רֹאשִׁי מָר זְקֵנִי מהר"ר יְשַׁעְיָה זַ"ל הָיָה מְפָרֵשׁ "וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים", שֶׁנִּרְאָה לוֹ דְּיוֹקְנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ וְלֹא חָטָא כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זַ"ל, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים", שֶׁרָאִיתָ דְּמוּת דְּיוֹקְנִי וְזֶה הִצִּילְךָ. עַד כָּאן שָׁמַעְתִּי מִשְּׁמוֹ זלה"ה.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. מְאֹד יֵשׁ אֹזֶן לְדִבְרֵי קְדֵישׁ וְלַעֲנוֹת כָּהוֹגֶן "אָמֵן", וּבְקַדִּישׁ יְכַוֵּין "אָמֵן" שֶׁהוּא גִּימַטְרִיָּא **אידהנויה**.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב', סְעִיף לג)

ב. בְּאָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא, יְכַוֵּין שֶׁיִּמָּחֶה זֵכֶר עֲמָלֵק (עַיֵּן יוֹסֵף אוֹמֵץ סִימָן כ"ג), וְאָז שְׁמוֹ וְכִסְאוֹ יִתְבָּרַךְ שָׁלֵם. וְצָרִיךְ לַעֲנוֹת "אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא" בְּכָל כֹּחוֹ וְכַוָּנָתוֹ. אָמְנָם לֹא יָרִים קוֹלוֹ בְּאֹפֶן שֶׁיִּלְעִיגוּ לְקוֹל צַעֲקָתוֹ, כִּי אֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֹנֶשׁ שֶׁנּוֹתֵן מָקוֹם לְהַחֲטִיא, וְעוֹד דְּמֵיחַזֵי כְּיוּהֲרָא אוֹ כְּחוּצְפָּא, וְיֵרֵא שָׁמַיִם יֵצֵא יְדֵי כֻּלָּם, שֶׁיַּעֲשֶׂה הֶכְנָה לוֹמַר בְּכֹחַ, וְהַקּוֹל יִהְיֶה בֵּינוֹנִי.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף לד)

מוּסָר

יִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לַעֲנוֹת "אָמֵן" וּבְכַוָּנָה, כִּי אֵין קֵץ לְעֹנֶשׁ מְבַזֶּה עֲנִיַּית אָמֵן וּמְאַבֵּד עֲנִיָּתוֹ (זֹהַר הַקָּדוֹשׁ וְהָאֲרִ"י זַצַ"ל).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ט, סְעִיף א)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

יִשְׂימְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה - אֶפְשָׁר דְּאֶפְרַיִם הָיָה רָגִיל אֵצֶל יַעֲקֹב בְּתַלְמוּד כְּמוֹ שפרש"י, וּמְנַשֶּׁה הָיָה עַל הַבַּיִת וְהָיָה גִּבּוֹר, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זַ"ל דְּאָמַר עָלָיו יְהוּדָה דֵּין רָפֶשׁ מִדְּבֵית אַבָּא [פֵּרוּשׁ: שֶׁגִּבּוּרָתוֹ מִבֵּית יַעֲקֹב אָבִינוּ], וְהַמְבָרֵךְ לִבְנוֹ מְבָרְכוֹ בְּתוֹרָה וּגְבוּרָה וּמָמְשָׁלָה. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר "יְשִׂימְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם" שֶׁהָיָה חָכָם בַּתּוֹרָה, "וְכִמְנַשֶּׁה" שֶׁהָיָה בּוֹ גְּבוּרָה וְהָיָה לוֹ מָמְשָׁלָה. וְשָׁם "אֶת אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה", דְּתַלְמוּד גָּדוֹל. וְדוֹק.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. כְּשֵׁם שֶׁאָסוּר לַעֲבוֹר נֶגֶד הַמִּתְפַּלֵּל, כָּךְ אָסוּר לַעֲבוֹר נֶגֶד הָאוֹמֵר קְדִישׁ.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ח, סְעִיף ה)
ב. כְּשֵׁם שֶׁאֵין לְהַרְבּוֹת בִּבְרָכוֹת, כָּךְ אֵין לְהַרְבּוֹת בְּקַדִּישִׁים אֲחֵרוֹנִים.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ח, סְעִיף ט)

מוּסָר

יְזַהֵר בַּעֲנַיִּית קַדִּישִׁים וּבָרְכוּ בְּיִרְאָה וְאַהֲבָה וְשִׂמְחָה רַבָּה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף עז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכֵרֹתֵיהֶם - דְּגָזְלוּ הָרְצִיחָה מֵעֵשָׂו, וְהֵם הָרְגוּ אַנְשֵׁי שְׁכֶם עַל הַגֶּזֶל, וְהַוּוּ תַּרְתֵּי דְסָתְרַן. וְרָאשֵׁי תֵּבוֹת "**שִׁ**מְעוֹן וְלֵוִי **אַ**חִים **כְּ**לֵי **חָ**מָס **מְ**כֵרֹתֵיהֶם", הוּא "שָׁוְא כֹּחָם", כְּלוֹמַר כֵּילוּ כֹּחָם לַשָּׁוְא בְּעִנְיָן שְׁכֶם וְיוֹסֵף וְזִמְרִי.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. כָּל קַדִּישׁ שֶׁתְּפָסוֹ מֵעֹמֶד, צָרִיךְ שֶׁיִּשָּׁאֵר עוֹמֵד, אַף אִם הָיָה יוֹשֵׁב אֵין צָרִיךְ לַעֲמוֹד (הָאֲרֻ"י זצ"ל).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ח, סְעִיף יד)
ב. אֵין לוֹמַר קַדִּישׁ עִם הַחָזָן, וְלָכֵן אֵין לְנַגֵּן הַקַּדִּישׁ עִם הַחָזָן כְּשֶׁמְּנַגֵּן הַקַּדִּישׁ (הרא"ש, הֵבִיאוֹ שַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף פ"א).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן ח, סְעִיף טו)

מוּסָר

מֵעֵת שֶׁיַּתְחִיל זְמִירוֹת, יְזַהֵר שֶׁלֹּא יְדַבֵּר כְּלָל וְעִיקָּר, כִּי כָּל הַזְּמִירוֹת הוּא לְתַקֵּן עוֹלָמוֹת, וְאֵיךְ יַפְסִיק בִּדְבָרִים בְּטֵלִים. וּכְמַעַט עַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת אֵינוֹ נָכוֹן לִלְמוֹד מִזְמוֹרִים וְכַיּוֹצֵא בֵּין הַדְּבֵקִים שֶׁל הַזְּמִירוֹת, כִּי כָּל הַפְּסוּקִים וְהַסֵּדֶר הַזֶּה נָכוֹן וּמְתוּקָן עַל פִּי הַסּוֹד וְרָזִין עִלָּאִין, וְלֹא נָכוֹן לְהַפְסִיק בְּעִנְיְנֵי דִּבְרֵי תּוֹרָה אֲחֵרִים שֶׁאֵינָם שַׁיָּכִים עַל פִּי מִדָּתָן. וְאִם

כָּל זֶה בְּדִבְרֵי תוֹרָה, אוֹי לוֹ לַמְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטֵלִים, וְהַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ג עה ע"ב) הֶחְמִיר מְאֹד מְאֹד דְּעָבִיד קְלָנָא לִשְׁכִינְתָּא [פֵּרוּשׁ: שֶׁעוֹשֶׂה קָלוֹן לַשְּׁכִינָה] חַס וְשָׁלוֹם. וְעַל פִּי הַדִּין, מִשֶּׁיַּתְחִיל "בָּרוּךְ שֶׁאָמַר" אָסוּר לְהַפְסִיק, כִּי בִּרְכַּת בָּרוּךְ שֶׁאָמַר נִתְקְנָה מִימוֹת תַּנָּאִים רִאשׁוֹנִים קוֹדֶם פְּסוּקֵי דְזִמְרָה, וּבִרְכַּת יִשְׁתַּבַּח אֲחֲרֵיהֶם, וְאֵיךְ יַפְסִיק בֵּינְתַיִם (עַיֵּין לְקַמָּן צִפֹּרֶן שָׁמִיר סִימָן י"ג אוֹת רי"ד).

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף עד)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כִּי בְאַפָּם הָרְגוּ אִישׁ - פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י: לִבְנֵי שִׁכֶם שֶׁבְּעֵינֵיהֶם נֶחְשְׁבוּ כְּאִישׁ אֶחָד. וְאֶפְשָׁר לְרָמוֹז דְּתֵיבַת "אִישׁ" רָאשֵׁי תֵּיבוֹת **אֶת יוֹשְׁבֵי שְׁכֶם**, וְהָיָה זֶה בְּאַפָּם, כִּי הָיָה יוֹצֵא תַּקָּלָה גְּדוֹלָה, וְכמוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם "(עָכַרְתֶּם אוֹתִי) [עֲכַרְתֶּם אוֹתִי] לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיוֹשֵׁב הָאָרֶץ" [בְּרֵאשִׁית לד, ל].

(פְּנֵי דָוִד)